

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
Одељење за ратне злочине
К-По₂ 3/2021
Дана: 09.05.2022. године
Београд
Устаничка бр. 29

У ИМЕ НАРОДА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ - Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судије [REDACTED], председника већа и судија [REDACTED] и [REDACTED]
[REDACTED], чланова већа, са записничарем [REDACTED], у кривичном предмету против **окривљеног Хусеина Мујановића**, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, по оптужници Тужилаштва за ратне злочине КТО. 10/18 од 24.12.2018. године, након одржаног јавног, главног претреса, завршеног дана 14.04.2022. године, у присуству заменика тужиоца за ратне злочине [REDACTED], окривљеног и његових бранилаца адвоката Душана Игњатовића и Крговић Драгана, једногласно је донео и јавно објавио дана 09.05.2022. године.

ПРЕСУДУ

Окривљени Хусеин Мујановић звани „Мујо“, [REDACTED]

Крив је

Што је:

У временском периоду од 08. јула 1992. године до 15. октобра 1992. године, за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба који се водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник оружаних снага Армије БиХ, и то као управник војничког притвора оружаних снага Армија БиХ-Илиџа у Храсници, Улица Игмански партизански одред број 11, кршећи правила садржана у члану 3. став 1. тачка 1. под а) и ц) IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12. августа 1949. године, члан 4. став 1. и 2. под а) и члан 5. став 1. под б) Допунског протокола уз Женевске

конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II),

1. противзаконито затварање

Држава затворене у војничком притвору оружаних снага Армије БиХ, без законског основа и без одлуке надлежног органа, око тридесет српских цивила, међу којима

и

2. нечовечно поступање

Према затвореним српским цивилима окривљени је у својству управника војничког притвора оружаних снага Армије БиХ нечовечно поступао, наносио им тешке душевне патње, јер им није обезбедио минималне животне услове, држао их је затворене у гаражама које су преграђене тако да су од једне гараже прављене две ћелије, без прозора, лежајева и другог инвентара, затворени цивили су спавали на бетону, без покривача, нису имали тоалет већ су нужду морали да врше у једну лимену канту, нису имали славину са текућом водом, а дневно су добијали само једну флашу воде по затворској ћелији, док су за јело дневно добијали минималне количине хране, један или највише два оброка који се састојао од 12 или 13 кашика течности и кришку хлеба по особи, због чега су све време били гладни и жедни, а није им пружио ни основну здравствену заштиту,

3. издавао наредбе и учествовао у наношењу повреда телесног интегритета

А) Наређивао је НН припадницима притворске страже да мушке затворенике ноћу изводе из њихових притворских ћелија и одводе у атомско склониште, те да их тамо пребијају и муче, наносећи им велике патње и повреде телесног интегритета, па је тако у ноћи 02. на 03. август 1992. године, издао наређење притворским стражарима да групу затвореника одведу у атомско склониште и тамо их туку, услед чега су оштећени задобили телесне повреде, а од последица тог пребијања наступила је смрт код [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] преживео, иако су и за њега стражари помислили да је подлегао повредама.

Б) Неутврђеног дана средином месеца јула 1992. године, у просторију која се налазила насупрот импровизованих ћелија војничког притвора оружаних снага Армије БиХ и коју је окривљени Хусеин Мујановић користио као своју канцеларију, притворски стражари, [REDACTED] и [REDACTED] довели су оштећеног [REDACTED], где га је окривљени Хусеин Мујановић више пута ударио гвозденом шинком од арматуре промера 10 цм у пределу главе и леђа, услед чега је оштећени [REDACTED] пао на тло, да би након тога окривљени наставио да га удара рукама и ногама по глави и телу, од чега је оштећени изгубио свест и задобио телесне повреде.

В) Неутврђеног дана почетком месеца септембра 1992. године, заједно са [REDACTED]
[REDACTED] и још два ИИ припадника притворске страже мучио и телесно повређивао
оштећеног [REDACTED], тако што је најпре притворски стражар [REDACTED] извео
оштећеног из његове ћелије и одвео га у атомско склониште, где су га сви тукли
палицама, кундацима, рукама и ногама у пределу главе и тела, да би му потом наредили
да рашери ноге након чега је задобио и ударац чизмом у гениталије, услед чега је [REDACTED]
[REDACTED] задобио телесне повреде

- чиме је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва
из члана 142 став 1. Кривичног закона Савезне Републике Југославије.

По га суд на основу наведених законских прописа и применом одредби члана 4,
5, 33, 38 и 41 КЗ СРЈ

ОСУЂУЈЕ

на казну затвора у трајању од 10 (десет) година

у коју му се на основу одредбе члана 50 став 1 КЗ СРЈ урачунава време
проведено у притвору у периоду од 30. јула 2018. године па надаље.

На основу одредби члана 258 став 4 ЗКП оштећени се за остваривање
имовинскоправног захтева упућују на парницу.

На основу члана 264 став 1 ЗКП у вези члана 261 ЗКП **обавезује се** окривљени
Хусеин Мујановић да накнади трошкове кривичног поступка у износу од 154.529,65
динара као и да плати трошкове судског паушала у износу од 15.000,00 динара, у року
од 15 (петнаест) дана од дана правноснажности пресуде, под претњом принудног
извршења.

Образложење

Окривљени се оптужници Тужилаштва за ратне злочине КТО број 10/18 од од
24.12.2018. године терети да је у временском периоду од 08.07.1992. године до
петнаестог октобра исте године, за време унутрашњег (немеђународног) оружаног
сукоба који се водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између
Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник оружаних снага Армије БиХ,
управник војничког притвора оружаних снага Армије БиХ-Илиџа у Храсници, кршећи
правила садржана у члану 3. став 1 тачка 1. под а) и ц) IV Женевске конвенције о
заштити грађанских лица за време рата од 12. августа 1949. године, члана 4. став 1. и 2.
под а) и члана 5. став 1. под б) Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.
августа 1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II),
терети да је 1. противзаконито затварао, држећи затворене у притвору, без законског
основа и без одлуке надлежног органа, око тридесет српских цивила, 2. као управник
нечовечно поступао према затвореним српским цивилима наносећи им тешке душевне
патње, јер им није обезбедио минимум услова за живот, те 3. издавао наредбе и
учествовао у наношењу повреда телесног интегритета, у три различите временске
одвојена случаја, у ноћи 2/3. август 1992. године, неутврђеног дана средином јула
месеца 1992. године и неутврђеног дана почетком септембра исте године.

Судећи по овој оптужници, првостепени суд је донео пресуду под бројем К.По2 11/18 од 06. јула 2020. године којом је окривљеног Хусеина Мујановића огласио кривим за кривично дело и све радње које су у њој набројане, осудивши га на казну затвора у трајању од 10 година, у коју му је урачунато време проведено у притвору, са обавезом да плати трошкове кривичног поступка и судски паушал, док је оштећене са имовинско-правним захтевом упутио на парницу.

Поводом жалбе бранилаца, Апелациони суд у Београду, као другостепени суд, је својим решењем Кж1 По2 7/20 од 03.02.2021. године, жалбу уважио, побијену пресуду укинуо, враћајући предмет првостепеном суду на поновно суђење, са налозима да се у доказном поступку, на поновном суђењу, испитају сведоци [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED].

[REDACTED] и [REDACTED], сведоци које је одбрана током претходног првостепеног суђења предлагала, а првостепени суд тај доказни предлог одбио, наводећи као разлог да је реч о лицима против којих је због истог догађаја пред судовима Републике БиХ покренут кривични поступак, а да се и један број ових лица спомиње од стране испитаних сведока као особе које су учествовале у њиховом хапшењу, чувању и испитивању што указује на пристрасност ових сведока.

Осим тога, у цитираном другостепеном решењу дат је налог првостепеном суду да на поновљеном суђењу, прочита исказе сведока [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] дате пред државним органима и судовима Републике БиХ и Републике Србије, наводно на околности из оптужнице и те исказе цени као контролне, проверавајући веродостојност исказа наведених оштећених које су дали у актуелном поступку, да би на крају другостепени суд навео да у поновљеном поступку, водећи рачуна о равноправности извођења доказа предложених у поступку, испита одређени број сведока које је одбрана предлагала на околности које су предложене од одбране, а ради провере навода одбране окривљеног, па ће поступајући по наведеним примедбама и поновном оценом изведенih доказа донети правилну и на закону засновану одлуку.

Одлучујући о стварној надлежности Одељења за ратне злочине Вишег суда у Београду, суд је пошао од садржине одредаба чланова 2, 3, 9 и 10 Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине у којима је прописано да је Одељење за ратне злочине Вишег суда у Београду надлежно за вођење поступка за кривична дела која су извршена на територији бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, без обзира на држављанство учиниоца или жртве, а ради се, између остalog, о кривичним делима против човечности и других добара заштићеним међународним правом, прописана у члановима 370-384 те чланова 385 и 386 Кривичног законника (а која су одређена и у глави XVI Кривичног закона Савезне Републике Југославије а и у глави XVI КЗ СФРЈ) и тешка кршења међународног хуманитарног права извршена на територији бивше Југославије од 01.01.1991. године, која су наведена у Статуту Међународног кривичног суда за бившу Југославију. Због тога, веће налази да је за вођење овог поступка надлежан Виши суд у Београду – Одељење за ратне злочине.

У завршној речи заменик тужиоца за ратне злочине је навео да у свему остаје код раније оптужнице, од 24.12.2018. године, да код дела оптужнице који се односи на противправно затварање изоставља [REDACTED], као и да остаје у свему при завршној речи коју је изнео 11.06.2020. године, када је навео да је изведеним доказима неспорно утврђено да је окривљени Хусеин Мујановић извршио кривично дело које му се ставља на терет. Постојање оружаног сукоба у периоду за који се терети окривљени Мујановић је неспорно, јер је оружани сукоб на територији Босне и Херцеговине трајао

од 01.03.1992. до 14.12.1995. Околност да је окр. Хусеин Мујановић био управник војничког логора у Храсници је доказана писменом документацијом и то не само оном коју је сам Мујановић потписао, већ и оном коју су други сачињавали, као и изјавама сведока. Окр.Мујановић је у својству управника затвора потписао захтев за повраћај акумулатора Пов.број 072292 од 30.07.'92. године и службену забиљешку Пов.број 0058/92 од 09.10.'92. године, у којој се изјашњавао о случају бекства затвореника [REDACTED]. [REDACTED] је сачинио и потписао Службену забиљешку број 87/92 од 04.10.'92.године, у којој је дао своје изјашњење о бекству истог тог [REDACTED]. Навео је да је имао контакт са управником просторија за задржавање, а описао је и услове за боравак у војничком притвору, што помиње и [REDACTED] у Службеној забиљешки број 4113/92 од 09.10.'92. године у којој наводи као управника притвора Хусеина [REDACTED]. [REDACTED] сачинио је и потписао наредбу о разрешењу управника затвора Хусеина Мујановића од 15.10.1992. године, а на записнику о примопредаји ствари, инвентара од 22. октобра '92. године у доњем левом углу је назначен Мујановић Хусеин, као лице које предаје ствари, док је као лице које прима ствари назначен [REDACTED].

Даље је навео да је сведок оштећена [REDACTED] изјавила како их је у притвору у гаражама, након што су затвореници премештени из школе „Алекса Шантић”, дочекао човек који се представио као управник Хусо. Овај сведок је препознао оптуженог приликом испитивања на главном претресу, наводећи да је оптужени Мујановић, управник Хусо. Такође, сведок оштећени [REDACTED] навео је у свом исказу да је Хусо био главни у притвору у гаражама, након чега је и он приликом испитивања на главном претресу препознао окр.Мујановића као управника Хусу. Наведеним сведоцима је такође предочен и фотоалбум МУП Републике Србије ДПУ УКП Службе за откривање ратних злочина број 03/2/8/1/1 број 230-7586/12 од 14.03.2016. године у ком се међу 20 фотографија налазила и фотографија окривљеног Хусеина Мујановића под редним бројем 10, након чега су исти, у фотоалбуму криминалистичке технике, под редним бројем 10 препознала окривљеног као управника Хусу. Окривљеног Хусеина Мујановића су препознали и означили као управника логора гараже и сведоци [REDACTED] и [REDACTED] који га је познавао од раније, пре рата. Дакле, нико од испитаних сведока није поменуо да је неко други био управник притвора у гаражама пре окривљеног Хусеина Мујановића, већ сви само наводе да га је заменио [REDACTED].

Истакао је да је у гаражама противправно било затворено око 30 лица, да су лица српске националности била ухапшена искључиво због националне припадности, обзиром да нико од испитаних сведока није учествовао у ратним дејствима, и да је та тврђња потврђена исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], који су помињали имена преосталих лица што су са њима била затворена, при чему су [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] лишени живота пребијањем у периоду у коме је у гаражама управник био управо окривљени Хусеин Мујановић. О томе је, такође у свом исказу, говорио и сведок [REDACTED], који је у међувремену умро.

Инкриминација о томе да је окривљени Хусеин Мујановић у својству управника војничког притвора нечовечно поступао према затвореним српским цивилима, наносећи им тешке душевне патње, јер им није обезбедио минимум услова за живот, држећи их затворене у гаражама које су преграђене, тако да су од једне гараже прављене две ћелије без прозора, лежајева и другог инвентара, да су затворени цивили спавали на бетонском поду без покривача, нису имали тоалет нити славину са текућом

водом, да су нужду морали да врше у једну канту, док су за један или два оброка дневно добијали минималне количине хране и то 12 или 13 кашика течности и кришку хлеба, због чега су сво време били гладни, да им није пружио основну здравствену заштиту, при чему су готово сваке ноћи затвореници морали да слушају јауке и запомагања других затвореника док су премлађивани у атомском склоништу, које се налазило у непосредној близини гаража, потврђено је исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED].

Надаље, тврђња из оптужнице да је окривљени Мујановић наређивао НН припадницима притворске страже да мушки затворенике ноћу изводе из њихових ћелија и одводе у атомско склониште, да их пребијају и муче, да им наносе велике патње и повреде телесног интегритета, те да је тако у ноћи између 02. и 03. августа '92. године наредио да се група затвореника изведе у атомско склониште и мучи, услед чега су оштећени задобили телесне повреде као и да је од последица пребијања смрт наступила код [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], док је једино [REDACTED] преживео иако су за њега стражари помисли да је подлегао повредама, доказана је исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и сада поконог [REDACTED]. Сви испитани сведоци сагласно су навели да су затвореници извођени у атомско склониште, да су им наношene велике патње, повреде телесног интегритета и здравља.

На послетку, оштећени [REDACTED] је у свом исказу навео да су га почетком септембра у атомском склоништу тукли више њих, четворица или петорица, а када су почели да га туку, препознао је у тој групи која га је тукла по гласу управника Мујановића, а препознао је и чувара [REDACTED] који је претходно дошао по њега и одвео га у склониште. Навео је да су га тукли палицом, кундаком и ногама обувеним у чизме, након чега су му наредили да стане уза зид и рашири ноге, а онда је добио ударац чизмом у гениталије, након чега је, када су га следећи пут изводили у атомско склониште, користио чарапу као штитник за то место, у случају да га туку и на тај начин шутирају.

Имајући у виду све изнето, као и одбрану окривљеног Мујановића, која је оспорена прикупљеним и изведенним доказима, посебно исказима сведока, предложио је суду да донесе пресуду којом ће окривљеног огласити кривим и осудити на казну затвора у трајању од, не мање, од тринаест година, додајући да наведена предложена казна није сразмерна мукама које су оштћени претрпели. Сведоци који су саслушани у поновљеном поступку, су скоро сви сагласни у томе да је Хусеин Мујановић управник војничког притвора постао средином месеца августа, што сматра да је свесно и намерно речено како би се помогло Мујановићу и како би се прескочио датум када је било најгоре, а то је ноћ између 2. и 3. августа 1992. године. Сведок [REDACTED], у ствари, није била сигурна када је то било, рекавши да је Мујановић постао управник војничког притвора месец дана након што је она дошла, а да је она дошла када је било топло па мисли да је то био јули а можда и није био јули. Управо жртве, они који су преживели су апсолутно сигурни да је Хусеин Мујановић био управник у гаражама 08. јула када су они пребачени из основне школе у гараже. Хусеин Мујановић је и потписао крајем јула допис у вези акумулатора, био је међу онима који су прозивали затворене да их туку у ноћи 2. и 3. августа 1992. године. Сведок [REDACTED] је у свом исказу навео да је у Храсници било довољно хране и 12 изворишта пијаће воде, тако да подatak да није било ни за становништво довољно хране и воде није тачан. Сви сведоци чији су искази, наводно, требали да помогну окривљеном, у

тому нису успели и у супротности су са наводима свих сведока оптужбе. Исказима више оштећених је потврђено стање наведено у диспозитиву оптужнице.

Бранилац окр. Хусеина Мујановића, Душан Игњатовић адвокат у Београду, је у завршној речи навео да Тужилаштво за ратне злочине није доказало тврђњу из оптужнице ван разумне сумње, већ да је на крају суђења јасно да Мујановић није крив за оно што му се оптужбом ставља на терет, ни по једној од три тачке оптужнице.

Ни после поновљеног поступка Тужилаштво није доказало своју тврђњу да је Мујановић обављао дужност управника притвора у Храсници, у целом периоду од 08. јула 1992. године до 15. октобра 1992. године. Оно што није спорно је, да је његов брањеник био управник војничког притвора Босне и Херцеговине у Храсници, од 26. августа па до 15. октобра 1992. године, када га је командант бригаде разрешио дужности управника, након чега је Мујановић предао дужност [REDACTED], о чему постоје докази и то наредба команданта бригаде, службене забелешке и записник о примопредаји дужности. Даље је навео да се не зна тачно када је Мујановић ступио на место управника, јер нема докумената тог квалитета који би показали и потврдили наводе Тужилаштва које инсистира да је то било од 08. јула. Једини сведок који говори о наведеном датуму је [REDACTED], при чему не постоји ни један доказ да је он заиста 08. јула премештен у притвор, већ само његова реч. Једини доказ да је Мујановић био управник у јулу, су искази сведока Тужилаштва и захтев за повраћај акумулатора од 30. јула 1992. године, који документ не може бити круцијални доказ за тврђње тужилаштва јер се за њега не може ништа утврдити, између остalog ни о каквом се акумулатору ради, ни када је враћан.

Сведок [REDACTED] у свим расположивим изјавама, све до главног претреса, управника је описивао као младог человека који се звао [REDACTED], није могао да препозна Мујановића у фотоалбуму у коме је препознао [REDACTED] и никада није рекао да је све време у притвору Мујановић био управник. Сведок [REDACTED] је навела да су притвореници премештени из школе у гараже средином јула 1992. године и да је од почетка тамо био управник Хусеин Мујановић, који је то био до новембра 1992. године, што је промашај од скоро месец дана, док сведок [REDACTED] наводи да је можда отишао крајем октобра. На другој страни, сведоци које је предложила одбрана су пред судом говорила о томе да је Мујановић на место управника притвора провео око месец до месец и по дана, да га је командант бригаде на то место поставио средином или крајем августа 1992. године и да је разрешен дужности у октобру месецу исте године. Сведок [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] је изјавио да је и он предложио Хусеина за управника притвора, пошто је Мујановић имао релевантно искуство из затвора у Приштини, те да га је на тај предлог командант бригаде и поставио средином или крајем августа.

Оно што није спорно је, да је постојао војнички притвор у Храсници, да је он организован након почетка непријатељства, у пролеће, и да је постојао све до краја рата, да је то био један притвор, званични притвор Босне и Херцеговине, који је мењао своју локацију, да је почетком лета био у основној школи „Алекса Шантић“, највероватније од средине јула у гаражама између два небодера, а од новембра 1992. године у подруму зграде у улици Алексе Бојовића Брке. Мујановић није био у војничком притвору док се исти налазио у основној школи „Алекса Шантић“, па је стога неко други морао бити управник у том периоду пре Мујановића. Сведоци [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] су говорили у предметном поступку о томе да је [REDACTED], као [REDACTED], имао удела у оснивању притвора и

задужење везано за њега, те да је, како је навео, сведок [REDACTED] који је радио [REDACTED] и коме је [REDACTED] био непосредно надређен, [REDACTED] био презадовољан, јер више није морао да се бави војним дужностима и притвором, при чему је одбрана доставила документацију која тај став подржава, због чега је датум 26. август 1992. године, први могући датум када је Мујановић могао бити постављен на званичну војну дужност, на место управника војног притвора. Истакао је да ни тужилаштво није успело да покаже да је у јулу 1992. године, пре 26. августа 1992. године, Мујановић био управник притвора.

Велики број докумената који су изведени као доказ у предметном поступку показује да његов брањеник није притворенике држао без одлуке надлежног органа и законског основа, што потврђује и навод тужилаштва да одустаје у тој тачки оптужнице од [REDACTED]. Дакле прихвата се да је командант бригаде у одсуству било ког другог органа био тај који је могао да донесе одлуку о одређивању притвора. Власт у Храсници је преузела армија Босне и Херцеговине која хапси, командант бригаде одређује притвор, истидници војне безбедности ислеђују и они их пуштају из притвора, што је потврђено документацијом, а у крајњем случају и сведок [REDACTED] је навео да га је из притвора пустио лично [REDACTED]. Хусеин Мујановић није могао да одлучује ко ће бити затворен, није одлучивао ко ће бити пуштен, није ислеђивао никога, а што све материјални докази јасно потврђују, а такође није могао да врши неку врсту формалне контроле притворских решења, што никде нема могућност ни један управник притвора.

Даље је навео да је изведеним доказима утврђено да се у притвору нису налазили само српски притвореници, да су услови били лоши, односно исти за све, те да оштећени нису били затворени само због тога што су били Срби, већ да су постојале оптужбе против њих, и да су се против тих људи водили кривични поступци, а управник притвор, ко год да је то био, није могао у то да улази.

Суд је прихватио да је ситуација у Храсници 1992. године у релевантном периоду била катастрофална. У тим условима Хусеин Мујановић није био тај који је одлучивао да ли ће бити хране, струје, да ли ће моћи нешто да се донесе у притвор и да притвор буде на том месту. Дакле одлучивао је неко други, неко други је тај притвор пресељавао. У крајњем случају, из наредба о разрешењу од 15. октобра 1992. године се види да је притвор неуслован, да ће бити премештен негде другде, али да у датом тренутку то не може да буде урађено и да је у новембру 1992. године притвор ипак премештен, који документ потписује [REDACTED], а не Хусеин Мујановић. Сведок [REDACTED] је у свом исказу навео да је било хране, да је она била лошег квалитета и да су сви јели исту храну. Није било реалних могућности управника притвора да мења ситуацију у том смислу. Очигледно да окривљени објективно није могао да одлучи да ли ће, или неће, притворена лица држати у гаражама, морао их је држати у притвору до одлуке надлежног органа о пуштању, није могао да обезбеди прозоре на гаражама, лежаје, тоалет, славине са водом и други инвентар осим оног који је за затвор обезбедила војна команда и вршење нужде у кантама је била очигледна околност и последица објективне ситуације. Непрекидне борбе у, и око Храснице за последицу су имале прекид водоводне мреже, напајања струјом, телефонских линија.

Бранилаш је даље у завршној речи навео да се у записнику о предаји дужности између Мујановића и [REDACTED], јасно наводи да је предато 82 комада ћебади, затим постоји захтев управника затвора од 28.09. упућен командиру војне полиције у Храсници да се за [REDACTED] и [REDACTED] достави ћебад, веш, јакна и цигарете, те службене белешке о томе да су достављене ствари у притвор, па се из

наведене документације утврђује да је било могуће да се ствари достављају у притвор, што је супротно исказима сведока о условима о притвору. Сведок [REDACTED] је приликом поновног испитивања потврдио да су му донете ствари у притвор, помињући тексас јакну са „умјетним крзном“. сведок [REDACTED] тврдио је да је воде у притвору билоовољно као и сведок [REDACTED], што је супротно директним наводима из оптужнице. У односу на количину хране коју су притвореници добијали, иста би могла да се упореди са оним што је постојало и што су имали остали у Храсници, док је у односу на здравствену заштиту сведок [REDACTED] говорила о болничару који их је посећивао, о таблетама које су добијали, о посети притвореницима као и о томе да су затворени добијали пакете на 15 дана. Да није било здравствене заштите [REDACTED] за кога се каже да је имао отворен прелом ноге, сигурно не би преживео у таквим условима. Истакао је да Мујановић није издавао наредбе и није учествовао у батинању затвореника јер ниједан од сведока и свих изјава које су достављене никада није апострофирао Хусеина Мујановића, као некога ко је наређивао учествовао у батинању лично. Оно што се овде догађају је то, да се на силу покушава трансформисати командна одговорност у личну одговорност.

Што се тиче критичних догађаја који су се одиграли ноћу, 2. на 3. август 1992. године, неутврђеног дана средином јула месеца 1992. године и почетком месеца септембра 1992. године, а стављених на терет окривљеном, одбрана понавља да нема доказа да је за време прва два догађаја окривљени био управник притора, а оно што му се временски може ставити на терет, то је, наводно, пребијање [REDACTED] у септембру 1992. године, али суштински сматра да ни за један од наведених догађаја није утврђено да се догодио на описан начин, нити да је Мујановић имао било какву улогу у њима. За догађај у ноћи између 2. и 3. августа 1992. године нема ни једног доказа да се заиста тада и догодио, сем приче. Материјални докази тужилаштва показују да има четири, а не шест извода из матичних књига умрлих који се не слажу са наведеним датумом. За [REDACTED] је датум смрти написан 14. јул 1992. године, за [REDACTED] 1. август 1992. године, за [REDACTED] 2. август 1992. године и за [REDACTED] 25. октобар 1993. године, са местом смрти Милићи, који су 120 километара од Храснице. Такође, нема доказа да је смрт тих лица наступила као последица пребијања, не постоје медицински налази нити је икада урађена обдукција иако су тела есхумирана са гробља на коме су била обележена, па се стога смртне последице не могу приписати Мујановићу, чак ни да је он у критичном периоду био управник притвора. Тврђе оптужбе да је Мујановић наређивао пребијања и у њима учествовао, базирају се искључиво на тврђама сведока оптужбе, који су значајно мењали своје исказе у последњих 28 година, а у исказима које су давали пре започињања предметног поступка. Ти сведоци нису дали никакву улогу Хусеину Мујановићу у пребијању притвореника, а чак се изјаве сведока испитаних у предметном поступку, из истраге и са главног претреса, у значајном разликују како време одмиче. Тако је сведок [REDACTED] у изјави пред Тужилаштвом за ратне злочине, навела да је управник морао знати да су притвореници били премлаћивани, јер је сваког дана била штетња, да је и он био присутан, да би на главном претресу навела како је управник прозивао притворенике који су вођени у атомско склониште и пребијани. Сведок [REDACTED] је у својој изјави датој Тужилаштву БиХ [REDACTED], навео да је између осталог [REDACTED] одводио притворенике у атомско склониште и није помињао никакво учешће Хусеина Мујановића у пребијању притвореника, док је у исказу датом пред Тужилаштвом за ратне злочине навео да је то управник наређивао, при чему исти сведок 2018. године говори да је управник био Хусо Санџаклија, а пре тога не зна ко је био управник. Надаље, сведок [REDACTED] није препознао Мујановића у фоту албуму које му је предочило Тужилаштво, али га је препознао на главном претресу, након што га је, као једног окривљеног, видео у судници. На питање да ли је

икада пре овог поступка у некој изјави рекао да је чуо да је Мујановић наређивао да се затвореници бију, сведок [REDACTED] је на главном претресу рекао да га то нико није питао. Такође, круцијални сведок оптужбе, покојни [REDACTED], пред Тужилаштвом за ратне злочине у августу 2018. године описао је догађај, за који је, међутим, много раније, код судије Општинског суда [REDACTED], навео да се догодио на другој локацији, односно школи „Алекса Шантић“. Никада пре овог суђења није рекао да је Мујановић прозивао оштећене да изађу из ћелија, пре него што су их одводили на пребијање у атомско склониште, а у изјавама које је дао 2016. године [REDACTED] навео да њега Мујановић није тукао, док у изјави од фебруара [REDACTED] датој Тужилаштву Босне и Херцеговине, није навео никакву улогу Мујановићу у свом пребијању, али јесте [REDACTED]. У односу на пребијање арматурном шипком неутврђеног дана јула 1992. године, сведок [REDACTED] у ранијим изјавама говори да су га изводили код [REDACTED], да су га стражари одводили код њега на испитивање и рекли му да иде код инспектора [REDACTED], да је од удараца које му је нанео [REDACTED], металном шипком од арматуре, имао највише посекотина и подлива по глави и прстима те да га је све јако болело и да је од тих удараца био сав крвав, да би на главном претресу изјавио да не познаје [REDACTED], да никада није чуо, али да је [REDACTED] у ствари постао Хусеин Мујановић који га је тукао. Што се тиче догађаја из септембра 1992. године сведок [REDACTED] је у више изјава, временски близјим догађају, говорио да га је одвео [REDACTED], а никада није помињао Хусеина Мујановића, све до доласка у Тужилаштво за ратне злочине, када је почeo да прича о томе како је у мраку препознао Хусеина Мујановића, док је на главном претресу изјавио и да га је видео, да га је он тукао, при чему је приликом поновног испитивања на главном претресу од 22. марта изјавио да не може да тврди да је Хусеин Мујановић учествовао у његовом пребијању и да можда и јесте учествовао.

Имајући у виду наведено бранилац је предложио да суд окривљеног Хусеина Мујановића ослобodi од оптужбе за све три њене тачке, додајући да се исти налазио у погрешно време на погрешном месту и да се не ради о зликовцу, али да, уколико суд сматра другачије, траже много блажу казну од оне коју је Тужилаштво предложило, као и да га суд пусти да се брани са слободе, јер више нема разлога за притвор.

Окривљени Хусеин Мујановић се у завршној речи у свему придружио завршним речима свог браниоца, поновљајући да није крив ни за једну тачку оптужнице. Додао је да он није ни хапсио људе, ни притварао, тукао и зlostављao, али ни пуштаo из притворa, нити је наређиваo притварањa, мучењe или пуштањe на слободу, зашта има доказe, док Тужилаштво сем речи, исказa сведока оштећених, немa баш никакав други доказ. Није одређиваo локацију за притвор, затекаo је стањe какvo је било и као управник је мораo следити нечијe наредбe, слушао је наредбу својe државe ма какva она bила. Стално је тражио да се поправе услови боравка у притворu и за његово време нико није преминуо током боравка у притворu, о чему говоре изводи из Матичне књиге умрлих. Имајући у виду наведено, замолио је суд да суди на основу закона и доказа, предлажући доношење ослобађајућу пресуду.

У доказном поступку на главном претресу суд је саслушао окривљеног Хусеина Мујановића (транскрипт са главног претреса од 22.03.2022. године), те у складу са одредбама Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима и члана 9 Другог додатног протокола уз ову Конвенцију, испитао сведоке [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 22.03.2022. године), путем видеонеонференцијске везе која је успостављена са Окружним судом у Требињу и [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 22.03.2022. године), путем видеонеонференцијске везе која је успостављена са Судом Босне и Херцеговине, а све након

што је суд добио обавештење да су наведени сведоци спречени да дођу на главни претрес и свој исказ дају непосредно. Пре испитивања сведока од стране судије Суда Босне и Херцеговине и вишег стручног сарадника Окружног суда у Требињу, утврђен је и потврђен идентитет сведока.

У доказном поступку, суд је на главном претресу одржаном дана 22.03.2022.године, уз сагласност странака извршио упознавање са садржином: записника о главном претресу одржаном дана 27.05.2021.године када се суд упознао са садржином исказа сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 06. маја 2019.године), исказа сведока [REDACTED], [REDACTED], (транскрипт са главног претреса од 10. јуна 2019.године), исказа сведока [REDACTED] и [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 23. јула 2019.године), записника о главном претресу одржаном дана 15. 01. 2020.године на ком је суд извршио увид у списе предмета Кти 5/18 и К.По2 11/18 регистратор 1 страна списка 60/25-1 до 8, и то у: записник о саслушању сведока, [REDACTED] Кри.1501/94 од 13.10.1994.године (регистратор 1 списка, страна 20/02), записник о саслушању сведока [REDACTED] Кри.1720/95 од 03.11.1995.године, (регистратор 2, страна 510/84-515/84), записник о саслушању сведока, [REDACTED] Кти.5/18 од 13.08.2018.године, (регистратор 1 стране 207/28-218/28), наредбу о разрешењу Управника Затвора Хусеина Мујановића од 15.10.1992.године, потписану од стране [REDACTED] (регистратор 1 списка, страна 74a/2a), налаз и мишљење судског вештака медицинске струке др Чеда Миљевића од 13.11.2018.године, (регистратор 2 списка, стране 450/76-454/76), фотоалбум сачињен од стране МУП РС, ДП, УКП, Служба за откривање ратних злочина 03/2/8/1/1 бр.230-7586/12 од 14.03.2016.године, (регистратор 2 списка, стране 336/46-342/46), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Илиџа бр.268 за 1994.годину, за [REDACTED], (регистратор 2 списка, страна 544/94), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Илиџа бр.18 за 1993.годину, за [REDACTED], (регистратор 2 списка, страна 543/93), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Илиџа бр.38 за 1997.годину, за [REDACTED], (регистратор 2 списка, страна 542/92), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Милићи бр.17 за 2000.годину, за [REDACTED], (регистратор 2 списка, страна 541/91), решење Вишег јавног тужилаштва Сарајево. А бр.104/96 од 25.10.1996.године, (регистратор 2 списка, страна 407/52), списак сахрањених на православном гробљу Храсница, који су погинули у периоду од 1992.године до 1995.године, (регистратор 2 списка, стране 395/50-401/50), Службену забиљешку број 87/92 од 04.10.'92. године, Штаба оружаних снага Илиџа, потписану од стране [REDACTED] о случају бекства [REDACTED], Службену забиљешку пов.бр.0058/92 од 09.10.'92. године, Штаба оружаних снага Илиџа, затвор-притвор, потписану од стране управника затвора Хусеина Мујановића- белешка о случају бекства [REDACTED], Службену забиљешку Штаба оружаних снага Илиџа, број 4113/92 од 09.10.'92. године, потписану од стране [REDACTED]. Захтев за повраћај акумулатора, Република Босна и Херцеговина, Штаб оружаних снага Илиџа, затвор-притвор, пов.бр.072292, од 30. јула 1992. године, потписану од стране управника затвора Хусеина Мујановића, Копију извода о матичним књигама рођених, венчаних и умрлих године 1995., службени број документа 146187/2007, [REDACTED], као потврду о смрти [REDACTED], у преводу и оригиналу, релевантну страницу извештаја Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима на територији претходне Југославије (страница списка 72/30-10), Извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Бања Лука, Босна и Херцеговина, бр.532 за 2019.годину за [REDACTED] и Извештај из КЕ за окр. Хусеина Мујановића -Увјерење Министарства правде Црне Горе број 05/2-72-3998/19 од 28.03.2019. године – страна 123 регистратора број 2

списа предмета К-По2 11/18. Такође, на истом главном претресу суд се у доказном поступку, упознао са садржином доказних предлога одбране окривљеног Мујановић Хусеина из поднесака од 30. априла 2019. године и 19.јула 2019.године и то са садржином: Уверења Федералног министарства за питање бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата, Уверења Савеза логораша у БиХ, Решења о престанку радног односа по споразуму од 11. октобра 1991.године, Уверења о пријављеним пребивалиштима за Мујановића, Записника о примопредаји ствари и инвентара дана 22. октобра 1992. године Штаб оружаних снага БиХ Илиџа, као и са садржином записника са главног претреса одржаног дана 24. фебруара 2020.године на коме је извршен увид у: Рјешење о одређивању притвора против [REDACTED]. Оружаних снага Републике БиХ, Илиџа од 19. августа 1992.године, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 19. августа 1992.године којим се у притвор ставља [REDACTED], Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 21. августа 1992.године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, то је сатница, од 11.30-12.50 часова, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 26. августа 1992.године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, од 12.30-13.20 часова, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 29. августа 1992.године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, од 16.00 до 17.30 часова, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 30. августа 1992.године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, од 18.40 до 19.35 часова, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 16. септембра 1992.године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, од 12.25 до 13.15 часова и Захтев управника затвора Мујановић Хусеина од 28. септембра 1992.године, упућен командиру војне полиције у Храсници за изузеће ствари-предмета.

Надаље, суд се у доказном поступку на главном претресу одржаном дана 14.04.2022.године упознао са садржином: записника о главном претресу од 13.09.2021.године када су испитани сведоци [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], путем видео конференцијске везе која је успостављена са Судом Босне и Херцеговине, (транскрипт са главног претреса од 13.09.2019.године), Извода из Матичне књиге умрлих за [REDACTED] и записника са главног претреса од 10. јуна 2019. године, када су испитани сведоци [REDACTED] и [REDACTED], (транскрипт са главног претреса од 10.06.2019.године). Такође, на истом главном претресу суд се у доказном поступку, упознао са садржином доказних предлога одбране окривљеног Мујановић Хусеина из поднесака од 04.04.2022.године и то са садржином: изјава сведока [REDACTED] датих пред истражним судијом Основног суда у Требињу од [REDACTED] 1996. године и пред Тужилаштвом БиХ од [REDACTED] 2017. године, изјаве [REDACTED] од [REDACTED] 1994. године пред истражним судијом Основног суда у Илиџи, изјава [REDACTED] датих пред истражним судијом Основног суда у Илиџи, [REDACTED] 1995. године, пред Тужилаштвом БиХ од [REDACTED] и [REDACTED] 2016. године и Служби за откривање ратних злочина МУП РС од [REDACTED] 2016. године, изјаве [REDACTED] дате пред Тужилаштвом БиХ дана [REDACTED] 2017. године, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број 87/92 од 07. децембра 1992. године којом се потврђује да су [REDACTED] и [REDACTED] у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов. број 12/92 од 26.08.1992. године којом се потврђује да је [REDACTED] у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.бр. 24/92 од 21.08.1992. године којом се потврђује да је [REDACTED] у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.бр. 25/92 од 21.08.1992. године којом се потврђује да је [REDACTED] у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.бр. 11/92 од 26.08.1992.

године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Дописа Војне безбедности Пов.број 031/93 од 25.01.1993. године заповеднику чете војне полиције, којим је затражено достаљање документације за ██████████ како би се предмет окончао, јер ће у противном лицу бити ослобођено кривичне одговорности, Службене забиљешке Војне безбедности од 30.08.1992. године Пов.број 13/92 којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Дописа Војне безбедности Пов.број 01-6/14-701/93 од 26.11.1993. године заповедништву, да је покренут претк rivични поступак за дела управљена против Републике БиХ против више притвореника,- Справодног листа за ██████████ за кривично дело из члана 121 КЗ СФРЈ Први корпус Армије БиХ за Окружно војно тужилаштво Сарајево из фебруара 1994. године, Документа Први корпус Армије БиХ за Окружно војно тужилаштво у Сарајеву од 25.01.1994. године – достава доказног материјала за кривични спис ██████████ за дело непријатељске пропаганде из члана 133 КЗ СФРЈ, Документа Први корпус Армије БиХ за Окружно војно тужилаштво у Сарајеву од 24.01.1994. године – достава кривичног списка, између остalog, и за ██████████ за дела унерена против Републике Босне и Херцеговине, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број 83/92 од 06.12.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број нечитко/92 од 06.12.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору од 14.10.1992. године, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 12/92 од августа 1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 18/92 од 07.10.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 11/92 од 26.08.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 03/92 од 10.08.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 01/92 од 08.08.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности од 11.08.1992. године Пов.број 04/92 којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 08/92 од 16.08.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 43/92 од 17.10.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 41/92 од 16.10.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 16/92 од 02.10.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 24/92 од 21.08.1992. године којом се потврђује да је ██████████ у притвору, Налога војне безбедности од 14.10.1992. године да се у притвор ставља ██████████, Налога војне безбедности од 14.10.1992. године да се изузима из притвора ██████████, Налога војне безбедности од 08.08.1992. године да се у притвор ставља ██████████, Решења о одређивању притвора за ██████████ од 08.08.1992. године, Налога војне безбедности од 21.08.1992. године да се изузима из притвора ██████████, Налога војне безбедности од 24.08.1992. године да се изузима из притвора ██████████, Налога војне безбедности од августа 1992. године, нечитак датум, да се изузима из притвора ██████████, Налога војне безбедности од 25.08.1992. године да се изузима из притвора ██████████, Налога војне безбедности од 26.08.1992. године да се изузима из притвора ██████████, Налога војне безбедности од 30.08.1992. године да се изузима из притвора ██████████, Налога штаба оружаних снага БиХ Илица да се у притвор ставља ██████████ 27.09.1992. године, Службене забиљешке командира Војне полиције Пов.број 19-92-17 од 01.09.1992. године, да су достављене ствари у притвор, Потврде Војне полиције о одузетим/предатим предметима од 01.09.1992. године – предате ствари ██████████ у притвор, Потврде Војне полиције о одузетим/предатим предметима од 01.09.1992. године да су предате

ствари [REDACTED] у притвор и медицинских налаза и мишљења из 2015. године за окр. Хусеина Мујановића.

На овом месту важно је напоменути да је у поновљеном поступку, одбрана окривљеног предложила да се од раније испитаних сведока непосредно испитају сведоци [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], а да се од особа које су предлагали на претходном суђењу, у својству сведока испитају [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] који су током суђења и испитани, те сведоци [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] од чијих су испитивања у својству сведока брањиоци окривљеног током суђења одустали, јер једном броју њих судски позив није могао бити уручен, док се остали нису одазивали том позиву, те [REDACTED] за кога је суд обавештен да је преминуо, па из тих разлога није могао бити испитан. Када су у питању особе наведене у другостепеном решењу, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], одбрана окривљеног ове особе током поновљеног суђења није предложила да буду испитани у својству сведока, фактички одустајући од тог предлога који је изнет на претходном суђењу и у жалби на претходну првостепену пресуду, због чега их суд није ни позивао ради сведочења, односно није донео решење о њиховом испитивању.

Осим сведока који су испитани као предлог одбране окривљеног и наведени у претходном ставу, суд је непосредно испитао само сведока [REDACTED], док је сведок [REDACTED] у међувремену преминуо, а сведок [REDACTED] због старости и болести није могао да приступи ради непосредног испитивања, па је извршено упознавање са садржином њиховог исказа, у смислу члана 406 ст.1ач.1 ЗКП, баш као и осталих, на претходном суђењу непосредно испитаних сведока. Такође, поступајући у складу са налогом из другостепеног решења, првостепени суд се у доказном поступку упознао са садржином записника о испитивању сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] пред надлежним органим БиХ као и са садржином одређених писаних доказа те доказима који су изведени на претходном суђењу у виду исказа сведока и писаних доказа, документације.

Суд је одбио предлоге одбране окривљеног Хусеина Мујановића из поднеска од 04.04.2022. године да се у доказном поступку изврши увид у: Монографију „Први корпус армије Босне и Херцеговине“ у делу који се односи на акцију „Југ 1992. године“, коју је спровела Армија Босне и Херцеговине у периоду јул-август 1992. године, Записник о утврђивању идентитета лица на основу фотографија са картона личних карата Центра за јавну безбедност Сарајево, МУП Републике Српске од 30.07.1994. године и од 22.07.1994. године, изјаву [REDACTED], дату пред Државном агенцијом БиХ за истрагу и заштиту од [REDACTED] 2007. године, Изјаву [REDACTED], дату [REDACTED], 1996. године пред истражним судијом Основног суда у Сокоцу, налоге Штаба оружаних снага БиХ, Илица, од 31.08.1992. године и од 07.10.1992. године да се укида притвор против [REDACTED] и [REDACTED], извод из Матичне књиге умрлих за [REDACTED] и Записник Тужилаштва БиХ од 26.04.2017. године о препознавању лица на основу фотографије, налазећи да су исти неосновани, имајући у виду да документ Монографија „Први корпус армије Босне и Херцеговине“ у делу који се односи на акцију „Југ 1992. године“, нема значај за предмет поступка, да се у њој на предметним страницама налазе подаци који су неспорни, а суштински представљају општи контекст збивања предметних догађаја који је неспоран, да записници о утврђивању идентитета и изјаве [REDACTED] и [REDACTED] нису настали у актуелном поступку, па су сви наведени докази усмерени на одуговлачење кривичног

поступка, да лица [REDACTED] и [REDACTED] нису наведени у оптужници, а догађаји у поводу ова два лица нису предмет оптужења, па налози Штаба оружаних снага БиХ да се према њима укида притвор нису и не могу бити доказ за наводе из оптужнице, затим да је доказни предлог упознавање са садржином извода из Матичне књиге умрлих за [REDACTED], сувишан и усмерен на одуговлачење кривичног поступка, будући да је суд у довољној мери утврдио истоветност управника војничког притвора у гаражама, као и улогу особе по имениу [REDACTED] у организацији живота у Храсници, па тиме и у војничком притвору у критично време, те да Записник Тужилаштва БиХ од 26.04.2017. године о препознавању лица на основу фотографије, није сачињен у овом кривичном поступку.

Окривљени Хусеин Мујановић је у свом исказу датом пред тужиоцем за ратне злочине, дана 01.08.2018. године, навео да је рођен [REDACTED]

[REDACTED]. Посао је споразумно напустио 1991. године када су се сви породично преселили у Сарајево, имали су породичну кућу у Храсници која припада општини Илиџа. У Сарајеву је радио као економиста, водио је књиговодство у приватном предузећу [REDACTED], власника [REDACTED] које се бавило продајом [REDACTED]

По његовој процени у Храсници је било око 10.000 становника и чинили су га већином Бошњаци, око 50%, а остало су чинили Хрвати, Роми и Срби. У Сарајеву је боравио од 1991. године па до краја априла 1992. године, када га напушта због рата и посла и бежи за Београд. Планирао је да оде у Беране где му је била породица.

Кренуо је преко Братунца, зато што се тамо могло најлакше проћи пошто није било ратних сукоба, али га је у Братунцу ухапсила српска војска. То је било крајем априла. Трећег дана од хапшења су му дали телефон, па је позвао оца који је дошао да га "откупи". Након тога преко Београда, у ком је био неколико дана, у Студентски дом одакле је отишао [REDACTED] у Беране. Тада јој је отац још био жив. Из места Беране, у коме је боравио близу месец дана, даље је, преко Никшића, Пљеваља, Требиња, после два дана пута, дошао у Сплит. Било је лето, сећа се тога зато што је његова супруга већ отишла у мају, па није смео да се врати у Београд без докумената која су му узели у Братунцу. У Сплиту је био у избегличком кампу "Под Марјаном", најмање два месеца, где су прихватали избеглице из Босне и где су им давали привремене документе.

Из Сарајева није одмах отишао у Сплит зато што је врло тешко било доћи до тамо, ситуација није била мирна. У Сплиту почињу непријатељства између Бошњака и Хрвата, па су га спаковали за Сарајево где је стигао у зиму. Половином августа је кренуо натраг, рецимо у Љубушко, где је имао рођака код ког је боравио пет-шест дана, након чега је отишао у Мостар, у ком је остао око три седмице, у гостима код Сафета Оручевића. У том периоду му је супруга са децом отишла у иностранство. Била је у неколико држава. Она је, у ствари, родила дете у децембру 1992. године у избеглиштву, и не зна где је то тачно било, али детету пише да је рођено у Немачкој.

Из Мостара је кренуо, и путовао је најмање месец и по, можда и два месеца, Коњиц, Јабланица, Тарчин, Пазећ, на који начин је избегавао, како он рече, „кривинашио”, рат. У Сарајево је дошао, или у другој половини децембра 1992. године, или у првој половини јануара 1993. године. Супругу је чуо у телефонском разговору када је прошла Нова година. Није могло бити пре фебруара, када је прешао у Храсницу у своју породичну кућу и ту чуо за формирање Армије БиХ. Када је стигао у Храсницу,

[REDACTED] је био командант Храсничке бригаде. Прикључио се одбрани Сарајева. Дакле, у марту 1993. године су дошли по њега у његову родну кући, и мобилисали га. У том периоду отац му је био у Приштини код Ћерке, а мајка у Пећи код девера, па су се након тога спојили и отишли одатле. Били су у Турској, Бугарској...

[REDACTED] никад није ни упознао, свако је њега знао као криминалца, можда је [REDACTED] њега знао од раније. Од јула до краја године 1992. године није био у Храсници. У Армији је догурао до чина водника. Једно време је истоварао брашно у општини Илиџа, јер је био исцрпљен од пута и онда је предочио да има нешто завршене школе, па од '94., крај '95. радио у обезбеђењу зграде безбедности која се налазила у Храсници. Касније је чуо за затворе у Храсници, за које је свако знао, али није чуо да њега помињу у вези са тим затворима. Зна да је у њима било највише затвараних Срба. Није чуо да су неки људи из тих затвора премлађивани.

Адвокатица му је пре две године рекла да се у Босни води против њега поступак отприлике за исто ово, само пише лето '92. године.

Са овим што му се ставља на терет апсолутно нема никакве везе. У Србију је раније често долазио.

Окривљени је на главном претресу, одржаном дана 22.03.2022.године остао при одбрани коју је дао на главном претресу од 22.03.2019.године, када је навео да оспорава све што му се ставља на терет, те да га зову „Црногорац“. Није чуо да га зову „Хусо“ или „Санџаклија“ али, да буде искрен, било је људи под надимком „Санџаклија“.

Знао је да се у БиХ води истрага против њега и још двадесетак и више људи за целокупни ратни период '92. до '95., и није веровао да се тај судски поступак неће водити ван БиХ зато што су сви грађани који су наводно или стварно оштећени, држављани БиХ, а дело је почињено тамо, тамо су сви сведоци и вештаци.

Начелно је на главном претресу, како је на почетку саслушања навео, остао при одбрани коју је дао пред тужиоцем, али је онда додао како је у Беране отишао јер се тамо налазила његова супруга која је била трудна. У Братунцу се дugo задржао, па је након тог кренуо преко Црне Горе за Сплит јер је чуо да пуно Босанаца и Херцеговаца иде преко Сплита у треће земље, у иностранство. Пошао је да тражи своју породицу, коју није затекао у Беранама, када је тамо стигао. У Сплиту је био у прихватном центру „Под Марјаном“ који је временом прерастао у логор. Пошто су Црногорци, што је и он по рођењу, били врло непопуларни у Хрватској због напада на Дубровник, одлучио је да се врати у Mostar, прво у Љубушко код рођака, а онда у Mostar код [REDACTED], а из Mostara је кренуо према Храсници преко Јабланице и Коњица. Данима је путовао и скриво се. У Храсници је дошао у лето, мисли у августу месецу. Рат је већ буктао, дошао је у Храсницу. Тамо је била сва његова имовина и све што је стеко у животу, родитељска кућа у коју се преселио '91. године, у улици [REDACTED].

Када је дошао у Храсницу одмах је, негде у другој половини августа '92. године, био мобилисан. Тада је већ било проглашено ратно стање у БиХ. Пошто су у Министарству одбране Илиџа знали да је пре рата радио неко време у затвору у Приштини, мислили су да би он могао да им помогне око затвора у Храсници. Звао га је командант бригаде и понудио да оде у затвор, односно наредио му је усмено да мора преузети, јавити се у јединицу која обезбеђује затвор и да ће тамо бити у управи затвора, а да ће и добити даље шта да се ради. Усмено му је речено, никад није добио никакву наредбу о постављању, а ни о разрешењу. Када је дошао у затвор крајем августа да погледа стање, нико га није примио, није било управника затвора. Рекли су

му да је први управник био [REDACTED] од маја до августа, отприлике. Када је питao ко је био његов заменик, од кога ће ту дужност да преузме, рекли су му да је био човек по имену [REDACTED], родом [REDACTED], из [REDACTED] који је био као ВД, па пошто је чуо да он неће бити после [REDACTED] управник, наљутио се и отишао.

Неколико дана је долазио, да сагледа стање. Тамо је било дosta стражара, међу којима је био [REDACTED]. Дакле, у изјавама које су дате 1994., 1995.. постојали су [REDACTED] Хусеин [REDACTED] Мујановић, [REDACTED]. У изјавама које су дате 1994. и 1995. у првим послератним годинама, нико га не помиње.

У затвору је било хаотично стање. Постројио је стражаре и рекао им која су им права и обавезе.

На функцију управника затвора је ступио крајем августа, почетком септембра месеца 1992. године. Затвор се налазио у Храсници, звао се Војни притвор, обзиром да није имао цивилну власт, а у времену док је он био управник, није постојао ни војни ни цивилни суд. Затвор је био удаљен од линије разграничења на неким местима хиљаду, на неким хиљаду и по метара, а на неким само насеље се налазило, неких стотинак метара, а ваздушне дужине или удаљености од прве линије разграничења, са једне стране је хиљаду метара, а са друге хиљаду и по метара. Са три стране Храсница је била опкољена снагама Војске Републике Српске. У таквој консталацији, јако је тешко било организовати затвор, није било ни воде ни струје, а избеглица је било на сваком кораку. Оно што је њему падало најтеже, били су учестали напади Бошњака на затвор. Сећа се да је једном приликом затвор нападнут од стране [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], и да је тада један притворски стражар био рањен.

У затвору је било заиста свима тешко, не само Србима, и није истина да су у затвору били само Срби, било је и Хрвата и Бошњака, и пре њега су били тамо, затекао их је, била је група [REDACTED] на челу са [REDACTED], човеком који је одсекао главу једном свом борцу. Најтеже је било њему и таквима као што је он, јер су затвореници били опасни и агресивни, везани су били 24 сата и за руке и за ноге.

Први дан у затвору су му одмах ставили на сто да потпише неке папире, везане за логистику, како не би трпео посао.

Нигде на свету није могуће да управник притвора или затвора хапси људе, имао је пар пута у руци наредбу на којој је писало ко је хапсио доведено лице. Тада је војна власт била једина, није било судова и тужилаштва, само се војска питала. Врх команде је хапсио људе, наређивао њихово лишење слободе, а војна безбедност је вршила ислеђивање и спроводила саслушања. Тврди да никада ниједан човек из затвора није изашао без претходно добијеног налога. Притворене људе су саслушавали [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], а касније и [REDACTED]. У службеној забелешци почетком септембра, пише [REDACTED] да је послао налог за [REDACTED] и да га је стража одвела њему. Тужилаштво тврди да је притвореник [REDACTED] побегао из притвора, те да је он смењен са места управника због овог бекства, што је по њему контрадикторна тврдња.

Притвореници нису спавали на поду, како то тврди чињенични опис оптужнице. На оригиналном папиру о примопредаји дужности се види да је приликом примопредаје дужности, раздужио осамдесет два ћебета. Смршали јесу, али је и он у том периоду смршао неких седам килограма. Храна коју су јели била је војничка, дosta сиромашна и неквалитетна, за све је била иста, лично је и он јео храну коју су јели

притвореници, нису имали услова да кувају за сваку групацију посебно, чуваре, притворенике или војску.

Када је увидео да, како је рекао, ђаво носи шалу, у том хаотичном стању, да постоји опасност и за његову живу главу, тражио је да буде разрешен. Командант му је рекао да не мора бити управник, али да остане у управи Војничког притвора и помогне.

Све што је захтевао од команде, било му је испуњено. Тражио је да се поправи храна, да се уведу посете, све је одобрено од стране команде. Притвореници су инсистирали да се уведе затворска шетња, међутим, шетња се тешко одвијала због оближњих упада и удара граната из артиљеријског оруђа, тако да је и шетња временом била редукована, а једно време и потпуно суспендована. Теже је било напољу, ван затвора, грађанима, управо због артиљеријских напада, јер где год је пала граната у Храсници, увек је неко страдао.

Није тукао људе. Никада му није пријављено ни за Бошњаке, ни за Хрвате, ни Србе да је било злостављања према њима. У ноћи између 02. и 03. августа, ту није ни био. Никада није тукао [REDACTED], који га у изјави датој након две до три године по окончању рата, апсолутно не помиње. Чак га ни на фотографијама није познао, па се поставља питање, како је могуће да га сведоци 2018. године препознају на слици, знају му и име и презиме и да се боље сећају 2018., него 1994., 1995. године, за догађај који се десио 1992. године. Почетком септембра '92. није био управник затвора. Не сећа се [REDACTED], а није му познато да је био ико од запослених у затвору под именом [REDACTED]

Решења о привођењу људи је лично видео од стране војне команде. А ако је икome за време тих месец до месец и по његовог боравка као управника у затвору, „чвоку“ ударио или шамар, „да Бог да га Бог убио и исте секунде умро“.

Поступак у Босни је почeo да се води против њега и још ддвадесет, тридесет, осумњичених, које зна, за ратни злочин против цивилног становништва, али не српског, него свих цивилних лица.

Срби су били у затвору због одбијања позива за мобилизацију, али не само због тога. Постоје наредбе о њиховом привођењу од стране команде 104. бригаде Армије БиХ. Наредба је акт који обавезује потчињене. Издаје је команда бригаде, а обрађује безбедност и обавештајци службе. Наредба и њега обавезује, јер му је доведено лице, па му наређују да га чува, да га заштити и од спољашњег и унутрашњег, евентуалног, угрожавања зато што је лишен слободе. У наредби су подаци о томе због чега се лице приводи, разлози су били везани за рат, због издаје, масакра или одбијања мобилизације. Припадници Армије БиХ су били притварани због одбијања наређења и мобилизације. Неки су остали после њега, чак до краја, а неки су задржавани краће, њему је само било битно да постоји пратећа документација као основ, окривљени рече, да дође папир. Људе је из притвора пуштао на основу писмених одлука команде и главних људи у војној команди. Никога није пуштао на основу усмених налога или одлука.

Колико га сећање служи, наредбе нису биле временски ограничене. Није била његова обавеза да проверава идентитет, истоветност, лица које је доведено, то је радио МУП, војна полиција. Он је само извршавао наредбу о притварању.

У затвору је био ангажован између месец и месец и по дана. Када је дошао на место управника, у притвору је било десетине затвореника, не може тачно да се сeti колико тачно. Било је више мушкараца, али је било и жена које су довођене исто на основу наредбе, јер су радиле против Републике БиХ. Тако му је речено. Када је примао људе, увек би му скретали пажњу да ли је неко од њих опасан, како би на таквима појачао надзор. У личним подацима је писала и националност лица које је доведено. Било је најмање два Хрвата, али и око десет, дванаест Бошњака, с тим што се тај број некада повећавао. Од Бошњака је у притвору био извесни [REDACTED], који је убио своју девојку. Срба је било, ако се добро сећа, петнаестак, шеснаест у том моменту, није сигуран. Њих је било највише.

Једног человека је пустио [REDACTED], командант бригаде. Поред њега у управи затвора је био [REDACTED] и [REDACTED], запослена као административни радник, која је била дактилографкиња, а истовремено и одговорна за жене у притвору, у смислу да им омогући нешто, нпр. хигијенска средства, дакле оно што није за мушкарце.

У административном поступку пријема, личне ствари од притвореника је узимао [REDACTED]. То је такозвани депозит. Старао се о хигијени мушкараца у мери колико је то објективно могло, а водио је сву администрацију, улаз и излаз пратеће документације. Архива је постојала, то му је кључни доказ због чега је желео да му се суди у Босни.

Архиву су водили на врло једноставан и аматерски начин, због недостатка средстава и струје. Водио ју је лично [REDACTED], у сарадњи са претходном дежурном службом, која предаје смену долазећој. Бележило се дневно стање у затвору, сваки документ који стигне као основ притварања, наредбе, као и документ Војничког притвора који издаје, се архивирао. Није сваки затвореник имао свој досије. У једном плакару су имали фасцикли за улазе притвореника у притвор, као и документе за излазак из притвора. Увек је знао колико му је људи на стању. Сваки извештај је читao, није га парапирао одмах, можда су потписивани на седам или петнаест дана. Када се акти, радна документа, доврше, онда се архивирају. Свакога дана је био у потпуности информисан о стању у затвору.

Јутарњи извештај је држао у радној фиоци, и када би био сигуран да се ништа није десило, односно када би проверио тачност извештаја, потписивао би га. Након тога, документ се архивирао, а он је извештавао команду само ако постоји нека измена у њему.

Није могла да оде ноћна служба кући, а да писмено не извести њега, или његовог заменика, да ли је било проблема у смени. Писмени извештаји постоје у Архиви БиХ. Био је дневно извештаван о сваком догађају и о стању у затвору.

[REDACTED] је био Командант бригаде. Комуницирао је са командом путем пољског телефона и подносио им писмене извештаје, у случају потребе, уколико је било проблема, ако је неко нападао, ако је било побуне, галаме, злостављања, туче, или нечега, окривљени рече, сасвим десетог, а усмено ако није било проблема. Значи, свакако је извештавао, он или његов заменик, свако јутро дежурног у касарни.

Оличење војне власти је био војни командант, који је њему био надређени. Војни командант је и потписао решење којим је он разрешен функције Управника

Војног притвора. То решење никада није примио. Војни командант се за све питао, и о свему одлучивао.

[REDACTED] је по војној формацији био медицински техничар, стално запослен у притвору и он је, одмах по пријему, притворенике прегледао, па уколико би неко имао жалбу на здравље, долазио би један од лекара. Најмање једном, можда и два пута недељно, по потреби и чешће, у затвор су долазила два лекара, доктор [REDACTED] и доктор [REDACTED], који су се бавили питањем здравља и о свом раду сачињавали извештаје, у које он није сумњао.

Посете притвореницима су биле дозвољене два пута месечно, колико се сећа, а било им је омогућено и добијање пакета. Притвореници су били саслушавани. Најчешће име у потпису је било [REDACTED], поред њега [REDACTED], [REDACTED].. Неколико аката о саслушању је потписао [REDACTED], то су све били безбедњаци. Војна полиција је доводила људе у притвор, командир Војне полиције је био [REDACTED] из Храснице.

Просторије затвора су се налазиле у гаражама сазиданим од тврдог материјала између две зграде, заклоњене од залуталих метака и граната. То су биле гараже преуређене у ћелије. Једна гаража је била једна ћелија, с тим што су две гараже биле преграђене јер су биле огромне. Врата на гаражама су била дрвена, сазидана и обезбеђена обичним резама, а изнад њих су били отвори, вероватно мањи. Вањске гараже су такође имале отворе. Свуда су били ти отвори који су дозвољавали да се изађе, да зрак циркулише, а негде су били и отвори горе, па са стране. Дежурна служба, стража, је била стално присутна али нико није непрекидно стајао испред тих врата. Само вањска стража, она која је стајала на улазним вратима, је била наоружана.

Гараже су биле надземне, једна страна је била до пола укопана у земљу, а друга изравната са тлом. То је био комплекс објекта, под истим кровом налазило се више гаража, имао је један улаз на који су сви улазила и један исти такав излаз. Излаз је, колко се сећа био затворен. Било је између 30 и 50 гаража, а за затворске намене кориштене су по потреби, не све. Некад четири до пет, некад десетак.

Истина је да није било санитарног чвора. Притвореници су повремено, с времена на време, вођени на купање. Жене су имале посебну просторију за купање, али нису имали воде у изобиљу. Имали су је доволно, тако да нико није био жедан. Није дugo пролазило да се не окупљају, хигијеничар је био задужен за то. Затворени људи су у специјјаним кантама, које не смрде када се затворе, у собама вршили нужду које су се празниле бар три пута дневно. Био је неки заклон картонима, импровизован за вршење нужде, а додатно је као параван служило и ћебе. Претпоставља да су и жене на тај начин вршиле нужду.

Имали су тањире и кашике, свако је имао своју посуду из које је јео храну. Храна је дељена једнообразно, колико су је имали, колико се могло набавити, два пута дневно. Кухиња је била задужена за доношење хране, кувар ју је сипао у тањире. Где су спавали, ту су и јели. Спавали су на струњачама и на ћебадима. Никада није видео пресвлачење људи, нити је о томе размишљао, никог није видео голог.

Њему се притворени људи нису жалили да су тучени или зlostављани, а људи који су процесуирани у Сарајеву, на суду су изјавили да их нису тукли и мучили. То су изјавили и њему лично. Нико ни од притворених, ни од службених лица, му није никада пријавио тучу, зlostављање и малтретирање, али не може рећи да таквих ствари није

било. Он никада, ни на једном од притвореника није примето било какве повреде, па ни оне које би биле последице пребијања или мучења. Није ни улазио пуно код њих, јер је за обилазак затвореника био задужен човек који их је свакодневно обилазио и њему подносио извештаје.

Највећи део његовог ангажмана се односио на писање дописа надлежним за гардеробу, храну, смештај, дакле за остваривање што бољих услова боравка за затворенике. Бар је у пет наврата тражио измене затвора са споменуте локације. Био је сконцентрисан на ваљско обезбеђење и тражење људи за ту намену, пошто се плашио да неко не страда у честим нападима на затвор. Никада није било рањено нити је страдало неко затворено лице, то одговорно тврди. Док је био управник, ни једно лице споља није ушло у затвор и вршило насиље над затвореним лицима, уз ограду да он у притвору није проводио дводесет четири сата, али да је било упада споља, он би то знао.

За становнике Храснице, важио је за издајника, јер је, како они кажу, „штитио четнике“. Жао му је што није сликао написе писане од стране Бошњака, на кући свога оца.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом пред истражним судијом Окружног суда у Београду дана 13.10.1994. године навео, да је радио [REDACTED]

[REDACTED]. Иако је почeo да прави кућу на Илици још 1968. године, фактички је увек био одвојен од породице јер је радио на терену. Збивања у Југославији, која су претходила њеном распаду, затекла су га у Ираку где је био на раду. Крајем 1991. године вратио се у Сарајево и као радник наведене фирме радио је на једном градилишту. Живео је мирно у својој кући са породицом, међутим, када се погоршала међународна ситуација и када је почело наоружавање Муслимана, послao је породицу ван Сарајева. Крајем априла месеца, између 25. и 27.априла 1992. године, док се одмарao у својој кући у [REDACTED], око 13 часова испред улазних врата је затекао 25 до 30 лица у маскирним униформама, са ознакама које су стављали Муслимани на униформе разних њихових формација. Одмах су му ставили лисице на руке, извели га испред куће, тројица су остала поред њега, а остали су ушли у кућу. Како се све то догађало на десетак метара од његове куће, чуо је како, поједини од лица који су ушли у његову кућу, узвикују да су нашли чауре и место одакле је пуцао четник, мислећи на њега. По изласку из куће један од њих је носио две бомбе, а други војну опрему коју је као војни обвезник ЈНА дужио његов син. Сву ту војну опрему показивали су му као доказ да су чланови породице [REDACTED], четници. Изнели су један бајонет који је стварно имао и који је био стар и преправљен за клање стоке.

Тројица који су га чувала, почели су да га туку, а потом су га убацили у аутомобил "Лада Нива", у коме су наставили да га туку. Одвели су га у месну заједницу "Соколовић Колонија", у приватно предузеће [REDACTED], Муслимана, и ту су га убацили у један од контејнера за чување воћа и поврћа. У контејнеру је наставио да га туче [REDACTED], ког је знао из виђења и који је био пореклом из Санџака. [REDACTED] га је тукао пендреком по целом телу, свог га је оплавео, како је рекао, а када се уморио предао га је другом лицу, за које је касније чуо да је био војно лице ЈНА и да је пришао мусиманским формацијама. Ту су га онесвестили батинама, након чега су изашли, затворили контејнер и пустили хлађење тако да је он, када се освестио имао осећај да мрзне. Руке и тело су почели да му плаве и таман када је помислио да ће се смрзнути, и када је почeo да губи свест, изненада је осетио топлоту, јер су му тада

укључили грејање. Више пута су укључивали грејање па затим хлађење, што је трајало извесно време, а онда су у контејнер убацili ██████████ и још двојицу Срба, које није познавао. Они су се запањили како је изгледао, а ██████████ му је рекао како њих нису толико тукли. После сат времена извели су их из контејнера. Њега су, када су видели у каквом је стању и да није способан за даље саслушање, послали кући, под претњом да никде одатле не мрда. До куће су га пратила двојица, јер није могао ни да хода сам. Кући се вратио око 17 часова. Није успео ни да се организује и одмори, када су га двојица у муслимanskim uniformama извели из куће и сместили у кућу његовог комшије ██████████, те су му рекли да је ту у кућном притвору. ██████████ га је са својом породицом пазио и лечио, а његову кућу су исте вечери када су га пребацили ██████████, гађали рафалима, а касније и гранатирали из једног транспортера. Код ██████████ је провео време до 07.07.1992. године и нико га није дирао, с тим што су га у неколико наврата Муслимани водили на њихове барикаде и на линије разграничења и говорили му, као и другим Србима које су са њим водили, да друга страна неће да их размени. Dana 07.07.1992. године, су у кућу ██████████ дошла по њега двојица Муслимана и одвела га у месну заједницу "Соколовић Колонија", а одатле, под изговором да желе да га сачувају, један Муслуман га је одвео у основну школу у насељу Храсница, где га је предао муслиманској полицији.

Сместили су га у једну просторију испод улазних степеница, где је затекао око ддвадесет Срба које није познавао. Та просторија им је служила за остављање метли и другог прибора за чишћење школе. Под је био бетонски без тепиха или итисона. Колико може да се сети, негде око 03 часа после поноћи, тројица стражара на челу са ██████████, ██████████, чије је име касније сазнао, су их прозивали и једног по једног постројавали уза зид. Запамтио је да су прозвали ██████████ и ██████████ као и једног чијег имена не може да се сети, те двојицу који су били Крајишичи, што је закључио по њиховим презименима. Одвели су их у посебну учионицу која је била у приземљу и која је била адаптирана у мучилиште. На плафону те просторије била је гвоздена греда, на којој је био окачен конопац којим су везивали затворенике, а поред конопца је висио цак напуњен оловом. У тој просторији су их мучили и тукли по целом телу, не бирајући место, не штедећи их. Он је био четврти у реду чекања да га та судбина задеси, па је све могао да гледа. Видео је како су претукли поменутог ██████████, који је после тога био сав крвав и у несвести, па су га, након скидања са конопца, полили кантом воде, али се он није до kraja освестио, инстиктивно је тражио воде, а ██████████ му је додао флашу у коју се претходно помокрио и рекао му да пије. Након ██████████ је он дошао на ред. Тукли су га на исти начин, с тим што се он, када су га скинули и полили водом, освестио, али су га они још једном окачили и поновили претходни сценарио. После другог скидања са конопца су наставили да га туку и да га газе, којом приликом су му сломили десну ногу, али им то није било доста него су, док је био, тако рећи, у коматозном стању, наставили да га туку и сваки прст на руци су посебно ударали некаквом гвозденом шипком, од чега су му касније сви нокти отпали, а домали прст на десној руци су му поломили. Том је приликом, по његовом знању, усмрћено тројица Срба, између којих је био ██████████.

После тог премлађивања је био у коми и тек сутрадан, или дан касније, је осетио да га бацају у неки камион и некуд возе. Њега и остale Србе који су били у тој школи пребијени, затворили су у гараже, које су биле адаптиране, првобитно предвиђене за склониште. Гараже су биле удаљене од основне школе око један до два километра. Било је десетак гаража које су изграђене од бетона, и у сваку од њих су сместили по десетак Срба, између осталих и њега. У гараже је дошао полумртав. Зна да су се туче и мучење Срба наставиле, али њега, пребијеног и у стању у којем је био, нису даље тукли. Ту се практиковало извођење затвореника напоље, односно у холове, и њихово

премлаћивање. То су радили стражари, чувари притвора, а међу њима и она иста лица која су њега и друге тукли и мучили у основној школи.

Месецима је мокрио крв, тако да не зна ни како је остао жив. Зна да није могао да врши нужду, него су му помагали затвореници, а нужда се иначе вршила у самој просторији, у лименој канти која није изношена и сво време се налазила у просторији. Хранили су их тако што би им давали по кришту хлеба и мало некаквог чаја, то им је био један оброк дневно. Ова пракса је трајала око три месеца, након чега су им, како рече, "поправили" исхрану тако што су им давали по два иста таква оброка. Чини му се да му је у целој тој муци најтеже пало то, што је видео, док је био у гаражи, како један од затвореника једе његову усирену крв која је истекла на бетону, поред његове сломљене ноге.

Након пет или шест дана од његовог доласка у притвор у гаражама, негде око 01 час после поноћи, чувари [REDACTED], [REDACTED], поменути [REDACTED] и [REDACTED], на челу са управником затвора, који је тада био такође Санџаклија, су извели тројицу притвореника из гараже у којој је и он био смештен, и после сат времена их вратили и кроз врата убацили поред њега, тако преbijене да су у ствари били на издисају. То су били [REDACTED], [REDACTED] чини му се један [REDACTED], а трећег не може да се сети. Они су били потпуно измасакрирани и крвави односно мртви. Те убијене Србе су изнели из његове ћелије 24 сата након што су их унели и приликом изношења [REDACTED] је рекао присутним стражарима, показујући на њега, да је још жив, а да га је толико тукао и мучио и рекао им је да ће их све пострељати, ако га не буду убили. Пракса извођења и премлаћивања затвореника настављена је из вечери у вече и трајала је до пред крај децембра 1992. године односно док је он био ту. Лично мисли да су на овакав начин стражарске власти и чувари усмртили најмање између 20 и 30 Срба. Осим тога, стално су довођени нови Срби. У ту бројку убијених Срба не рачуна само оне које су изводили и убијали тучом него и оне Србе које су Мусимани водили да копају траншеје и ровове, где су их на лицу места убијали. Од Срба који су убијени на траншејама био је [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], а убијен је и један Србин, конобар по занимању. Осим њих на траншејама је убијено шест Срба логораша, логора за Србе у Тарчину. За та лица која су убијена на траншејама сазнао је од затвореника који су били са њим у затворима и који су ишли на рад са убијенима. Међу њима је био [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Од тих у његовој ћелији су били [REDACTED] и [REDACTED].

Напомиње да је претучен, са сломљеном ногом био без лекарске помоћи најмање три месеца, након чега су га, због тога што су долазили неки новинари или нека комисија, однесли у једну зграду близу тих гаражака и ставили му гипс.

У гаражама је провео око пет месеци и пошто је био у тешком стању и нису могли да га изводе и туку, доживљавао је тешке психичке трауме слушајући запомогање и јауке Срба које су без престанка изводили на тучу. Тако су једне ноћи [REDACTED] изводили три пута, па га је видео свог изубијаног и са поломљеним зубима, а то се десило и [REDACTED].

Затвореници су му помагали да врши нужду. Негде у децембру месецу 1992. године све заробљенике Србе су једног дана после подне пребацили у подруме једне недовршене стамбене зграде, која је имала око пет, шест, спратова, а која се налазила око километар и по од тих гаражака, такође у Храсници. Њега, пошто је био непокретан, ставили су на носила и у једну приколицу од кола, па су га на тај начин одвукли до тих

подрума. Сместили су га у једну просторију тог подрума, величине 2x3 м, заједно са [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Просторија је била од бетона, без икакве простирике и без кревета. Имали су ћебад која им је служила и за спавање и за покривање. Нужду су вршили у кантама које би затвореници износили када се напуне. За пет, шест месеци, колико је ту провео, нису их тукли, али су наставили праксу пребијања затвореника, посебно оних које су тек довели. После тих пет или шест месеци, уочи доласка делегације Међународног Црвеног крста, припремили су две веће просторије и све затворене Србе тамо сместили. Физичко и здравствено стање им се мало поправило, између осталог и због тога, што је у то време дошло и до промене управника свих затвора у којима је био. Тај Санџаклија којег је помињао био је за њих, затворене Србе, велики мучитељ. Њега је заменио [REDACTED], за време чије управе су могли знатно лакше да подносе затворске услове. За време док је боравио у новој ћелији, сећа се посебно два догађаја. Први догађај је, када је 30 Срба логораша из Тарчина доведено код њих и који су коришћени за копање ровова и траншеја у Храсници. Можда у пролеће 1993. године, четвороица тих Срба је побегло са копања ровова, због чега су стражари, као одмазду тројицу Срба одмах стрељали. Други догађај је последица првог, чуо је да су код управника тукли једног затвореника односно чуо је његове јауке и запомагања. Касније је сазнао да је то био [REDACTED] који је радио раније у СУП-у Сарајево и кога су оптуживали да је организовао бекство напред поменутих Срба, па су га терали да призна и притом га мучили и малтретирали. Касније је он био са њим у ћелији, па му је и сам о томе причао. Лоша и нередовна исхрана је била настављена и у тим подрумима, а стање се знатно поправило после доласка делегације Црвеног крста, са којима су дошла и тројица лекара па је некима била указана и лекарска помоћ. Њему су, када су га видeli у таквом стању, обећали да ће се заузети да га пребаци у Касиндолску болницу, али до тога није дошло. У тим просторијама у подрумима биле су и две просторије у којима су биле смештене и жене, али о њиховој судбини ништа не зна. Таман када је мислио да је после тих побољшања у затвору дошао крај његовим мукама, једне ноћи крајем 1993. године су га двојица стражара, у 03 сата после поноћи одвели код мусиманског инспектора који се налазио у канцеларији изнад њихове ћелије и који га је три пута ударио пендреком по леђима и шутну ногом тако да је пао са столице. Молио га је да га убије као човека, а не да га тако муче. Његове муке су настављене тако што су га опет често изводили уза зид и поново систематски тукли. Читава два месеца, јануар и фебруар 1994. године, сваку ноћ га је изводио стражар [REDACTED], наслањао га уза зид, леђима окренут њему и тукао га у том положају, гасио му цигарете по телу, терао га да се скида до појаса го, а терао га је и да пије мокраћу. Практиковао би да позива и затворене мусиманске војнике да му и они ударају по неки шамар. Као последица тога страдали су му бубрези, па је опет почeo да мокри крв. Без обзира на стање у којем је био изводили су га и на радове да копа ровове и да цепа дрва. Приликом одласка на ове радове како није могао добро да хода, стражар би га или гурао или пуцао из наоружања иза њега, поред његових ушију. Једном приликом су га са тројицом Срба затвореника одвели да товаре балване који су били толике величине да ни дизалица не би могла да их попне у камион. Обзиром да нису могли да их дигну почели су да их туку ногама двојица њихових полицајца, а њега су после одвели у хаустор једне зграде и ту га тукли док га нису онесвестили, након чега су њега и осталу тројицу натерали да се трчећим кораком врате до затвора. У фебруару 1994. године су њих шесторицу припремили наводно за размену. Од Храснице су их водили до Бутмира везаних очију па су их одвели до Неђарића и то на тај начин што су их провели кроз тунел испод аеродрома. Том приликом је ударио главом у неку гвоздену шипку у тунелу после чега су му указали лекарску помоћ. Уместо размене они су их одвели у бившу касарну ЈНА "Виктор Бубањ", која се сада зове "Рамиз Салчин". Сместили су их у ствари поново у затвор. Ту се према њему изменио третман јер је Међународни Црвени крст и сам

сазнао за његов случај, а и његова супруга је тражила везу како би га одатле избавила. Добио је стражара који је лично бринуо да му се нешто не деси, нису га тукли. Због свега тога су му коначно организовали и суђење, ослободили га притвора, предали на чување Међународном Црвеном крсту и убрзо донели ослобађајуће решење за дело које су му приписали, а које он није ни извршио.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом пред истражним судијом Окружног суда у Београду [REDACTED] 1995. године навео да је живео у Храсници од 1961. године до јануара 1995. године. [REDACTED]. Становали су у стану у улици [REDACTED]. Био је запослен [REDACTED]

[REDACTED]. Како је рекао, све до 1992. године међунационални односи у Храсници су били добри, међутим од 1992. године, тачније од започињања ратних догађаја на територији БиХ, дошло је до погоршања међунационалних односа, а тиме и до шиканирања и малтретирања Срба, и то како од комшија Мусиманске националности, тако и од мусиманских власти. Dana 22.04.1992. године када је дошло до напада мусиманских војних снага на Илиџу, Храсница је претворена у једну врсту логора за Србе. Од тада је Храсница потпуно блокирана од стране мусиманске војске, линије раздавања у односу на српску војску су биле миниране, тако да нико од Срба, осим уколико није ризиковао сопствени живот, није могао да напусти Храсницу.

У току 1992. године, у његов стан је најмање осам пута долазило до упада и претреса од стране разних мусиманских формација, и то у свако доба дана и ноћи. Војници који су упадали су им претили да ће их убити и иселити, вршили су преметачину под изговором да траже оружје, а затим су им сваки пут односили вредније ствари. Једном приликом су хтели да им однесу лежај, на коме је лежао његов млађи син који је био непокретан. Многе од њих је познавао из виђења. Познато му је да су мусимански војници упадали и у станове других Срба у Храсници, да су их пљачкали, а и да су неке од Срба у становима и убијали.

Маја месецу 1992. године код њега је дошао комшија Мусиман [REDACTED] [REDACTED] који му је рекао да мора да се пријави начелнику за цивилну заштиту у Храсници, [REDACTED]. То су морали да ураде и остали Срби, па су на тај начин формиране такозване радне јединице у којима су били само Срби. Обављали су најтеже и најпрљавије физичке послове, били су упућивани на копање ровова за мусиманску војску, на копање бункера, па пошто нису имали оруђе за рад, то су радили голим рукама. Морали су да иду у шуму да секу дрва, а затим су извлачили и сахрањивали погинуле и убијене Србе који су том приликом страдали. Те радове су изводили у свим могућим метеоролошким условима и на њима су проводили и по 36 сати непрекидно без одмора. Сећа се да су једном приликом мусимански војници натерали двојицу Срба да копају ровове, иако су знали да је ту терен миниран. Одвођени су, такође, на прве линије фронта и служили су као живи штит мусиманској војсци према српској страни.

Од почетка рата у Храсници, мусиманске војне формације су формирале много приватних затвора. Свака мусиманска јединица је у почетку имала свој затвор који се обично налазио у подрумима стамбених зграда у које су одвођени искључиво Срби. Један већи логор је био и испод трибина спортског стадиона ФК "Фамос" из Храснице. Касније је формиран логор за Србе који се налазио у школи "Алекса Шантић", испод степеништа и познато му је да је ту било затворено 12 Срба у једној просторији, димензије 1x2x1 метар. Такође му је познато да су у овом логору убијени [REDACTED] и његов син, и да су касније затвореници из овог логора премештени у гараже у улици Игманског партизанског батаљона, где су убијени [REDACTED].

[REDACTED] и [REDACTED]. Он је, заједно са још неким Србима из радне јединице, ту тројицу лично сахранио на гробљу које су Муслимани звали "гробље за четнике". Приликом сахрањивања, видео је да је стомак [REDACTED] био сав у крвним подливима, код [REDACTED] је видео да су му били поломљени вратни пршиљенови. На лешевима није било трагова пројектила већ се видело да су били ударани и да су вероватно убијени од удараца неким тупим, тврдим, предметима. Он је са још 62 мушкарца и 3 жене, сви Српске националности такође био затворен дана 11.09.1994. године, у подрумске просторије једног недовршеног солитера на периферији Храснице, а након покушаја да напусти Храсницу. Мусимански војници су га тукли свуда по телу металним шипкама и цевима. Провео је ту два месеца и три дана и за то време је свакодневно са осталим Србима одвођен на принудни рад. Услови живота су били ужасни, храна је била лоша и било је мало. У затвор је отишао са 65 килограма, а из њега изашао са 40. Сећа се да је у овом затвору нарочито био тучен [REDACTED]. Најтежи дан за њега у Храсници је био 14.11.1994. године када су га из поменутог логора у солитеру пребацили у логор који се налазио у бившој касарни ЈНА "Виктор Бубањ". Том приликом су њега и још деветорицу Срба, спровели до те касарне кроз тунел испод аеродрома "Бутмир", везаних очију и руку. Били су тучени кундакцима пушака и другим предметима и ногама и рукама и од задобијених батина је пре изласка у тунела пао у несвест. Задобио је расекотине по глави. У касарни "Виктор Бубањ" је био затворен у једној ћелији са још 6 Срба. Био је осуђен у војном суду на две године затвора, због избегавања војне обавезе, па је из касарне "Виктор Бубањ" премештен у централни затвор, одакле је и размењен, у јануару месецу 1995. године.

Командант Војске БиХ у Храсници је био [REDACTED] из Храснице, који је пре рата био по занимању дресер паса, а касније телохранитељ [REDACTED]. Он је био одговоран за све што се дешавало у Храсници, односно био је упознат са свим логорима за Србе, као и о поступцима које су његови војници примењивали према затвореним Србима. Такође су за злочин у Храсници одговорни и [REDACTED] и [REDACTED]. У Храсници је пре рата било 3 150 Срба, али добар део њих је уочи самог рата, као и почетком рата, напустио Храсницу, тако да их је остало 850 и они су сви углавном били затворени по разним логорима у Храсници и изложени нечовечном поступању и малтретирању, а многи од њих су и убијени или су пак умрли од последица услова живота у притвору у Храсници.

Сведок оштећени [REDACTED] је у свом исказу пред замеником тужиоца за ратне злочине дана 13.08.2018. године навео, да је пре рата руководио механизацијом током изградње путева, тунела и мостова по читавој Босни и Херцеговини, са једном инжењерском јединицом бивше ЈНА за БиХ. Дана 05. маја 1992. године је затворен и у затворима је провео 2 године, 2 месеца и 12 дана, након чега је премештен у близину тог заточеништва и радио је у ратним условима на одржавању хотела "Терме" у Сарајеву, још пет месеци. На више места је био затворен. Био је у притвору смештеном у гаражама Храснице, у коме су се смењивале његове комшије као затвореници у ћелијама, било их је много, а ипак се сећа имена неких од њих. Сећа се да је ту био [REDACTED], који је нагло ослабио, причало се да су га млатили, међутим, сведок лично није видео то премлађивање, али по његовом изгледу могао је да закључи да се то дододило, а и након тога се више није вратио у ћелију, па је закључено да је нестао. Није учествовао у његовој сахрани. Зна да је излазио неколико пута и улазио заједно са већином робијаша и зна да је последњи пут био никакав, слаб и да је речено да је млађен на градилишту у којем су учествовали за време рата. Да ли је на градилишту или негде другде, то не зна. Сви који су ишли на рад приликом заточеништва су прозвани, па и [REDACTED] Прозван је рано изјутра, био је дан.

Током боравка у војничком притвору, он је задобио одређени број повреда. Војничким чизмама су му избијани зubi. Сада носи протезу. Нема ниједан свој зуб, а имао их је и више од половине кад је тамо стигао, сви су избијени у затвору. [REDACTED] добро зна јер је, када су га угурали у простор испод степеништа у Основној школи "Алекса Шантић", где је прво боравио, пао на њега. Мисли да их је тамо било укупно седморица, спавали су на поду, нису имали прекривач. Само је [REDACTED] имао фискултурну струњачу на којој је спавао, и деку.

У гаражама нико ништа није имао осим одеће на себи, никакву простирукту, ни покривач. Имали су веома оскудну храну. Два пута дневно у малом пластичном тањирићу и са две пластичне кашике добијали су двојица притвореника храну, па су бројали да не би неко узео кашику више или мање и тако су се хранили. Избројали су по 12 кашицица те чорбе. Кашичице су биле мање од супених, оне којима се хране деца када су још малена. Нису имали тоалете, нужду су вршили у испражњене лимене конзерве од неке хране. Воду су им доносили чувари. Било је доволно воде. Зна да је у осталим ћелијама било жена. Чуло се да су их вређали чувари, галамили су на њих, али конкретних појединачних речи које су им упућивали, се не сећа. Првих два и по месеца док је био у заточеништву је био у несвести и проглашен је мртвим.

Сведок оштећени [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 06.09.2018. године, навео да је од 1988. године живео са женом и децом у стану у Храсници, а да је радио у „Фамосу“, одељењу које је производило специјална возила.

Дана 22. априла 1992.године био је напад из Храснице на Илиџу, од стране Муслимана, а 26.априла, била је недеља, су већ биле направљене барикаде и тог дана се његова жена са три малолетне ћерке извукла и отишла на Илиџу, код његових родитеља. Следећег дана и он је тамо кренуо, пони бициклом, јер је видео да ће неки „белај“ бити, али га је са пункта вратио један Муслиманин. По повратку у Храсницу примио је у стан пријатеља, Муслимана са женом и двоје деце чији стан је био уништен од гранате.

Радио је у радном воду, у складу са радном обавезом коју су му дали, не добровољно, углавном по Храсници, од стране једног Рома [REDACTED] и који је радио у градској чистоћи. Баш код гаража су имали зборно место свако јутро, одакле су ишли да чисте улице од смећа, да склањају отпад, ако је негде било гранатирања, а и пуштену стоку су скупљали како би се хранила војска и народ. Било је и тога да неко погине па су склањали лешеве.

И из притвора у гаражама су однели нека тела. Пошто су се скупљали код гаража, чекали су горе, нису улазили на метална врата и сећа се да је неко од њих извукao из гаража једног човека за ког је накнадно сазнаo да је [REDACTED] који је радио са њим. Накнадно је сазнаo и да је [REDACTED] био пребијен и да је умро у тим гаражама, тачније у задњој. Двојица, тројица, из радног вода, међу којима је био и он, су га одвукли уз помоћ панела, са два точка, до гробља, места где је направљено да се закопају лешеви. Сећа се да су још једног човека тако одвукли.

Гараже су се налазиле испод два небодера. Не зна колико их је било, али зна да су преграђене, од једне гараже, мајстори су циглама правили, две ћелије, да би могло двоје, троје стати, а у једној, задњој, када је он био у њој, било их је око десетак.

У радном воду је био до уторка, 18. августа 1992. године. Тога дана је отишао код комшије [REDACTED] да му помогне у цепању дрва, када је у 12 сати дошао један дечак из комшилука, који је живео спрат испод њега и рекао му да су по њега дошли њих седам, осам војника. И пре тога су долазили специјалци [REDACTED] који је био командант 4. моторизоване. Станове су прегледали, да виде да ли има неко пушку или шта друго. Отишао је од [REDACTED], сасвим нормално, да људима откључа врата. Ту је био и главни међу њима, [REDACTED], који је био највећи људски олош и коцкар. Сео је у трпезарију, двојица су стајала, а остали су превртали по стану. Нашли су неку мапу у дечијој соби, да је дојава за гранате. Један од њих, младић, му је говорио да призна њему, јер је и он Србин, али он није имао шта да призна, није имао оружје, није имао ни нож у кући да си њиме могао отсећи парче хлеба. Развалили су му плакар у ходнику, неко је у њега ставио неку пушку па су изнели и неке метке од пиштоља, што је представљало као доказни материјал. Све то је трајало од 12 сати до, рецимо, пола један, када су га од стола подигли и одвели у полицију. Нису га тукли у стану. У полицији, у једној просторији солитера, су били [REDACTED] и [REDACTED], које је познавао, и још један, њему непознат, човек. Тукли су га, био је сав крвав, од удараца наношених обувеним ногама, ударцима палица, али свим осталим средствима. Велко му је везао руке иза леђа и ставио га у гепек белог „стојадина“. Одвели су га у другу или трећу преграђену гаражу негде око 5 сати послеподне. [REDACTED] је био са њим у тој ћелији и он је од батина био сломљен, психички и физички, на крају је умро. Био је и [REDACTED], али кратко.

Ћелије нису имале прозоре. Имале су дрвена врата са малим отвором на њима, кроз који су гледали према месту где су их некад извели да прошетају. Спавао је на бетону и имао је неко ћебе, више као поњаву, нешто је било, али пошто је био август, било је топло. Резе на вратима су биле слабе, све је прављено за потребе затварања њих Срба, јер кад се рат завршио, гараже су опет биле у уобичајеној функцији. Од ћелије, мало укосо, је била канцеларија где је био управник и стражари, на средини ње је био сто где су они седели и јели. Некад се чуло и шта причају, па је [REDACTED] стално чуcao поред тих врата и слушао шта причају и чуо да ће га у 6 сати то вече стрељати. Тако је било сваки дан или сваки други дан.

У тренутку када су њега довели у затвор, управник је био Хусеин Мујановић. Знао га је из виђења јер је он купио кућу од покојног оца његовог кума 1989. или 1990. године. Виђао га је са балкона, када су стајали некад њих двојица и причали око куће. Отац његовог кума му је рекао да је продао кућу неком Санџаклији. Није са њим проговорио никад.

Када су га 18. августа 1992. године сместили у притвор у гараже, није тај дан препознао Мујановића, већ је био сумрак када је стигао. Он се, као управник, мало ту вртео, издавао наређења, па би онда отишао негде.

Првих дана боравка није доживљавао неке непријатности, јер је већ дошао у притвор пребијен, па су га, мисли, пустили да се мало одмори. Почетком септембра, дошао је [REDACTED] због маскирне униформе коју је носио, отворио је резу и врата, а ту су, поред њега били и управник и стражари, па су га одвели у атомско склониште на којем су била гвоздена врата. Мрак је већ пао, па су носили неку светиљку. Са њим су ишла њих четворица, петорица и [REDACTED], а касније су дошла још два момка, Санџаклије, које он није познавао. Када су тамо ушли, почела је туча, познао је управника по гласу, пошто је био мрак, а тако је познао и [REDACTED]. Тукли су га палицом, кундаком, чизмама, свачим. Прво је стао уза вид гараже, а након пребијања и падања тукли су га по ноктима, по прстима. Чизмама су га ударали у

гениталије, па је он за следећи пут припремио од крпа штитник. Још једно пребијање је претрпео и након тога више није, али су друге често тукли. То је знао, јер се у гаражи чуло кад неко јечи, чује се ако неког бију. За то друго пребијање, организатор је био [REDACTED], којег зна јер је радио са њим. У гаражама је било и коректних стражара нпр. [REDACTED] који је и књигу написао, а коме је дао неку изјави по изласку из притвора.

[REDACTED] односно [REDACTED], је био у полицији, у небодеру и он није био у гаражама.

[REDACTED] је био са њим у једној малој ћелији у гаражама, не може да се сести да ли су били у заједничкој. Након што су завршили мост на Бутмиру, негде крајем новембра су прешли из гаража, доле у зграду, у ту заједничку просторију. Након што су прешли, ишли су на рад и [REDACTED] је бровинг погодио, повређена му је била нога. Снајперисти су њихови били, па су иза леђа гађали и гранате бацали. И [REDACTED] су тукли, сећа се тога.

У затвору је био од 18. августа '92. до 17. јула 1994. године, али у гаражама је био до новембра '92. Окривљени Мујановић није био све време управник, мисли да је нешто мало раније отишао, можда крајем октобра.

Мујановић их није водио на неке радове, на радове су ишли када је дошао нови управник, не може да се сести ко је тад био управник, али зна да је задњи управник, док је он био затворен, био [REDACTED]. Тада је било мање батинања и боље се физички и здравствено осећао. Памти и [REDACTED] као управника. Док је Мујановић био управник, он је два пута пребијен у притвору и једном у полицији, али је неко други увек добијао батине, за те две године колко је био. Ако није било у затвору, било је пребијања на принудном копању.

[REDACTED] зна, он је био исто затворен, био је и [REDACTED], не сећа се презимена. [REDACTED] је био затворен у мају и када су их једом, мисли 1994. године, повели на купање на „Фамосово“ игралиште, био је толико мршав да је имао реп. Сви су били мршави, али је [REDACTED] био сами костур. Када је мало дошао себи, [REDACTED] је причао, а и сви остали који су са њим били, да је 12 дана био у коми. Мисли да је то било у гаражама, али је можда било и у школи „Алекса Шантић“, где су их такође затварали. Нешто мало хране су им давали, али је он са рада знао донети јабука или хлеба. било је Муслимана са којима је ишао заједно у школу и који су му помогли, па су му понекад доносили храну, нпр. питу.

У ћелијама су биле и жене, мисли да су биле у првој, великој гаражи, па кад би им неки стражар дао цигарету, оне би их њима протурали кроз шупљине цигли. Већином су биле старије жене, 4,5 њих је било у врх главе у том делу. Најмлађа од њих је била његова комшиница, [REDACTED] [REDACTED]. Сигуран је да је она силована. Не може да тврди да то има везе са Мујановићем, али све је могуће. Зна да је гледао стражаре кад се домунђавају, кад им управник Мујановић нешто наређује. А онда је и он учествовао у томе. У теревенкама и оргијама којих је било. Био је један дечко, инвалидна особа, који им је певао, и чим би мали тај био ту и Хусо, увече би изводили у атомско склониште, кад су говорили, „јагњад на клање“. Не може да се сести колико се то често дешавало, али било је два или три пута. Тако је и он једном, у септембру, после тих певања одведен, када га је [REDACTED] тукао.

У гаражама, док је Мујановић био управник, добијали су храну само једном дневно. То је била нека слана вода коју су добијали у једној зделици, на њих двојицу и кришкa хлеба. Он и покојни [REDACTED] су знали да се посвађају, јер су бројали један другом кашике, избројали би по 13, а [REDACTED] би му рекао да је он појео 14. Две године је био гладан непрекидно и не само он, него сви.

Спавали су на бетону, у почетку. Теглили су, како је рекао, један од другог комад неке простирке, али кад је кренуо да ради на копању ровова или прављењу моста, налазио је неке прње па је правио себи од ових остатака тканине нешто попут гнезда. Нужду су вршили у мало већу конзерву од киселих паприка, која је у ћошку стајала и која би се искривила, ако је неко тежи, а просипао би један од затвореника у гаражама, ко је био задужен да је однесе и негде просипе. Нису се купали.

Први пут кад је изашао из гараже, одвели су их да нешто раде. Ишли су до „Фамоса“ где је била продавница ауто делова, па су са врећама трчећи ушли у њу да краду. Како је навео, управник Хусеин, Хусо Мујановић, је био са њима, са „винчестерком“, а били су и стражари који су имали по пушку, да се не би неко одлучио да бежи. Није им ни падало на ум да беже јер би стражари пуцали на њих. Срби су били врло близу и одједном је запуцало. Ко је први почео, не зна, али је и један њихов млади дечко, војник, запуцао и њега је погодио метак у колено. Трчећи су носили те вреће, било их је 7, 8 можда 9, нико од њих није повређен, након чега су прекинули то и вратили се у гараже. Док је Мујановић био управник, када су ишли на тај принудни рад, [REDACTED] је рањен, а неки су и погинули.

Правили су и мост између Соколовић колоније и Бутмира, ишли су 5 километара на Бутмир. Говори о периоду и после Хусеина. Из гаража су ишли, а поготово када су прешли у оне зграде, када су сваки дан ишли да копају траншеје, а онда би изашао инжењерац, дакле то је било и када је Мујановић био управник притвора, а и следећи који су дошли. Мало је мање било батина, зна по себи, али батина је било увек.

Након што је сведоку предочен фото албум, под називом „Храсница 20 фотографија“ Министарства унутрашњих послова, Дирекција полиције, Управа криминалистичке полиције, Служба за откривање ратних злочина, сведок је изјавио да их готово све зна из виђења. Препознао је под редним бројем 3 [REDACTED], под бројем 5 [REDACTED], под бројем 10 Мујановић Хусеина, препознао је и лице под бројем 14, али није могао да се сети имена и лице под бројем 17 [REDACTED].

Пре него што је ухапшен имао је преко 70 до 80 килограма, а онда је за кратко време, за само један месец, смршао 25 килограма. И не само он, него сви затвореници, кости су им се виделе, није било хране.

Последица батина има и данас, има проблем са жучи, имао је мождани удар пре пар година, имао је упалу плућа коју је добио због лошег општег здравственог стања изазваног траумама од боравка у затвору, пије шаку медикамената дневно.

На главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године, сведок је додао да су га 18. августа, након претреса стана, одвели у седиште полиције, која се налазила у једном од два небодера између којих су се налазиле подземне гараже. У полицији су га три, четири, пет, сати малтретирали након чега су га одвели доле у гараже. Одвео га је један из полиције, [REDACTED], мисли да се презивао [REDACTED]. Било је око седам или осам гаража у низу, две задње су биле комплет. Када је приведен, потпуни је мрак

био у гаражи. Гараже које су биле направљене за смештај једног возила, су преполовљене по дужини. Његова је била уска, ширине од једно метар, ни 20 квадрата величине, није могао да се исправи дужином тела попреко, могао је уздуш. Зна да је [REDACTED] који је био са њим у гаражи, када би ишао до врата да слуша, хтео да стане на њега, колико је било уско. Када је ушао у ту гаражу био је пребијен и легао је на бетон, имали су једно мало ћебе које су теглили њих двојица да се мало покрију. Та уска преграђена гаража није имала светло, ни електричну струју, није било воде, канализације, нису имали прозор, био је потпуни мрак. Имали су једну конзерву од воћа за вршење нужде и флашу воде. То је увек била једна те иста конзерва коју је неко од стражара празнио ујутру, он није ни једном. Једном дневно су јели, њих двојица су бројали по дванаест кашика супе, односно топле воде, без меса или поврћа, хлеба је било, какоkad. Некад им је неки стражар давао мало дебљу кришку. Касније, не може да се сети када, су почели да једу пасуль, исто једном дневно, који ништа није био бољи од супе, и исто су га делили тако што су бројали кашике.

Није имао могућност никад да одржава минимум личне хигијене, није могао да се умије, опере, обрије. У септембру је тек први пут изашао из те просторије. Када је управник отишао, ишли су једном на игралиште да се окупaju, а окупао се још једном у новембру 1992. године на реци Железници, где су правили мост, када је стражара питао да се окупа. Дакле од августа до новембра 1992. године се није купао.

Из виђења врло добро познаје окривљеног Хусеина Мујановића. Храсница је мало место и из виђења се знају сви. Хусеин је купио кућу од оца његовог кума. Кум му је рекао да је Хусеину продао очеву кућу. Хусеина је виђао у пролазу.

Мујановић док је био управник затвора, није им никад ушао на врата како би их обишао и погледао услове. У затвору је било повређених, нису скретали пажњу чуварима затвора да су људи повређени и да им треба указати помоћ, нису добијали никакву медицинску негу, заштиту или помоћ. Није долазио ни лекар ни медицински техничар да обиђе њега и људе који су били са њим у соби, да утврде да ли су повређени, болесни или им нешто недостаје.

Кроз шупљину на вратима је видео да су неки техничари долазили да [REDACTED] спрејом запраше рану.

Док је био у затвору у гаражама доживео је једно батинање, у септембру. Тукли су га у атомском склоништу, које се налазило у склопу гаража, било је вече. Био је присутан управник заједно са 4 или 5 стражара. Управника је по гласу познао, јер је он организовао увек све, сва пребијања. Није било светла у просторији где су га тукли али су они носили неке приручне лампе што се пале, како би они као видели.

Нису му рекли зашто га туку и нема појма зашто су га тукли, тешко је то доживљавао. Четник је био, а и имао је добар стан у који се уселио његов подређени, па је направљена од њега јавна кућа.

Хусеин Мујановић је био управник затвора од почетка функционисања војничког притвора у гаражама до, мисли, октобра 1992. године, по томе што га нису виђали, знао је да више није ту.

Из приче је чуо, али је то било касније у односу на догађај, да је [REDACTED] преминуо али не у гаражама. Преминуо је и [REDACTED], али након што се рат завршио,

запалио се од грејалице. Једно време са њим је био и [REDACTED], али је негде отишао. Зна само за [REDACTED] да је испребијан.

Током боравка у гаражама није добио ни један пакет. Није имао посете, све је било забрањено. У шетњу су их изводили у трајању од по пар минута, да направе неколико кругова. Излазили су по ћелијама, једна по једна ћелија. Када се из шетње врати у ћелију, кроз шупљине на вратима могао је да види људе које никада до тада није видео у затвору. Шетали су се испред гаража где постоји мало проширење, на коме су били паркирани неки аутомобили. То је био отворен али скучен простор, изнад се налазила мрежа због опасности од бекства и само је ту било једино светло. Како се сећа, [REDACTED], није шетао јер је имао отворену рану на нози. Мујановић је стајао у застакљеној канцеларији, све време њихове шетње их гледао, и одатле им издавао наређења.

Када је ухапшен 18. јула 1992. године, саслушавао га је [REDACTED]. Током испитивања су тражили од њега да призна где му је оружје, питали су га ко је човек на фотографији коју су код њега нашли у фиоци, те им је он одговорио да је то женин стриц који је био у Хаџићима инспектор. Није му речено због чега је ухапшен, потписао је нешто, нема појма шта, јер није прочитao нити је то добио у руке. Није добио решење о одређивању притвора, јер да јесте, имао би га у кући. Требао је да се води поступак против њих, па су се надали да ће бити суђење, две године је био у притвору, али му никада нису судили. Само су Срби били притворени у гаражама, није било Муслимана. Није му познато име [REDACTED].

Пре долaska у затвор никада није контактирао, ни разговарао, са Мујановићем, а није имао контакта са њим ни током боравка у притвору. Знао га је само извиђења, знао је ко је и како изгледа. Мујановић је био управник и он је издавао наредбе, али му се никада лично није обратио. Када га је [REDACTED] извео на пребијање и одвео у склониште, тамо је било још тројица или четворица, чак можда и петорица чувара, а био је управник ког је познао по гласу, јер је био полумрак. Након тога му је [REDACTED] рекао да ником не сме да прича да су га тукли.

На главном претресу одржаном дана 22.03.2022. године сведок је испитан путем видео - конференцијске везе која је остварена са Окружним судом у Требињу, којом приликом је остао при исказу који је дао на главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године те је додао да је оптужени „тај ту“ био управник и да је он, након његовог одвођења 18. августа, када је први пут изашао у септембру, носио „Винчестерку“ пушку. Ишли су, логораши, око један километар до фабрике „Фамос“, прве капије, где су буквально крали делове од мотора из продавнице Фабрике. Српска борбена линија је била близу и одједном је запуцало. Носили су те делове у једну кућу, а управник и [REDACTED] су стајали сакривени и пазили на њих. То је, у ствари, била њихова крађа, а логораши су били извршиоци. Управник, окривљени, их је присилио да краду. Носио је „Винчестерку“ као Цон Вејн, водио их је, а било је још стражара. Морао је да их чува. Није им нико рекао да иду да краду, само су их извели из гаража, водили кроз Храсницу, до прве „Фамосове“ капије. Вређали су их и пљували. Нису имали појма где иду, одвели су их до капије, па су из продавнице у вреће трпали, и носили у једну кућу, делове.

Док је био у затвору у гаражама само је добио тексас јакну са вештачким крзном, коју би ставио на зид да му буде као успомена јер му је спасила главу. Не може да се сети да ли је био октобар када је добио ту јакну у затвор, зна да су радили мост

на Бутмиру на железници и да га је спасила од кише јер се брзо осуши. То је његова јакна, и то му је једино донешено из стана.

Зна да је окривљени у септембру био још увек управник затвора, можда је и био до октобра, не може да се сети. Не зна ко га је заменио касније.

У притвору су спавали на бетону, конкретно то је био август-септембар месец па је била срећа јер је време релативно било топло. Имали су комад неког прљавог ћебета, око кога су се он и покојни [REDACTED] отимали. Осим то пола ћебета, нису имали никаквих више ствари. У гаражи која је подељена, програђена, уска и мрачна, нису се могли пружити попреко, него делимично. За нужду су имали конзерву од краставца која је стајала у ћашку и коју је неко ујутру носио да проспе.

Дао је приличан број изјава о догађајима из притвора у Храсници, али се конкретних не сећа. Вероватно је у тим изјавама детаљно описивао догађаје из притвора, не може да се сети, доста је времена прошло, али ако је изјаве дао и ако је забележено, стоји иза њих.

Сећа се да је 18. августа одведен у атомско склониште и да је пребијен. То је све био он, онај управник тада, окривљени Мујановић. Од притварања из стана, одвођења у небодер где је полиција, па до гаража где су их убацили, он је био управник притвора у гаражама.

[REDACTED] га је са тројицом одвео у атомско склониште, где се по правилу батинало. Пребили су га од табана до врхова прстију, отпали су му сви нокти. Није било светла, рекао му је, али га је било тамо где је седео управник, стражари и он. Не зна колико је то дана било након што су га притворили, али углавном се све то дододило у периоду од 18. августа до септембра, октобра, 1992. године, док је окривљени био ту.

Мисли да га је после тога други један питао шта му је било и рекао да не смеју рећи ко их је пребио. Није било теорије да помисле да се неком жале. Други један колега од [REDACTED] им је делио храну, добијали су једну порцију од алуминијума и две кашике од ланч пакета, па је он са својим „паћеником“ бројао сваком дванаест кашика тачно.

Шетњи, и ако је било, није их било сваки дан, колико се сећа. Трајале су по неколико минута. Један његов извршилац га је питао где су му сад Муслимани да му помогну. Окривљени је некад био присутан приликом шетњи, долазио је увече када су биле „феште“. Није га видео након пребијања у атомском склоништу. Он је био одсутан, долазио је понекад, знао га је иначе, онако, из виђења. Не може да тврди да је Хусеин Мујановић учествовао у његовом пребијању, можда и јесте, јер је то било групно пребијање у атомском склоништу, не бије само један, вероватно јесте.

Никад није разговарао са Хусеином Мујановићем, Мујановић ни са ким није разговарао, он је био управник.

Кроз дрвена врата на којима је била мала шупљина, су могли да виде како неко хода, како се врата од ћелије до њих отварају. По његовом сазнању Мујановић је за све био најодговорнији, он је био управник.

Колико се сећа, није добио никакву одлуку о притварању. Није то нормалан затвор био па да добију нешто писмено. Само је чекао када ће да га одведе тамо и убије. Не њега, него многе људе који су убијени од батина.

Сведок оштећена [REDACTED] је, у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 21.09.2018. године, навела да је 1992. године живела у Храсници [REDACTED]. Када је почeo рат, њен супруг [REDACTED] је одведен у затвор где је и убијен, подлегао је од последица батина које је добио у притвору. Одведен је око 1. маја 1992. године, не зна тачан датум. Како су јој казивали, прво је отишао у Спортски центар који се налазио иза њихових зграда. Не зна колико је тамо задржан, а након тога је одведен у основну школу „Алекса Шантић“, која се налазила преко пута њихове зграде. Касније је одведен у гараже у Храсници.

Између 1. и 2. августа у ноћи, су га извели и тукли док није умро. Следећег дана су га сахранили иза Музичке школе у Храсници, преко пута аутобуске станице. Посмртне остатке свог супруга је преузела 1993. године [REDACTED]. Када је отишла на гробље [REDACTED] са породицом, након седам дана од сахране, једна жена стара око 60 година, која је била на грому мало ниже од гроба њеног супруга, пришла је до ње и запалила свећу. То је била [REDACTED], која је била заробљена и боравила у ћелији до оне у којој је био њен супруг. Она јој је испричала да су га сваки дан изводили и тукли, да је сва гардероба на њему била покидана, због чега су му затвореници дали неку мајицу да је обуче. [REDACTED] јој је тада спомињала да је ту био неки Хусеин, Хусо, који није био мештанин. Из те приче је разумела да је он био главни. Сазнала је од [REDACTED] који је исто био заробљен и који је био у ћелији са њеним супругом 5 или 6 дана, да су њеног супруга тукли, [REDACTED]. [REDACTED] јој је спомињао да је тамо био и [REDACTED], [REDACTED].

Док је њен муж био у затвору, сваки дан је била у Комисији за размену, како би исходила његову размену. У Комисији су га стављали на прво место, али никада до размене није дошло, мисли да неко није дозволио. Касније, током времена, су га ставили последњег, јер им, како су рекли, није битан и немају интерес да га спасу, али ни такав маневар није уродио плодом.

Добро познаје [REDACTED] која је такође била затворена у гаражама, зна и њеног сина [REDACTED], који је ишао са њеном ћерком у школу. Кад је изашла из затвора, [REDACTED] јој је само рекла да су је силовали док је била у гаражама, у затвору у Храсници. Сведок је изразио мишљење да је њен комшија [REDACTED] изводио из ћелије и водио у касарну, где ју је силовало више њих, али је то само њена претпоставка на основу прича које је чула. [REDACTED], [REDACTED] се након изласка из затвора јавио њеној ћерки и рекао јој да је доживео ужасне ствари, признајући јој да су га силовали и терорисали. [REDACTED] је живела са сином који је, након изласка из затвора, извршио самоубиство.

Јавио јој се и [REDACTED], који је био затворен у ћелији са њеним мужем и који је замењен, након чега се иселио у Аустралију. Из Аустралије јој је два пута слao новац, јер се осећао, како је рекао, дужним да помогне деци покојног [REDACTED]. Рекао јој је да га је [REDACTED] спашавао када су га тукли у затвору у гаражама, у Храсници. Давао му је мокраћу да пије уместо воде, јер воде нису имали, нису им је давали. Касније је њен муж почeo да мокри крв, због повреда од туче и мучења, па није више могао да даје мокраћу.

Мисли да је тај „Хусо“, постављајући питање њеном мужу, док је улазио код њега у канцеларију, где му је ћерка, пошто му је одговорено на питање, рекао „твоја срећа“, јер му је њен муж одговорио да његова породица није ту. Срећа њена, како је изјавила, што је децу извела раније из Храснице, пре блокаде. Ђерка [REDACTED], а син [REDACTED] и зна да је изашла пред Васкрс, пошто је оفارбала јаја и оставила их на столу.

Када је дошла да уђе у посед свог стана у Храсници, жена која је становала на првом спрату јој је рекала да је из тог стана побегла, јер није могла више да слуша крике и јауке затвореника које су тукли. Гараже су биле даље од њеног стана, али је школа била одмах преко улице, а Спортски центар је био мало даље, иза школе.

На главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године, сведок оштећена је додала да јој је [REDACTED] рекла да су њеног мужа свакодневно тукли у гаражама, да је тамо тада главни човек био „Хусо“, Хусеин, да је извесни [REDACTED], највише ту био, да га је тукао, да му нису дали ни воде, а што јој је потврдио и [REDACTED] који је био са њим у ћелији.

У посету код мужа није никад ишла. Сматра нормалним то што је интервенисала код Комисије за размену. Није супругу слала одећу, доњи веш, средства за хигијену. Имала је комшију у Храсници, [REDACTED], с којим је контактирала како би он отишао и то му однео, али мисли да ни њему нису дали да [REDACTED] однесе средства за хигијену и чист веш.

Пре хапшења се само једном чула телефоном са супругом, када га је молила да изађе из Храснице, а после хапшења није више имала никакав контакт са њим. Када су дошли по њега да га хапсе, није била присутна, мисли да му нису уручили никакву одлуку или документ због чега га хапсе.

Приликом преузимања тела, 1993. године, није ништа потписала, само су га донели у некој кеси и мисли да тамо није писао узрок смрти. Само јој је [REDACTED] рекла када је убијен, када је сахрањен и да је написано да је умро од природне смрти.

Сведок оштећени [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 28.09.2018. године, навео да му је у периоду од јула до октобра, отац [REDACTED], убијен.

Живели су, практично од његовог рођења, у Храсници, [REDACTED]. Нису никад имали никаквих проблема, имали су нормалан живот и нормалан однос са комшијама. Општа атмосфера у друштву је постала лошија, али они то у личним животима, сем материјалне ситуације која је била боља или гора, нису осећали. Отац му је одведен од куће у првој половини јула месеца, тачније 12. јула, на Петровдан. Одвели су га припадници неке локалне јединице ХОСЕЛ-а, која је у то време била стационирана у Храсници и која је била мањом састављена од неких људи из Дубровника. мада је на њеном челу био, колико је чуо, бивши официр ЈНА. У почеку је, како му је неко сведочио, његов отац [REDACTED] био затворен у кругу њихове базе, у седишту јединице које се налазило у предузећу „Велепромет“ у Храсници. Тај човек, који му је сведочио, га је видео да клечи у дворишту, на земљи и да је био обливен крвљу.

Тога дана када су његовог оца одвели, био је са њим у стану. Они који су дошли по њега су лупали на врата и ушли у стан у ком су извршили преметачину, када су их и ударили више пута. Након тога су их одвели до њихове гараже која се налазила две зграде иза њихове зграде, да виде да ли ће тамо нешто наћи. У моменту када су их вратили није ништа указивало на то да ће их задржати, сматрао је да су их пустили. Приликом уласка у зграду се са оцем раздвојио. Обзиром да су становали у приземљу, он је отишао до стана, а отац се задржао и сишао доле. Имали су подрум који је био затворен, озидан и припремљен јер је доста људи ту, када је почeo рат, проводило време. Очекивао је да ће отац доћи након пар минута или се није појавио. Комшиница му је рекла да су га одвели.

Његова сазнања су ограничена. Једино сигурно зна да је његов отац после хапшења, био затворен у затвору у гаражама. То зна, јер је мајка пар пута покушала да га посети. Она га није видела никада, али су од ње једном приликом узели, испред гаража, неке одевне предмете намењене његовом оцу, и ни у једном моменту јој није речено да није тамо. То је било у другој половини јула месеца.

Зна сигурно да је отац убијен. Оно што је као информација дошло до њега, од људи који су имали прилику да изврше неки увид у то је, да је његов отац једне ноћи, почетком августа, изведен из ћелије и да је премлађен, да је након тога био враћен у ћелију и да је био у јако тешком здравственом стању услед последица премлађивања. Сазнао је и да је након тога његов отац био изведен из ћелије још једном и да је тада вероватно био његов крај, да је након тог другог премлађивања умро. Од батина које је добио је преминуо. Сахрањен је на гробљу, поред старе школе у Храсници, које је привремено основано у време рата. Ту су сахрањивани Срби, током целог рата. И сахранили су га Срби, они који су били ангажовани у радном воду и који су били из тог краја, где су се налазиле гараже које су претворене у затвор, тзв. „Стара колонија“, у Храсници. Пред крај рата, пришао му је један од њих и рекао му да у моменту сахрањивања нису знали о коме се ради, али да је пред сам укоп испао један део тела покојника, на основу чега су схватили кога сахрањују. Крајем 1992. године је рашчишћено то гробље и њему су јавили људи које зна, шта се спрема и да имају одређени рок да дође и преузме тело. Тело су непосредно преузели његов стриц и ујак. Сада је његов отац сахрањен на сеоском гробљу у селу [REDACTED], одакле потиче. Лично не поседује документацију везану за то, али му је стриц рекао да су они добили документ о преузимању тела и да су платили трошкове експлатације.

На главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године, сведок оштећени је додао да је његов отац убијен у августу месецу, али не зна да ли је то тачно било 04. августа или дан после. Према ономе што су сазнали, то масовно пребијање се десило након тог 04. августа. Мајка је преко неких људи покушавала да сазна нешто више о томе и у ту свеху оствари неки контакт, али не може да се сети да ли је она добила претходно одобрење или је сама отишла директно тамо. Није успела да га види, али је на капији затвора предала неки за њега цемпер.

Када су га ухапсили није добио никакву одлуку о томе који је разлог хапшења. Сведок-оштећени је задржао да постави имовинско-правни захтев у неком другом поступку.

Сведок оштећена [REDACTED] је у свом исказу датом пред Тужилаштвом за ратне злочине, дана 28. септембра 2018. године, навела да су пре рата живели у Храсници, [REDACTED]. Њен отац [REDACTED] био је радник [REDACTED]. Рекла је да је 1992. године, крајем марта или почетком априла, са

братом прешла у Илиџу код баке и деде, а њен отац, [REDACTED], је остао у стану. Оца после тога више нису видели. Смртно је страдао током боравка у војничком притвору у гаражама у Храсници 1992. године. Мајка им је умрла 1989. године, пре ратних дешавања. Првог маја 1992. године је са братом отишла у Београд, последњим војним авионом.

Са оцем су повремено контактирали телефоном, током маја и јуна месеца 1992. године. Не сећа се тачно да ли се крајем јуна или почетком јула прекинута и та врста комуникације. Након тога су брат и она прешли у Љубовију.

Дugo нису знали шта се десило са оцем, било је разних прича. Не може тачно да одреди када је сазнала да јој је отац убијен 02. августа 1992. године, у логору у гаражама у Храсници. Сазнала је да су он и други били прво затворени у школи, а да су након тога премештени у гараже, где су мучени и злостављани. Шта се дешавало у затворима сазнала је касније, након неколико година, из књиге [REDACTED].

Мисли да су 1996. године, тетка, очева сестра, и њен муж преузели очеве посмртне остатке. Знали су да је реч о посмртним остацима њеног оца на основу исказа извесног човека, који је био присутан у Храсници у време када је он лишен живота и сахрањен, и који је био сигуран да су управо то кости њеног оца. Сахрањен је коначно [REDACTED]

Њен брат није био на ратишту, једном је из Љубовије мобилисан, а 1997. године је иселио у Канаду, где је, у 38. години, преминуо.

Њен отац није био припадник било које војске, био је радник и истински није био против било којег народа. У кућу су им долазили људи свих националности. Провлачила се прича да је разлог што је убијен тај што је из Србије и што је читao новине „Политика“ читав живот. Нису славили крсну славу у кући, ишли су у Љубовију код деде на славу, нису верски ништа обележавали. Деда, мамин отац, је био комуниста читав свој живот.

Поседује документацију о преузимању очевог тела, али није могла да је нађе.

Сведок оштећена је на главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године остала при исказу који је дала у Тужилаштву за ратне злочине дана 28. септембра 2018. године, те је додала да истиче имовинско-правни захтев, али да износ није определила.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу на главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године навео, да је он син покојног [REDACTED]. Живели су у Храсници [REDACTED]. Он и мајка су изашли их Храснице 11. маја, бака и његов млађи брат пре тога, око 20. априла, а отац је остао у Храсници. Чули су, не зна тачно од кога, да је његов отац одведен из стана прво у школу, а касније и у затвор гараже, да је малтретиран, тучен и мучен и да је у гаражама, после четири дана мучења подлегао од батинања 02. августа 1992. године.

Када су му јавили да му је отац убијен, онесвестио се. Није могао да верује да се то догодило, зато што он ником није учинио зло. Радио је [REDACTED] и био угледан грађанин, никад није припадао ниједној страници. Не види разлог зашто би неко био свирепо убијен само због свог имена. Никад се нису изјашњавали о националности, нису присуствовали никаквим религиозним чиновима. Имали су пријатеље свих националности, који су живели са њима. Јако му је било тешко, јер је одрастао у

средини где су живели људи разних националности. И његови пријатељи су били свих националности. Основну школу похађао је управо у школи у којој каже да му је отац убијен.

Мајка му је преминула у Мелбурну. Човек који је такође живео у Мелбурну и који је био у затвору са оцем по имениу [REDACTED], је њој испричao каква је ситуација била у војничком притвору у гаражама, где су били затворени. Мама му је испричала да су га малтретирали и да је од тога подлегао. Чули су да је његовог оца мучио [REDACTED]. Не зна детаље, али је чуо да су их у сали за физичко Основне школе "Алекса Шантић" везане мучули и тукли док од бола не падну у несвест.

Приликом преузимања, тела покојника су довезена хладњачом. Да би могла да добије тело, сећа се да је мајка морала да потпише документ у коме је било наведено да је његов отац преминуо природном смрћу, што је немогуће, јер је он за 30 година рада [REDACTED], само 11 дана био одсутан, био је здрав човек. Преузели су тело 01.новембра 1995.године и сахранили оца [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], након чега су се иселили у Аустралију, где и данас живе.

Било је потребно да његова мајка проведе временски период од две године у стану, да би повратила имовину, али се она плашила да се врати натраг у Храсници, а и они су јој рекли да ће наћи начин да се снађу и живе негде, тако да нису ништа тражили, добили су само неке фотографије од фамилије и то је једино што имају као успомену на оца.

Задржао је право да током поступка постави имовинско-правни захтев.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 17. октобра 2018. године и на главном претресу одржаном дана 10.06.2019.године навео да су живели на Илици, [REDACTED]. Имали су породичну кућу. Живели су сви заједно, он, његови родитељи, бака и деда [REDACTED]. Када је бака преминула 1987. године, деда је отишао сам на спрат куће, а они су осталиу приземљу.

Кад је рат почeo рат, преселили су се на Илицу, а деда је остао сам у кући у Храсници. Мисли да је деда рођен 1899.године, дакле, у то време имао је 92 или 93 године, био је здрав и покретан, али није желео да напусти кућу и склони се.

Комшије и родбина која је остала, као на пример њихова рођака [REDACTED], су му причали да су прво све на њиховом спрату опљачкали, а пошто нису могли да опљачкају горе, јер је тамо био деда, онда је једнога дана, било је то у лето 1992.године, можда јун или јул месец, дошла војна полиција, ухапсила деду и затворили га у подрум, где су га претукли. Не зна колико дуго су га држали у подруму, али је чуо да је након тога пред њихову кућу дошао ауто и да су њиме деду одвезли у Храсници. Тамо је првих два или три дана био затворен у некој установи, након чега су га преместили у затвор у Храсници, који се налазио у старој школи, преко пута Аутобуске станице. Тамо је опет био претучен, од поверда није лечен, па је од њих и умро, у том затвору у Храсници. Мисли да је преминуо у затвору у школи, тако су му рекли неки људи. Не зна поуздано. Можда су и у школи биле гараже. Да ли је он претучен у подруму или гаражама, стварно не зна. Само зна да су га тукле Санџаклије и да га ни један староседелац није тукао. Док је био у кући у подруму, староседеоци из Храснице су му доносили храну, конкретно породица [REDACTED] и [REDACTED] који су били њихове комшије. Мисли да га нико није посећивао док је био у затвору. Командант

војне полиције је имао надимак [REDACTED] а у колони га је тукао [REDACTED], то поуздано зна.

Тело су преузели негде у августу или крајем 1996. године, сахрањен је у породичну гробницу [REDACTED].

Сведок-оштећена [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 16. октобра 2018. године, навела да је живела у Храсници [REDACTED], са супругом и два сина. [REDACTED] Супруг је био болестан од дијабетеса и 1988. године је оперисао једно око. Требало је да иде и на другу операцију, па је уз помоћ тих лекарских налаза отишао из Храснице 01. маја 1992. године. Њен старији син [REDACTED] је држао страже у хаусторима зграда у насељу где су живели и није имао никакво наоружање. Када је 14. на 15. маја била смена комandanата српске војске [REDACTED] и [REDACTED], рекао јој је да у току ноћи морају да нестану одатле, јер [REDACTED] долази, па се зна шта им се спрема. Обзиром да је [REDACTED] тада имао [REDACTED] година, инсистирала је да он изађе, да га не би ухапсили и да га не би, како је рекла, узели под пушку.

Дана 15. маја [REDACTED] је отишао у Војковиће, а она је остала са сином [REDACTED] у стану у Храсници. Станови Срба који су отишли су обијани, након чега би они који су то чинили протурили причу да је у тим обијеним становима пронађен арсенал оружја као и списак кога треба да уништи од Бошњака.

Увидела је шта се дешава и да њима тамо више нема живота, због чега је са сестром [REDACTED] отишла код [REDACTED], која је становала у згради преко пута њене, а син [REDACTED] је био напољу, ван стана, јер су се држали страже по хаусторима. Отишле су код [REDACTED], како би се договорили да организују масовни одлазак из Храснице. Ишло би њих укупно десетак. Назвала је извесног [REDACTED] који је радио у Војковићима у Црвеном крсту, да му каже да су кренули из Храснице, па да их траже, ако не буду дошли на одредиште. Није било струје и када се вратила у стан, дошао је њен син [REDACTED] да је пита да ли је она оставила балконска врата отворена. Ушли су јој кроз прозор, обзиром да јој је стан био у приземљу, разбили стакло и узели видео-рекордер „Тошибин“, али без даљинског управљача, вероватно у брзини. То је била банална ствар, али је сматрала да има неко право, па је позвала њихов кризни штаб. Јавио јој се [REDACTED] и њему је рекла да су јој обили стан. Није смела ту да спава са дететојем и сестром, од страха да ће се ти који су ово учинили, поново вратити. [REDACTED] јој је рекао да то није њихова ствар и да назове полицију. Позвала је полицију и човек јој је рекао да киша граната пада и да не може да дође, након чега је поново позвала кризни штаб. Тада су они дошли. Дошао је [REDACTED] не зна како се зове и [REDACTED] припадници ТО. Са њима је још дошао један крупан момак [REDACTED] који је код њих био обезбеђење. Ушли су да виде како се провала десила, обишли су стан, да виде, по њеном мишљењу, да ли има још нешто вредно да се однесе. Нашишао је [REDACTED], који је био снајпериста и који ју је, како је ушао са врата, питао зашто јој звони телефон, на шта му је одговорила да не звони и да није глувा. Почекео је да је исује и питао је где су јој муж и син. Разбио јој је телефон, почупао жице, исујући јој матер четничку. [REDACTED] је седео на ТА пећи и [REDACTED] му је рекао да сутра у 12 сати дође у кризни штаб, у Дом културе, а ако не дође, обесиће га. У једном тренутку је [REDACTED] репетирао пушку и рекао [REDACTED] да крене са њим. Преклињала га је да јој не води сина, али он је није слушао. Нико од комшија није завесу одмакао да види шта се дешава. Одвели су јој сина. Ушла је у кућу, није смела ни светло да упали. Остало је сама са сестром. Почела је грозница да је тресе. Само се тресла, није смела ни да дише. У неко доба јој је на врата позвонила

војна полиција. Дали су јој неки папир да потпише, да иде да да изјаву. Рекли су јој да је и мали тамо и да је чека. Њу и сестру су довезли у кризни штаб и ставили су им црне мараме на очи. Све се то дешавало 18.маја 1992.године, увече.

Шта је то било да се није смело видети, она не зна, али је имала осећај да иде по лешевима. Одвели су их у канцеларију, на другом спрату, [REDACTED] није био ту. Дошао је [REDACTED], [REDACTED] и који је успео сестру да изведе, да је спаси, а она је остала. Долазили су млади момци, које је знала из насеља, и питали је шта је то било. Она је њима причала али су јој говорили да они нису за то надлежни и да ће то решавати неко други. Чекање је трајало целу ноћ. Ујутро су јој довели сина [REDACTED]. Ставили су им повезе на очи и аутом их одвезли на „Фамосов“ фудбалски стадион. Сместили су њих двоје у једну свлачионицу. Испред њих су отворили две, три свлачионице, и тада је видела [REDACTED], [REDACTED], који је такође радио [REDACTED] и [REDACTED].

Прочуло се по Храсници да су ухваћени неки четници. Долазили су да гледају ко је то и видeli су њу и дете. Псовали су их, пљували и њој говорили да је четникуша, да је на жутој „Фамосовој“ згради била снајпериста, имала радио-станицу и наводила гранате. Дошао је и један човек који је држао дечака од 4 или 5 година на рамену и говорио детету да је она четникуша, да убија њихову децу, пљували су је и они. У једном тренутку су одвели [REDACTED] у другу свлачионицу. Плакао је. Хтео је да остане код ње. Она му је говорила да ћути јер ће га убити. [REDACTED] је могао да изађе, јер је тамо био један човек који га је знао, па му је рекао да, што се њега тиче, он може да иде, али да нема шансу да изађе из Храснице, да му мама остаје ту и да треба да схвати шта ће са њом бити. Иако је дошао до пола пута до зграде, он се вратио, због мајке. Камо среће да је отишао. Код ње су дошли сада неки други људи и донели јој папире и оловку да им напише дневник, шта је радила од 01. до 18. маја, кад је затворена, сваки дан, ко јој је долазио, коме је ишла у посету, са ким се дружила, које телефонске разговоре је обављала.

Само једну ноћ су провели на стадиону, након чега су их сутрадан, 19. преместили у Основну школу „Алексе Шантића“.

У школи је затекла нешто више Срба. Ту су били [REDACTED] и његови синови [REDACTED]. Ту је и [REDACTED] затекла. [REDACTED] ју је вукао на једну страну, а ови што су је спроводили на другу. Одвели су је у просторију испод степеништа школе, на којој је кредом писало женски затвор. У њој није било ништа сем бетона, просторија је била потпуно празна. Није дуго прошло, дошла је још једна жена. Та је жена имала привилегију у односу на њу, па су јој донели столицу. Мислила је да су је довели да је испита, али када је почела да јој прича шта јој се десило, схватила је и да је та жена приведена. Била је то снаја [REDACTED], супруга његовог сина [REDACTED]. Радила је као медицинска сестра [REDACTED]. Њихове рањенике је превијала и пошто им није више требала, затворили су је. Након тога су почели да доводе и друге жене, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. У школи су, колико се сећа, биле можда до половине јула, када су им рекли да праве неки затвор, где ће имати далеко боље услове. У школи нису имали никакавих услова, нису се купали, прали нити пресвлачили, а нису им допуштали ни пријем посете. У тој школи је [REDACTED] убијен, а у Дому културе [REDACTED]. Мисли да је то било негде 01. маја.

У гараже, које су се налазиле између два небодера у Храсници, су их преселили, можда 15. или 16. јула. Гараже су припадале небодерима, где су живели станари.

Између гаража је био један плато, такве ширине да може нормално да се маневрише са аутом. Улазна врата су била гвоздена. Дословно је могао споља да дође ко хоће, да изведе кога год хоће од затвореника, те га одведе и туче у атомском склоништу, које се налазило са десне стране од улаза у гараже и које је раније служило за одлагање зимница „Фамосових“ радника.

Од једне, или можда две, гараже су направили канцеларију управнику „Хуси“, а он је имао и своју секретарицу [REDACTED].

У гаражама затичу управника за ког им је у школи речено да му се обрате ако буду имали неких проблема. Такође им је речено да ће кренути на боље јер ће почети испитивање и да ће он пуштати оне који нису криви. Њој су ставили на терет да има радио-станицу и да је била снајпериста на жутој згради, на „Фамосовој“ управној згради, која се граничила са Храсницом и Војковићима.

Зна да се управник у гаражама звао „Хусо“ јер им се представио. Био је црн, мршав и висок око 189 до 190, а можда и преко 190 цм. Једино је још био висок стражар [REDACTED] али је био пунији од „Хуса“. „Хусо“ их је упознао са секретарциом [REDACTED] и рекао им да се њој обрате ако имају неких проблема, кад им буде требала месечница или тако нешто. Није било посета, није било никог. У гаражама су били од половине јула до октобра, новембра, месеца. Почетком новембра када је почело да захлађује, није било услова да се греје па су их преместили у недовршену „Фамосову“ зграду, код Алексе Бојовића Брке где су их сместили у подруме који су били намењени за оставе. У тој згради у улици Алексе Бојовића Брке је била до 19. маја следеће године, када су разменјени она, [REDACTED] и [REDACTED]. Разменили су их за [REDACTED], која је била ухваћена на Кобиљачи и која је нешто радила за Бошњачку страну, [REDACTED].

У гаражама је било потпуно неусловно. Чак су и у школи имали боље хигијенске услове, јер су ишли у школски ВЦ, а у гаражама су имали једну лимену канту у коју су вршили нужду. У једној просторији су спавали, јели и вршили нужду. Заробљени мушкарци, Срби, су истресали те канте свакога јутра. У ћелији бр.6, која је била површином највећа, су смештене све жене. Било их је укупно 7 или 8. Просторија је била мала и морале су све да леже на истој страни тела, на боку, сведок рече „ко сардине“. Ако се једна окретала, морале су истовремено и све остale да се окрену, није могла једна да лежи на леђима или stomаку, него су све лежале на боку. Имале су мало простора доле где је стајала канта и доле где су им биле ноге, а остали простор, од зида до зида, је био попуњен њиховим телима.

Спавали су на бетону. Храну су добијали два пута дневно, неко вариво и по једну кришку хлеба, мале величине, можда дебљине њена два прста. То се сипало у неке чиније из које је двоје јело са пластичним кашикама. Она није јела ни то јер је остављала за [REDACTED] јер ако би појела парче хлеба, њему не би имала да остави.

Мислили су да ће ту бити нешто боље, повољније и да ће имати нека права, да ће можда и отићи свако својој кући, јер нико ту није био крив, свако је само изведен из куће, гolorук. Са њом у ћелији је била [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Посла је дошла [REDACTED], али је била у другој ћелији. [REDACTED] је такође била у другој ћелији.

Мушкарце су тукли немилице и увек су се та пребијања и мучења поклапала са мусиманским или православним верским празницима. Тако су, на пример, 2. августа 1992. године, када се дододио напад српских снага на Вождоваће, извели један број мушкараца у атомско склониште и премлатили их. У гаражама је први убијен [REDACTED], а убијен је и [REDACTED] који је имао деведесет и нешто година. Мисли да је негде око 7–8 људи, можда и више, убијено батинањем у гаражама. Мање није сигурно. Женама се није нешто посебно дешавало. Жене су извођене да би, рецимо, опрале судове и сипале воду коју су стављале поред сваке ћелије.

У једној ћелији је био Хрват [REDACTED], који је имао своју војску и причало се да су између себе имали заклетву да, ако неко нешто украде секу руку, а да за крађу оружја секу главу. У војску је примао и Мусимане и Хрвате. Међу његовим војницима је био и један Мусиман, који је укравао оружје од неких момака које је нашао на спавању, продао га и отишао са девојком на море. Када га је ухватио, [REDACTED] га је убио и отсекао му главу, коју је потом однео код [REDACTED], команданта 5. корпуса и рекао му као да ће и његова тако да заврши. Након тога је ухапшен. [REDACTED] је био и у самици везан. На рукама и ногама је имао лисице, дању и ноћу. Једино су му их можда скидали кад би вршио нужду. Плашили су га се.

Од једне гараже су биле направљене две ћелије. Поред [REDACTED] ћелије су биле ћелије у којима су били затворени и пар његових војника, који су ухваћени заједно са њим. Вероватно у договору са [REDACTED], заменили су се за ћелије, тако што су жене ставили у њихову ћелију, а њих у ћелију где су биле жене.

У затвору су је звали [REDACTED] јер нису могли да је зову ни [REDACTED], по презимену, због [REDACTED], нити [REDACTED] по имену, због [REDACTED], па је тако надрљала, што сведок рече, „као Свети Илија“. Затворенице су је између себе ипак звале [REDACTED]. [REDACTED] ју је пар пута звао по имену, јер се његова сестра исто звала. Рекао јој је једном приликом, након што му је одговорила да је и њено дете затворено са њом, да га је видео. [REDACTED] је причао да га је „Хусо“ звао, јер су обојица имали црни појас у каратеу, да дође у атомско склониште и туче Србе, али му је [REDACTED] одговорио да од њега неће никад ту помоћ имати, јер се радило о људима доведеним из куће, о женама, деци и старцима.

Причало се да је „Хусо“ дошао са Косова, где је радио у малолетничком затвору, да је из Сјенице, али у Храсници није живео. Не познаје га.

Често су правили пијанке, ту су учествовали од чувара [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], који је био [REDACTED] брат. Жене су изводили из ћелија да их служе, да кувају кафу и да их забављају. Њој је то дојадило и рекла је [REDACTED] да им каже да је попила таблету и да не може и неће да устане. Када су јој наредили да се дигне, [REDACTED] им је рекла да је пусте и да спава због таблета, али ју је један од стражара ухватио и повукао за косу, чизмом је ударио између плећке и просуо по њој читаву канту воде. Затим ју је подигао, извео из ћелије и поцепао са ње гардеробу. Извео је и [REDACTED]. Након што му је рекла да је ушла пресвучена и да нема посету отишао је и од неког донео мајицу, како би се пресвукла. Тада ни њој ни [REDACTED] нису ништа радили, али је зато она платила цену на другој страни, због чега се водио поступак у Босни против [REDACTED], у коме је осуђен на 6 година затвора. Сматра да је та пресуда срамотна, да за тако тешко дело буде осуђен на тако малу казну затвора.

Дешавало се више пута да је изводи и туче бејзбол палицом, па јој је говорио да не сме нико да зна за то, јер јој је дете ту, због чега је била немоћна. На жалост, ником

није могла да се пожали. Није то смела да учини због детета. После пијанки су уобичајено спроводили пребијање затворених Срба, јер су своју силу требали негде да испразне, како је то сведок навео.

Мисли да је „Хусо“ требао да зна за то, морао је да зна. То закључује на основу разних примера. На пример, шетња затвореника се обављала на платоу између гаража, и сваки затвореник који би шетао, док направи круг, морао је да прође поред дела, међупростора, где се налазио сто за којим је седео управник „Хусо“ и посматрао затворенике у шетњи. Сто и столица су увек стајали у том међупростору. Ниједан затвореник није могао проћи, а да га „Хусо“ не види и осмотри, тако да је и за најмању повреду на њима морао знати, јер ју је морао видети.

Без његовог наређења се није могло ништа десити. Он је био управник и он је одговарао за то. „Хусо“ је могао да види повреде на затвореницима или да неки од њих недостају на шетњи. Кад затвореника изведу у атомско склониште, туку га до изнемогlostи. Када има струје пусти се музика, а када нема, пусти се вода, да се мање чује. Нико ништа није могао да види, али је све могло да се чује. Чује се јаук оних које туку. Не може да се опстане од тог јаука колико туку, пребијају. Чује се кад прозивају да неко изађу, а њихова презимена су се сва сводила на ИЋ“. Чује се како их воде тамо, чују се јауци, и онда се чује да нешто вуче, да ли најлон кеса, или шаторско крило, и да га убаце у ћелију онако пребијеног. [REDACTED] је причао да им је „Хусо“ ломио кичму. Неколико их је умрло њеном детету на рукама. Умрле би извлачили из ћелија покривали би их неким лимом и остављали би их на место где је било импровизовано за прање суђа, док не дођу они из радног вода, који су их сахрањивали иза старе музичке школе у Храсници.

Док је она била затворена у гаражама, „Хусо“ је сво време био управник, а по њеном одласку му је дошла замена. Од 7-8 људи који су страдали, осим [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], сви су страдали у гаражама. Међу њима су били [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Било је затворено преко 40,50 људи, а жена је било 10, до 12. [REDACTED] је извукао из гаража [REDACTED], који је у Храсници држао [REDACTED]. Њен муж [REDACTED], који је такође био у гаражама је, када су правили мост преко Бутмира, био рањен па су га из Унпрофора покупили и одвезли на Пале. У гаражама је био и [REDACTED] који је погинуо на Илици, код института. Њиховог оца [REDACTED] су из школе пустили кући, јер је био јако болестан и само су јавили да је умро. Исто је било кад је у питању њена сестра, која је остала и све време живела тамо. [REDACTED] су јој били комшије, знала их је. У гаражама су били и брачни парови [REDACTED] и [REDACTED]. То су све радили, хапсили их, затварали и држали затворене, како би им станове узимали.

Свакако да је „Хусо“ учествовао у пребијању, био је главни ту.

Од стражара се сећа [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], још једног [REDACTED], [REDACTED] или [REDACTED], не зна тачно како се звао.

У гаражама је било тешко и често су стражари тукли затворене Србе, чинили су то и ноћу и дању. У школи су их изводили у фискултурну салу и тамо су највише тукли и повредили [REDACTED]. [REDACTED] је исто био приведен у школу, како сећа.

Док је била у гаражама, долазио је неки болничар и давао јој лек за спавање. [REDACTED] је доживела нервни слом, вриштала је и јаукала, па су долазили да јој дају лек за смирење. [REDACTED] је на таблетама живео, спавао је и дању и ноћу.

У гаражама је могла сваких 15 дана да јој дође посета. Њој је долазила сестра редовно, прала јој је ствари и односила и доносила, сваких 15 дана. Знало се шта јој је могла донети од гардеробе, а доносила јој је и храну.

Њен син је био у соби са покојним [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. И сина су јој тукли и у затвору и после, кад је био у радном воду. Сретала се са њим јако ретко, могла је да га види у 15 дана једном, или током посете, јер су заједно ишли да се виде са њеном сестром. Никад јој није ништа рекао, зато што се, верује, плашио за њу, јер је знао шта се дешавало другим женама, а знао је, сигурна је, шта се и њој дешавало.

Напоменула је да су у априлу били представници Црвеног крста, па је молила [REDACTED], која је била преводилац, да [REDACTED] одведу на Илицу, јер он није крив и нема зашта да одговара, али су они предлагали да га пусте да иде у Војковиће, на шта је она рекла да ће да га пусте у Војковиће и да ће му пуцати у леђа.

Након што јој је предочен фото-албум Храсница, са 20 фотографија, сачињен од Управе криминалистиче полиције, Службе за откривање ратних злочина 03/2/8/1/1 бр. 230-7586/12 од 14.03.2016. године, сведок оштећена је препознао [REDACTED] на фотографији под бројем 3, [REDACTED] на фотографији под бројем 5, управника „Хусу“ на фотографији под бројем 10, [REDACTED] чини јој се да се звао [REDACTED] на фотографији под бројем 17. [REDACTED] мисли да он нема везе са њеном отмицом и затварањем.

Када су размењени, после годину и један дан боравка у затвору, имала је 45 килограма од својих ранијих 70 до 72 килограма, а син јој је изгледао тако да се није могао препознати. Муж и страрији син [REDACTED] их нису препознали у Црвеном крсту на Илици, када су се по изласку из затвора први пут сусрели. [REDACTED] је имао тешке последице боравка у затвору у гаражама, због чега је извршио суицид. Иза себе је оставио троје деце.

У затвору им нико није долазио да узме изјаву, нити су им говорили зашто их у њему држе. У новим зградама су их испитивали. Нико није смео да каже да би желео да иде на другу страну. Њу је испитивао [REDACTED], који је и пре рата радио у полицији на Илици и коју је живео у Храсници. Тада су јој рекли да су након претреса њеног стана, наводно, нашли у соби, на регалу, пиштол и картон цигарета и да је то [REDACTED] дао, не зна коме, да их тај чува. [REDACTED] је рекла да не може да потпише да је пронађено нешто што није. Да је имала пиштол, како је рекла, био би бар покривен нечим, а не би стајао на орману да се види из авиона.

На главном претресу одржаном дана 10.06.2019. године сведок оштећена је остала при исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине од 16. октобра 2018. године и додао да приликом притварања није добио никакву одлуку неког државног органа, већ само папир на ком су писале одузете ствари. У априлу месецу су добили женевске картице са бројем под којим су регистровани.

У гаражама су имали воду, добијали су, пред ћелију, пластичну флашу воде. Управник у гаражама је био „Хусо“, не зна како се презивао.

Након што јој је показан окривљени Хусеин Мујановић и након што је упитана да ли га препознаје, сведока оштећена [REDACTED] је изјавила да је сигурна да је то та особа и да је сигурна да је то управник „Хусо“.

Када је неко привођен, управник је морао то да зна, он је морао да зна шта се дешава и како се дешава. У затвору их је често обилазио. Хусо је увек био ту, као и стражари, [REDACTED], [REDACTED] и други.

Истакла је да је извођена из затвора код [REDACTED] у канцеларију која се налазила у Храсници код поште, дакле извођена је ван притворске јединице, али никад није ништа добила написмено, да је код њега била и да је давала исказ. Не зна ког тачно датума, али зна да је то из гаража ишло, да је, кад су били у гаражама почело као неко испитивање, мада није било помака у смислу да је неко ослобођен, да је неко изашао на слободу.

То је временски трајало можда пола сата, сат времена, не зна тачно, не сећа се, давно је било. Стражар би их водио до [REDACTED] који их је саслушавао и онда би их опет стражар враћао у ћелију.

Није се жалила нити [REDACTED], нити управнику за малтретирање које је преживела. Није лично видела да је било ко од притвореника пријавио чуварима или управнику да је пребијан. Чула је када дођу стражари да изводе затворенике, претходно их прозивајући. „Хусо“ је прозивао затворенике пре него што су извођени и одвођени у атомско склониште да их тамо пребијају. Њихова презимена су завршавала на "ић", па је због сина стрепела да не прозову њихово презиме [REDACTED]. [REDACTED] је тучен, није јој јасно како је он преживео, ни од чега је створен, кад је издржао такве батине.

Жао јој је јер нема нигде никог, један син јој је погинуо у рату, други је извршио самоубиство, а муж јој је умро, сама је и то не може нико да јој врати и плати.

Сведок оштећени [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 21.09.2018. године, навео да је у Храсници живео од 1954. године. [REDACTED] бавио се спортом, играо је фудбал [REDACTED]. Тако је живео све до почетка рата 1992. године. Када је почeo рат живео је у свом стану у Храсници, [REDACTED].

У Храсници је био познат и омиљен, ни са ким се никад у животу није посвађао нити тужио. Имао је пријатеље међу свим становницима, и међу Муслиманима, Хрватима и Србима. Већина Срба је из Храснице пред почетак рата побегла. Увек је мислио да треба и он отићи, али обзиром да је био познат, мислио је да може да оде кад год хоће. Међутим, када се догодио први напад Муслимана из Храснице на Илиџу, коју су Срби држали, више није могао да изађе, нису му дали. Ухапшен је 08. јула 1992. године. На улици су га два њихова полицајца пресрела и рекла да мора да иде са њима у станицу милиције, која се налазила у небодеру. Када је дошао тамо, један полицајац му је рекао да га хапсе и да мора да иде на размену, али и да ће преноћити у затвору, јер је такав пропис и налог. Знао је да неће бити никакве размене и да је то фарса. Одвели су га у основну школу „Алекса Шантић“ у Храсници, где је био затвор за Србе. Предали су га једном стражару. У тој школи се већ налазило око 20-так Срба затворених у неком спремишту, испод степеница, у тренутку када је он дошао.

Увели су га у просторију где је наишао на мешовито друштво Срба, које је познавао. Ту је било и жена и мушкараца. Укупно њих 5 или 6, можда и више. Ту су и преноћили. Сутрадан су их све, њих око 30, из школе преселили у један солитер, у подрум где је било атомско склониште и где су биле гараже.

Кад су дошли тамо, било је неуредно, јер су гараже биле преграђиване, па отпаци од преграђивања нису били почишћени. Ништа нису имали, ни ћебад, бетон је био и горе и доле, то је била катастрофа. Нико их није саслушавао, само су их сместили у те гараже. Био је два месеца у затвору и једино је он пуштен и једино њега нису тукли. Мисли да не може људски ум измислiti то што је ту доживео. Сви сем њега су били скоро непокретни од батина. Долазили су неки и изводили их ноћу. Чули су се крици из атомског склоништа где су их одводили. Већином су ноћу то радили, био је мрак, ноћу није било струје. Посебно стражар [REDACTED] је то, и кад су му наређивали и кад нису, радио. Пребијање људи је било скоро свакодневно, он је био једини способан да хода.

Његова ћелија у гаражама је била највећа и било их је између 8 и 10. Сећа се имена људи са којима је био затворен јер су то све били његови познаници и пријатељи [REDACTED]. Од свих, једини је он још жив. Сећа се [REDACTED], који је радио са њим у истом одељењу [REDACTED]. Он није жив. [REDACTED] је остао у гаражама након његовог изласка, али су га тамо убили. Касније су га сахранили на месту које је било предвиђено да се на њему сахрањују Срби. Сећа се [REDACTED] који је исто убијен у ћелији, око, мисли, 2. августа 1992. године, јер је тада био напад њихове војске на „Фамос”, који су држали Срби. Ту је изгинуло пуно њихових, па су се пребијањем светили. [REDACTED] су само извели из ћелије и одвели у склониште, једно вече, а вратили га у ћелију мртвог. Те ноћи су четири човека убијена на месту. Убијен је и [REDACTED]. Њега су довели живог, био је унакажен. Само је тражио од њега воду, али је није било и за пет минута је умро. Сви су међусобно били другови, [REDACTED] је био омиљен међу људима. У суседним ћелијама су ту ноћ страдали и [REDACTED] и још један, али није сигуран да ли је [REDACTED] или [REDACTED]. [REDACTED] али га је слабије познавао у односу на остале. Ујутру су он и, мисли, [REDACTED], [REDACTED] изнели из ћелије, а [REDACTED] су изнели друга двојица, након чега су два Србина из радног вода, од којих је један [REDACTED], који су били задужени да износе и сахрањују мртве Србе, донели сандуке у које су их ставили, а затим сву четворицу сахранили код једне школе у Храсници, где су сахрањивани Срби. Било је сигурно 50 сахрана. Валда је управник наредио да се изнесу из ћелије и сахране. Чуо је да је дошао и чуо је да је рекао да се изнесу, што значи да је знао да су људи убијени. Од њега је све и потицало. Они ништа нису могли самостално, они су морали њега да слушају, он је правила понашања прописивао.

Са њим су били у ћелији још [REDACTED] и његов млађи брат, [REDACTED] [REDACTED], један [REDACTED], један младић од 15 година чија је мајка због презимена [REDACTED], такође била затворена. Чуо је касније да је тај младић извршио самоубиство. Чуо је да је у затвору у гаражама тај младић био силован, а и мајку су му силовали, како је чуо. Причало се да су је изводили у просторије команде и да ју је силовало више њих током ноћи.

У ћелији је био и [REDACTED], који је тамо остао и после њега. Сахрањен је на српском гробљу у Храсници. Сигурно су га убили. У гаражама је са њим био и [REDACTED]. Њега је чувар [REDACTED], док су још у школи били затворени, ноћ пре него што су их одвели у гараже, одвео у фискултурну салу и унаказио тукући га. [REDACTED] му је

у гаражама причао да га је прво натерао да трчи како би га изморио, након чега га је тукао чиме је стигао. Имао је пушку код себе, а кундаком му је сломио ногу. Даскама су му имобилисали сломљену ногу, јаукао је од болова. То је била страхота божија, како је сведок рекао. У гаражама [REDACTED] нису могли да туку јер је био непокретан. [REDACTED] је оздравио и остао жив, можда једино он. Остао је иза њега, али је чуо, после рата да је изашао из затвора и да се негде одселио. Причало се да се брат [REDACTED] спасао тако што га је, након што су их одвели негде на принудни рад, тамо био рањен, па га је УНПРОФОР одвео на Илицу, коју су држали Срби. Ту се лечио. Мисли да је можда жив негде у Аустралији. И жена му је била у затвору, али је пуштена. Била је, мисли, Хрватица. Отац [REDACTED] је био такође у затвору, али пре њега, био је болестан па су га пустили. Са њим у ћелији је још био и [REDACTED], и њега су тукли.

У суседним ћелијама зна да су били [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Довели су га у ћелију, близу његове, био је скоро непокретан. Неколико дана је био, чуо је да га псују и чуо је јауке, одједном је престао и тад је умро. Није лично видео, али су га веровано тукли. Биле су и жене у том притвору, међу њима и [REDACTED] коју зна добро, [REDACTED], једна жена са презименом [REDACTED]. Касније је дошла [REDACTED]. После је чуо да су све жене из затвора изашле живе. Углавном, биле су саме, нису биле са децом, сем [REDACTED] којој је у затвору био и син.

Од људи које је поменуо, према његовим сазнањима, су сви померли. [REDACTED] су такође убили и није, како су они званично рекли, погинуо када су га водили на посао.

Све су то били невини људи, чисти као суза, домаћини. Никакве грешке нису направили. Сви који су били самци, због становова су хапшени, како би они ушли да живе у тим становима.

Између себе су затвореници ретко причали, били су иссрпљени од глади али и пребијени. Били су у агонији док се не опораве, а кад се опораве, поново су их тукли.

Уобичајено је било да стражари туку затворенике. То је наређивао управник. Управника није познавао, али је питao људе који су били са њим, ко је тај управник и где је да их заштити. Рекли су му да је то "Хусо" који је Санџаклија. Никад га раније није видео. Зна да је био доста висок, можда и 190. Преко пута њихове ћелије био је постављен један киоск, где је седео управник са секретарicom, стално су нешто куцали. Није са њима комуницирао, нико их није саслушавао, нити изводио из притвора. [REDACTED] му је причао да су га тукли управник и стражар [REDACTED]. [REDACTED] су страшно тукли, гурали су му и пендрек у чмар. И [REDACTED] су тукли. Није добро знао управников глас, али је вероватно чуо да каже да се изведе неко.

У гаражама је стражар био један Албанац са Косова, [REDACTED], који је са њима пристојно разговарао и једини је са њим, од свих чувара, комуницирао. Пошто је био добар са затвореницима, убрзо су га сменили. Кад је изашао из затвора срео га је на улици и том приликом му је [REDACTED] рекао да је команда преко управника наређивала да их злостављају и бију.

Пред његов излазак га је [REDACTED], којег је добро познавао, пребацио у једну мању ћелију, како би му на тај начин помогао. У њој је био са [REDACTED], који је био

претучен и који му је причао да су га изводили и тукли. [REDACTED] су тукли и док су били заједно, али је тада већ туча јењавала, последице су биле слабије него раније. Ту ћелију је делио и са [REDACTED].

Док су се овде налазили затворени, нико их није посећивао, били су потпуно изоловани. Нису били регистровани ни у Црвеном крсту. Били су намењени за одстрел. Два месеца се није умио ни пресвукао. Спавали су на бетону, храну су добијали једном дневно и то кришку хлеба и мало чорбе. Да је имао чиме, одuzeо би себи живот, таква је глад била. Нужду су вршили у просторији где су боравили, у канту коју би износио и празниuo ујутру [REDACTED]. Једну флашу воде су имали, али је нису ни пили због глади. Нису извођени на рад, јер су људи били испребијани и нису могли ни да ходају, а камоли да раде.

Чуо је и да је у затвору био [REDACTED], али он га не познаје.

У гаражама је био до 11. или 12. септембра 1992. године, када је дошао истражник [REDACTED], којег је знао добро, и који је почeo да саслушава затворенике. Одмах је њега позвао и пошто није било никакве оптужнице против њега, хтео је да му помогне, па је написао захтев да га пусте. Захтев је требала да одобри команда, односно [REDACTED] који је био командант те четврте бригаде, који га је такође знао и који је на kraju и потписао да изађе.

Када је изашао из затвора, док је живео у Храсници, није било ни воде ни струје. Тек пред крај рата су дошли и струја и вода. Мисли да је на радну обавезу кренуо 1993. године. Тада је био је у радном воду, који је основао Кризни штаб од Срба, на првим борбеним линијама, копали су ровове. На радове их је водила полиција, а наређивао је командант радног вода који је био Муслиман.

На главном претресу одржаном дана 10.06.2019. године сведок оштећени је остао при исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 21.09.2018. године те је додао да приликом притварања није добио никакву писмену одлуку о томе, само су му рекли да га затварају, да мора да пренохи и да ће сутрадан ићи на размену.

Гараже су биле ширине три метра и можда једно пет метара дужине. За два месеца, колико је био у затвору, никада се није умио, помало су им давали воде само за пиће, из неког бурета. Нужду су вршили у ћелији, у канту, обичну, лимену са неким поклонцем. Спавали су на бетону, без ћебади. Даљу је било мирно а тукли су их ноћу, чуло се мучење, крици и јауци.

Није знао ко је управник нити га је то интересовало. Тог човека нити је раније видео, нити га знао од раније. Тамо у затвору у гаражама га је први пут видео. Имао је своју канцеларију, као киоск, супротно од ћелије у којој се он налазио. У канцеларији се куцало по читав дан, машина је радила, чуло се како куца. Седео је и представио се као управник. Видео га је лично, кроз рупе на вратима од ћелије, а некада су им отварали и сама врата. Управник је имао можда тридесетак година, био је врло висок, корпулентан човек. Једном су му у затвору рекли да им је управник неки „Хусо“ Санџаклија. Након изласка из затвора га није видео.

Након што је извршено препознавање окривљеног од стране сведока оштећеног [REDACTED], он је изјавио да га познаје, како је дословно рекао, да га ипак по фаци познаје и да то јесте сигурно он. По гласу га не би могао препознати, јер му га је ретко чуо.

Када је изашао из затвора, [REDACTED] који је био стражар, му је рекао приликом сусрета на улици, да су из команде [REDACTED] добијали наређење да их туку, а да је управник то наређивао стражарима. То је све преко управника ишло, не може преко стражара. Наређења су издавана преко управника стражарима.

У Храсници је, у време када је ухапшен, рат већ почeo. Власт у Храсници су вршили Муслимани, а у суседној Илици, Срби. Била је веома драматична и затегнута ситуација. Муслимани су у мају напали Илицу и тада их је доста погинуло. Ратовало се. У читавој земљи је био рат, четири године су држали барикаде и једни и други. Гранате су у Храсници падале и са једне и са друге стране, гинуло се.

Сведок оштећени [REDACTED] је у свом исказу датом пред замеником тужиоца за ратне злочине дана 09.08.2018. године, навео да је почетком 1992. године живео у Храсници, [REDACTED]. Живео је са ванбрачном супругом [REDACTED].

Са почетком рата, Муслимани су почели да претресају куће Срба. Било је хладно време, када су код њега дошли [REDACTED] и још тројица људи са њим. Након претреса су га одвели у школу, те су рекли да је имао бомбу, што није била истина. Одведен је у основну школу у Храсници која је од његове куће удаљена око петсто метара. Главни у тој школи је био [REDACTED] и он му је и подметнуо бомбу у купатилу, код каде, приликом претреса и боравка у његовој кући. У школи је био отприлике месец или два. Био је смештен испод склоништа где је било око десетак људи. Сећа се да је затекао ту [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Ту су извођени из просторија где су боравили, тучени и малтретирани. Тукао их је [REDACTED]. После тога је премештен у солитер где је он живео, само у гаражу. Од склоништа и гараже у подруму солитера, су направили ћелије са вратима и малим прозором на њима, где су људе затварали. Позади им је било склониште у које су изводили људе, тукли и убијали. Ту је било отприлике око осам, девет ћелија, које су биле означене по бројевима. Он је био у ћелији број 3, заједно са [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Све су то били људи у зрелим годинама, изузев [REDACTED]. Њега су сваку ноћ изводили из ћелије и одводили у склониште где су га малтретирали и тукли.

У тим гаражама главни је био „Хусо“, Мујановић „Хусо“. Он је прозивао затворенике приликом извођења из ћелије ради пребијања. Он је и наређивао пребијање. Имао је своју канцеларију, отприлике преко пута његове ћелије. То зна јер су га једно вече [REDACTED] и [REDACTED], стражари извели и одвели тамо код „Хусе“ у канцеларију, да га он туче и малтретира. У канцеларији је била секретарица, [REDACTED], и „Хусо“.

Када су га увели у канцеларију, „Хусо“ га је питao одакле је, да ли је Фочак или је четник или [REDACTED]. Узео је гвоздену шипку, арматуру, дебљине 10 милиметара и њоме почeo да га туче. Малтретирао га је и иживљавао се на њему. Ударао га је шипком три пута по глави и леђима, чинио је то све док га није оборио на тло, након чега га је шутирао чизмама. Изгубио је свест. Након тога су га [REDACTED] и [REDACTED] вратили и бацали у ћелију. Тек тада је дошао себи. Крварио је. Сваку ноћ су га тукли. Управник Хусо је отварао шалтер и прозивао их по именима и презименима након чега су долазили његови, изводили их једног по једног и одводили у склониште иза ћелија.

Кад се уђе у просторију у гараже од којих су направљене ћелије, исте су биле са леве стране, као и склониште али је оно било на крају, док је Хусова канцеларија била са десне стране.

Ноћ је била када су га извели, везали жицом и одвели у склониште. Ту је било њих десетак. Тукли су га дugo и непрекидно, а након што је један од њих рекао да четник никако да падне, други је рекао да га одвежу. Након што су га одвезали, човек у СМБ униформи се затрчао и чизмом га ударио у стомак, оборивши га тим ударцем. После тога су наставили да га туку. Вриштали су на њега да се диже, да устане. [REDACTED] је отишао по канту воде. Просули су на њега три канте воде. Говорио је да је мртав, ухватио га је за косу, вукао и певао до његове ћелије у коју су га убацили, да нема више [REDACTED] и да [REDACTED] није жив. После тога је „Хусо“, из његове ћелије, позвао [REDACTED], кога су такође тукли у склоништу. Вратли су га мртвог. Управник „Хусо“ је прозвао и [REDACTED] који је, након што су га вратили у ћелију и након што га је [REDACTED] подигао, издахнуо. То је било исту ноћ када су њега прогласили мртвим, мислећи и да јесте, обзиром како и колико су га тукли, али је он ипак преживео. Тукли су га и пре те ноћи, а и после тога. Увек је „Хусо“ прозивао.

[REDACTED] је погинуо, али не зна како.

У том затвору је био отприлике два месеца. Сигуран је да су га сваку ноћ тукли.

Поред [REDACTED] и [REDACTED] било је још стражара, само није знао њихова имена. [REDACTED] га је исто тукао стално, он је наставио да их туче и у трећем затвору у који су пребачени, мисли у јесен, а у ком је управник био [REDACTED]. Њега је знао од раније, [REDACTED]. У том затвору су остали све док их нису разменили, док их није Међународни Црвени крст пописао и дао им потврде на којима пише датум размене.

У гаражама је било и млађих и старијих жена, али није био упућен да ли се њима десило неко зло. Ноћу их је чуо да вриште и плачу, али није могао да види због чега.

У гаражама су спавали на бетону, нису имали ничим да се покрију. Што се тиче хране давана им је у малу неку као пластичну шерпицу величине шољице за кафу, у виду тањирића сета за кафу, у шта су стављали храну за два човека. Нужду су вршили у обичну канту, пред свима. Није било никакве воде, нико им ништа није дао. Ноћу су их тукли, а дању су они које одреди управник „Хусо“, вођени на копање. „Хусо“ направи распоред и ујутру долази човек води пет овамо, пет тамо, да се копају канали, према Виду, Војковићима... Да се копају траншеји који су били метар дубине и око шестдесет ширине. Цео дан су копали. Док су копали стражари су се смењивали, неки их нису дирали, а неки су их малтретирали. Док је био у гаражама рањен је када су градили мост између Соколовића. Водили су њега и још петорицу на изградњу тог моста. Мешали су бетон. Правили су мост између Соколовића Колоније и Илице. Током унакрсне ватре између српске и муслиманске стране је рањен. Управник га је тукао пре рањавања. И рањеног су га тукли. Управника описује високог 190 сантиметара са крупном главом. Пре него што је ухапшен имао је 115 килограма, а када је извршена размена око 30 до 40 килограма.

Након што су му предочене фотографије из фото албума "Храсница" сачињеног 14.03.2016. године, сведок је препознао ██████████, ██████████ и Мујановић Хуса, за ког је рекао да је то тај управник.

Мујановића није познавао пре рата, видео га је само када је био у гаражама, када је био управник. Звали су га „Хусо“ и знао је да се презива Мујановић. У време кад је био у гаражама знао је да се презива Мујановић. Не може да се сети али мисли да је јесен била када је пребијен и када је проглашен мртвим. Јесен је била и када је рањен на мосту који су радили. Када су двојица враћена полумртви или мртви био је Илиндан, дакле 02. август, а он је био рањен пре 02. августа. Дакле, прво је био рањен, не зна које је то доба године било, а касније је било убијање ових лица. Њега су тукли и док није био рањен и пре. Није сигуран за месеце, али је сигуран да је Мујановић Хусеин био управник тог затвора у гаражама.

На главном претресу одржаном дана 10.06.2019. године сведок оштећени је остао при исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 09.08.2018. године те је додао да је управника Хуса Мујановића виђао сваки дан, пошто га је изводио и тукао сваку ноћ. Док је био у гаражама није извођен на испитивање код ██████████, није давао никакву изјаву код њега, не зна га. Гвозденом шипком га је тукао Мујановић у својој канцеларији.

Након што је извршено препознавање окривљеног од стране сведока оштећеног ██████████ исти је изјавио да је то Мујановић Хусо и да га је он тукао.

Сведок ██████████ је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 23.10.2018. године, навела да је током, а и после рата живела на Илици, која гравитира Храсници и да је била члан Удружења демократске иницијативе сарајевских Срба, које је имало седиште на Илици. Удружење је било невладина организација и било је основано у фебруару 1996. године, непосредно пред реинтеграцију делова Илице, Грбавице, са циљем да људи остану на Илици и да живе нормално. Били су директно под заштитом ОХР-а и ИТТ-а. Обилазили су Србе који су остали, помагали им колико су могли и умрле сахрањивали.

Када је Општина Илиџа донела одлуку да се изврши ексхумација православног гробља Храсница, које се налазило код Музичке школе у Храсници, породице које су живеле у Источној Илиџи и чији су чланови били сахрањени на гробљу, су се писмено обратиле њима, траживши да они помогну и организују сам чин ексхумације. Породице су доставиле списак од 23 тела за која су знали да су тамо сахрањени, мада је у гробљу било сахрањено укупно око 87 тела.

██████████ Учесник ексхумације је била као представник Удружења и била је спона између чланова породице и Градског гробља Покоп. Покоп Високо је добио посао ексхумације гробља. Договорили су састанак у Општини Илиџа, где су били поред ње присутни двоје од чланова породице ██████████ и ██████████, испред покопа Високо, ██████████, а испред Општине Илиџа ██████████ и ██████████.

Одредили су да ексхумација почне 25.10. 1996. године у 8 часова. Добили су и решење од ██████████ да могу први дан да изнесу 23 тела, пошто су међу сахрањенима била и лица која су погинула у рату у раздобљу 92./95. година. За ексхумацију је била потребна и сагласност Вишег јавног тужилаштва у Сарајеву, која се тим решењем издаје.

Имали су спискове које су им дали и Општина Илиџа и породице. Упоредила је та два списка и видела да се на списку Општине Илиџа није налазио ██████████, који је био на списку породица. Распитала се где би он могао да буде сахрањен па је сазнала да је бачен са неке зграде, или куће у неко двориште и да је одатле багером одвезен на, како су јој рекли, циганско гробље. При самој есхумацији били су присутни људи који су имали своје сахрањене ту, али и мештани Храснице, Срби који су остали да живе у њој. Обзиром да је Храсница мало место, они су отприлике знали шта се све дешавало, били су живи сведоци свега тога па се она распитивала код сваког. Присуствовала је вађењу сваког тела и то је било грозно. Хтела је да види ко је умро, ко је убијен, када је убијен, ко је био у тим гаражама које су они такође спомињали, па је отприлике, апострофирала људе који су били на гробљу сахрањени а који су настрадали у логору, у тим гаражама. 1992. године, по њиховом казивању, у гаражама су страдали ██████████, ██████████,

чијем гробу је писало то име, а можда се звао и ██████████, ██████████, који је био стари чича и мисли да није ни био војно способан, ██████████.

За ██████████, нема ништа, нема га на списку. Он није био на гробљу Храснице. На том гробљу је био један леш подељен, за који не знају ни ко је ни шта је и он је сахрањен на гробљу Ваково 09.11.1996. године. Она се распитивала код људи из неких емотивних разлога, страшно јој је било то да гледа. Причали су јој да су пребијани, мучени, а поготово да је ██████████ био ужасно мучен, да је био везиван на неком стадиону, да су га пљували и каменовали, али он није био из гаража.

Приликом есхумације нису били присутни лекари или патолози.

Било је тешко извршити идентификацију сахрањених без ДНК. анализе јер су само кости биле остале од људи који су умрли 1992. године.

Документацију, преписке, кад је ко и где сахрањен, је задржала као арахиву. Било је доста оних који су сахрањени на православном гробљу Влаково 08. и 09.11. 1992. године, које нико није тражио. Први пут о томе говори, јер је у критично време живела на Илиџи, већину времена је проводила сама, па се плашила да јавно каже нешто, због одмазде. Једино је дала списак, као и податке где је ко и кад сахрањен. Ове податке дала је Одељењу за нестале, који је водила полиција Републике Српске. Први списак је дала ██████████, који је радио у некој служби везаној за истраживање ратних злочина или у Министарству за избеглице и расељена лица. После је списак дала ██████████. Обојици је рекла да њено име не помињу.

Даље је навела да је 1992. године било борби на Илиџи и у Храсници. Сећа се и да је нестао ██████████ и да су неки људи поубијани у рехабилитационом центру. Пуцњи су се чули од Храснице, са свих страна су се чули. Гранате су падале. Живела је у центру Илиџе, ██████████ поред саме магистрале где су се налазиле зграда општине, пијаца и полицијска станица. Гађали су све те установе, гранате су падале и на њену зграду.

На главном претресу одржаном дана 23.07.2019. године, додала је да су се у Удружењу сваки дан састајали и радили на заштити људских права и свему осталом што је било везано за иста. Након извесног времена су добили допис од неколико

чланова породице који су имали своје најближе сроднике сахрањене на православном гробљу у Храсници, које се налазило код музичке школе. Скупштина општине Илиџа је донела одлуку да се, а гробље премести на локално градско гробље Влахово. Обзиром да су чланови породице желели да своје најближе сахране на гробља која желе, обратили су им се за помоћ и да буду посредници између општине, предузећа које је радио ексхумацију и њих. Надзирала је и координисала контакте са породицама који су тражили своје најближе. Није директно руководила ексхумацијом. По одлуци надлежних власти у Општини Илиџа, ексхумација је почела 25.10. и трајала је неколико дана, а пренос жртава је трајао чак до 08.новембра. Била је присутна приликом есхумације целог гробља. Првих дана су ексхумирали око 25 жртава, од укупно сахрањених 86 или 87. Једна од жртва је била сахрањена ван гробља. Сва гробна места, дакле појединачни гробови, су била обележени именом и презименом покојника који у том гробу лежи, изузев једног на ком није било тачно име и презиме. На појединим гробовима су писали датуми рођења и смрти, на некима не.

У то време се у суштини није бавила испитивањем ко је настрадао, нити ратним злочином, али је на списку који су добили од породица, стајало име извесног [REDACTED], којег је тражио отац. Обишла је цело гробље, али то име и презиме није нашла. Тада је ту био сахрањен. Желела је да помогне оцу да пронађе кости свог сина, који је убијен у Храсници, па је путем неких пријатеља покушала да сазна ко је био у затвору, ко је убијен, тако да је сазнала ко је у време 1992. године био у затвору и тамо убијен. Ово истраживање се одвијало после есхумације. Била је лично присутна приликом есхумације [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. За те је особе лично предала документацију. Када су тела предавана, били су присутни искључиво чланови породице, нико није био од представника Републике Српске.

Приликом ексхумације, пред њом нису утврђени узроци смрти, а колико зна, касније није рађена обдукција. Не зна узрок смрти људи који су били сахрањени.

Приликом давања прве изјаве није знала ко је на оптуженичкој клупи, причала је објективно шта зна. Приликом доласка на претрес је сазнала ко је оптужени.

Председник општине је у то време био [REDACTED], [REDACTED], један красан човек. У једном разговору је чула да је [REDACTED] био управник затвора, па је била изненађена јер је мислила да се радило о председнику општине, али јој је са говорником рекао да управник затвора није био [REDACTED], него [REDACTED] „Хусо“, Хусеин који није Илиџанац и који је дошао тамо пред сами рат.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 14. новембра 2018. године навео да је за време рата боравио у свом стану у Храсници [REDACTED], који се налазио преко пута фудбалског клуба у ком је некад играо, а касније био тренер. Радио је [REDACTED]. За време рата је чуо за име Мујановић Хусеина.

Када је почeo рат 1992. године, позвали су га из полиције да изађе из свога стана. Испред зграде су била три лица од којих једно са камером. Рекли су му да су из немачке телевизије и да треба да каже да је Србин те да му у Храсници ништа не фали и да није угрожен. Пошто није хтео дати такву изјаву, по њега су, након пар сати, дошли полицијци и одвели га у део Храснице где су били, како сведок рече, небодери. У једној од просторија су га испитивали. Особа која га је испитивала поставила му је питање зашто није хтео дати поменуту изјаву и зашто се није пријавио у армију БиХ, и

инсистирајући на томе да је требао дати споменуту изјаву. То је трајало око сат времена. Особу која га је испитивала је тада први пут видео, али му се истражник није представио. Накнадно је обавештен да га је испитивао Хусеин Мујановић. Мисли да није био једини кога су испитивали на описан начин.

Човека који станује у истој згради, у стану испод његовог, [REDACTED], је полиција почетком рата одвела и он се никад више није вратио у свој стан. Пошто је био у радном воду, на копању, чуо је од осталих да је [REDACTED] убијен у гаражама небодера и да је Мујановић био заповедник тог затвора. Чуо је за пар људи да су одведени у гараже, али не може да се сети ко све.

Зна да је био затворен [REDACTED] и који је био врло популаран и омиљен међу људима. После рата га је видео, што значи да није био убијен.

Био је у Храсници у притвору у гаражама, али 1993. године, док 1992. године није био, осим на испитивању 1992. године код окривљеног Мујановића, које је описао.

Након што му је предочен photo-албум „Храсница“ са 20 фотографија, сачињен од Службе за откривање ратних злочина 03/2/8/1/1 бр. 230-7586/12 од 14.03.2016. године, сведок је препознао [REDACTED] на фотографији под редним бројем 17 и за лице на фотографији под бројем 10 је навео да је можда тај, након чега је заменик тужиоца за ратне злочине констатовао да је сведок показао фотографију под бројем 10 да је на њој Хусеин Мујановић.

Даље је навео да директно није видео ништа и да је био кратко у гаражама, 1993. године. Његовог комшију [REDACTED] су ухапсили и била је прича да је био затворен у гаражама, никад се није вратио.

Лично је познавао [REDACTED], [REDACTED]. Познато му је име [REDACTED]. Он га није испитивао, али је чуо да је испитивао друге. Комшија му је рекао да га је баш [REDACTED] испитивао.

Зна сигурно да је група коју су ухватили, од шест или седам људи, која је излазила из Коњица, убијена на Фамосовом стадиону и закопана испод трибина. После су их породице ексхумирале.

После, када је био ухапшен, испитивао га је [REDACTED], не зна му презиме, али зна да је био правник [REDACTED]

Све приче је чуо када су копали у радном воду, у ком је почeo да ради неколико месеци након почетка рата. Директно су га распоредили у радни вод, као казну што није хтео дати изјаву за телевизију. Ишао је да копа и на Игману, Бутмиру и по Врелу Босне. Мисли да је то било у лето или рану јесен.

Током целе 1992. године је био у Храсници, падале су гранате по њој, свуда околу јесте било борби, али директно у Храсници није. И струје и воде је некад било, а некад не. На пола Игмана је био резервоар, некад су пуштали па су морали да иду. Постојао је један део близу цамије где је био поток, па су ишли ту на воду.

На главном претресу одржаном дана 23.07.2019. године, сведок је додао да је био у затвору у гаражама у Храсници. Те гараже су биле у зградама чији су подрумИ

били претворени у ћелије које су биле отприлике 80 цм ширине и дужине око метар. Зна зато што није могао да легне, ни лактова да помера лево, десно. Ћелија је имала један мали прозор, кроз који је гледао. Било је ту више врата, што значи и ћелија. Врата ћелија су затварана једном шипком, која је личила на водоводну цев.

Покушао је са једним пријатељем да побегне из Храснице и оде у Нови Сад, где му се налазила породица. Током покушаја бекства, одмах на почетку, чим су прешли цесту која води према фабрици у Храсници, ухваћени су и одведени у затвор. Дан и ноћ су провели у некој просторији у небодеру. Успут су их тукли и малтретирали. У једној просторији су наставили да га испитују. То је наводно била полицијска станица и из те полицијске станице су га одвели у подрум, у те импровизоване ћелије. Ноћ је била кад су га затворили, није добио никакву одлуку или решење о притварању.

Повели су их прво у гараже унутар небодера, али како су оне вальда биле заузете, одвели су га у ћелију зграде, 200 метара одатле, где је као била њихова полицијска станица, тако да је он само прошао кроз тај део, није био увођен у гараже. У гаражи фактички није био затворен. Није био притворен током 1992. године.

Привођен је те године два пута и тада су га, након испитивања, пуштали, није био затваран трајно. Један од оних који су га испитивали био је Мујановић. Трећи пут је био затворен на дуже време. Одатле није могао да изађе, јер су врата била забрављена водоводном цеви а и чували су га наоружани стражари. Запамтио је ту цев, јер су га њом тукли.

Када је привођен због тога што није хтео дати наручену изјаву за немачку телевизију, нису га испитивали у гаражама. Човек који га је испитивао није се представио, нити је рекао својство у коме га испитује. Не може да се сети од кога је касније чуо име истражника, али је сигуран да је то име које је и раније рекао, Хусеин Мујановић, и да је реч о лицу које је препознао на фотографији. Осим Мујановића, испитивао га још и [REDACTED].

Сведок [REDACTED] испитана је на предлог одbrane окривљеног, а по упутству другостепеног суда из Решења о укидању претходне првостепене пресуде. Она је на главном претресу одржаном дана 13.09.2021. године испитана путем видео - конференцијске везе која је остварена са Судом Босне и Херцеговине, којом приликом је навела да познаје окривљеног Хусеина Мујановића, били су комшије пред рат 1991.. 1992.. близу је становала, повремено је виђала њега и њетову породицу у Храсници. Живели су можда неких седамсто метара даље од ње.

Зна да је током рата један кратки период времена био управник војничког притвора у Храсници.

Она је током 1992. године била у Храсници. Радила је [REDACTED]
[REDACTED] у администрацији.

Након што је избио сукоб 1992. године ситуација у Храсници је била врло лоша. Није било струје, није било воде, није било ни хране. Падале су гранате, пузало се, ситуација је била баш тешка.

У [REDACTED] је радила до почетка априла, до можда 09.-10. априла те 1992. године. После више није могла да иде на посао, јер је [REDACTED] постао линија разграничења. Било је врло опасно да се иде на посао.

Након што је престала да ради, остала је код куће неколико месеци. Половином месеца августа 1992. године, одлучила је допринесе својим уделом у тим догађајима, па је отишла у бригаду да пита да ли има неког посла за њу, обзиром да је радила у администрацији и знала дактилографију. Тада је и почeo њен ангажман. На почетку је радила по једно два сата дневно, да би почетком 1993. године сваки дан долазила на посао и ту остајала цео дан.

Са начелником безбедности [REDACTED] је разговарала око посла. Он ју је распоредио у криминалистичку службу војне безбедности. Криминалистичка служба се углавном бавила криминалом који су вршили војници Армије БиХ.

У безбедности су радили [REDACTED], инспектор, [REDACTED]
[REDACTED] а у криминалистичкој служби је била [REDACTED] [REDACTED].
[REDACTED] је био једно време у безбедности, а касније је смењен.

[REDACTED] је углавном ислеђивао притворенике или затворенике који су били смештени у притвору, и то су углавном била лица српске националности, а било је и Хрвата и Муслимана, односно Бошњака.

У Храсници постоје два небодера која су повезана подземним гаражама у којим је прво био притвор. Њена канцеларија је била у приземљу, а притвор у подрумским просторијама. То је било крајем 1992. године.

Када је она почела да ради, не зна да ли је уопште тад био неко управник притвора. Сазнала је да је мало касније дошао окривљени Muјановић и да је био врло кратко, месец и по, два, није сигурна, те да је смењен. После њега је једно време управни био [REDACTED].

[REDACTED] је био нешто као заменик управника. Сећа се да је [REDACTED] као и да је у притвору као економ радио [REDACTED]. [REDACTED] је у почетку била уз управника притвора, а касније је преšла у крим.службу где је провела цео рат, као и она.

Сећа се да су у притвору били чланови породице [REDACTED], два брата [REDACTED]. [REDACTED], [REDACTED] и још неки мушкарци које зна из виђења, али им не зна имена. Није их скоро никако виђала, информације је имала из прича лица запослених у безбедности.

Мисли да су просторије управника притвора биле у притвору који је у подруму, а она је била на спрату изнад подрума. Није никад силазила доле.

Радила је само као записничар и до 1993. године је радили по мало, по потреби. Била је присутна приликом испитивања, углавном припадника војске, Армије БиХ, који су чинили кривична дела, од убиства до крађа, туча и тако даље. Инспектори су вршили испитивања. Са [REDACTED] није сарађивала.

На неформалан начин, из прича, је сазнала ко је управник притвора, у време када је дошла. Не зна какви су услови били у притвору.

[REDACTED] се не сећа. Имена [REDACTED] се мало сећа, не зна ко је, [REDACTED] зна, [REDACTED] и [REDACTED] не зна. [REDACTED], није лично познавала, али је чула да је и она била једно време у притвору и да је после

пуштена. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED],
[REDACTED], није познавала. Можда јој је име [REDACTED] познато, али не може да се сети. Мисли да је и он из „Соколић Колоније“ а не из Храснице.
[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED], и [REDACTED], није познавала, не сећа их се.

Понаособ не зна за разлоге њиховог притварања, али су углавном то били скривање наоружања, дојављивање непријатељу. Њој никад није могао досије или спис или предмет доћи до руке да би знала о чему се ради.

У то време је командант бригаде у Храсници био [REDACTED]. Записничар [REDACTED] је била [REDACTED], коју је она познавала. Имала је информацију да су ухапшени Срби довођени на саслушање у канцеларију код [REDACTED].

Сведок [REDACTED], такође испитан по налогу другостепеног суда у складу са предлогом одбране окривљеног, је на главном претресу одржаном дана 13.09.2021. године, испитан путем видео - конференцијске везе, која је остварена са Судом Босне и Херцеговине, и том приликом је навео да је окривљеног Хусеина Мујановића упознао почетком агресије на Босну и Херцеговину, у Храсници.

Он је у Храсници је био до почетка септембра '92. године. Рат га је затекао у Храсници и узео је учешће у њему. Био је члан команде Штаба Територијалне одбране Илица.

Мисли да је сукоб почeo негде крајем марта. Ситуација у Храсници у лето '92. године је била паклена. Три насеља општине Илица - Бутмир, Храсница и Колонија били су у никаквим условима. Они су били одсечени, нису имали излаза, струје, воде, апсолутно ништа нису имали, хране такође, а били су гранатирани.

1992. године у Храсници су била два нивоа власти, цивилне структуре власти и војне структуре власти. Формирао се Штаб Територијалне одбране Илица, на та три слободна подручја општине Илица, Бутмир, Колонија и Храсница и било је председништво чији је председник био тадашњи, председник скупштине општине Илица господин [REDACTED] који је био на челу цивилне власти. Од цивилних структура власти је био МУП и председништво. На челу војне власти је био капетан [REDACTED] до краја јула или прве половине августа. Њега је на том месту заменио господине [REDACTED].

Зграда општине је остала са супротне стране линије фронта, она је била под контролом српских снага. Један део полицијске станице, измештено одељење, је било у Храсници. Болницу нису имали.

Војни притвор је формиран мало након почетка сукоба, од стране цивилних структуре власти, којом је управљао [REDACTED]. У Храсници постоје два солитера, а испод њих су гараже тако да је то место због свог стратешког положаја било безбедно за притворенике. Управника није било док нису чули за Мујановића, који је био професионалац у раду у затвору, јер је на Косову био управник притвора или затвора. На његов предлог Хусеин је постављен за управника притвора. Не може тачно да се сети када је то било, али мисли 10. или 15. августа.

Не зна до кад је функционисао тај притвор у гаражама, јер су они прекомандовани на друге просторе. Када се вратио, чуо је да више нису ту и да су дислоцирани у други део Храснице.

Не зна када је притвор измештен из гаража на другу локацију, може да претпостави из прича, да је то било у августу месецу. Не зна тачно, није био ту, али углавном када се вратио '93. године притвор није био тамо где је био на почетку.

Обзиром да је Мујановић био професионалац, он је знао шта је од услова потребно да се обезбеди за притвор. У оној мери колико је то могуће да се обезбеди, то је било обезбеђено на Мујановићев захтев. То зна, јер је био члан Команде и он је професионално радио свој посао. Тражио је да се обезбеде бољи услови живота у војничком притвору, али у мери у којој је то било могуће. Вероватно веома малој, јер није било услова, ни воде, ни струје, ни хране. Воду су само обезбеђивали са пумпи постављених у баштама Храсници.

Током 1992. године, пре него што је у септембру премештен на другу дужност, био је помоћник комandanта Штаба ТО за безбедност. Он није хапсио припаднике Армије Бихаћа, али јесте именовани командир полиције. То је радио због дезертерства, због неодласка на линију и непоштивања командне структуре.

Познат му је случај [REDACTED] који је био припадник [REDACTED] командир једне јединице. Када је дошао у Храсницу он је трајио да се становници потчине његовој власти, што они нису учинили. Отишао је на Бутмир и тамо је заклан један члан његове групе, па га је он са својом групом ухапсио и смештен је у притвор. Добио је налог од комandanта Штаба да ухапси ту групу, што је и урадио. Предао их је команди која их је сместила у притвор, јер су били припадници [REDACTED]. Дакле, војска је била у питању.

Људи који су били лишени слободе, пре гаража су били смештени у школи.

Окривљеног Хусеина Мујановића је тачно упознао почетком агресије, априла, маја 1992. године, тако нешто.

Сазнао је да је био професионалац који је на Косову радио у затвору, када му је предложен од стране једног његовог припадника. Такав им је био потребан, требали су им професионалци, нису имали кадрова те струке. Он је предложио Хусеина, мисли, 10. или 15. августа 1992. године.

Сада је у пензији, пре него што је отишао у пензију био је [REDACTED]. Изашао је из рата као демобилисани припадник Армије Босне и Херцеговине.

Током рата је био члан Команде и помоћник комandanта Штаба ТО Илиџа за безбедност. На крају рата је био обичан војник, без чина.

[REDACTED] је био председник Скупштине општине Илиџа и он је дао сагласност за формирање притвора, јер нико други то није могао урадити. Онај ко је дао сагласност је и потписао одлуку. Према томе, зна се чија је одговорност за оснивање војничког притвора.

Војнички притвор у гаражама је почeo да врши своју функцију негде крајем јуна или јула 1992. У јулу месецу, мисли да је комплетиран.

У Храснику је дошао 1975. или 1976. године. Радио је [REDACTED] која се налазила у Храсници. Познавао је дosta својих суседа разних националности.

Лица [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], не познаје.

Имена [REDACTED] се сећа, али га не познаје лично. Познавао је [REDACTED].
Био је [REDACTED] познат и омиљен у Храсници. За њега не зна уопште да је био затворен. Име и презиме [REDACTED] му је познато.

Сведок [REDACTED] је на главном претресу одржаном дана 13.09.2021. године испитан путем видео - конференцијске везе, која је остварена са Судом Босне и Херцеговине, којом приликом је навео да је пре рата био [REDACTED], где је имао канцеларију. Када је почeo рат задужење му је било логистика, набавка хране, опреме, свега што је требало за грађанство, цивилство и војску. Било је тешко стање у Храсници, гранате су падале, владала је немаштина, у егзистенцијалним проблемима је било цело становништво. Нису имали телефона, суда, болнице... Воде су имали мало, Храсница се напајала преко извора питке воде, бунара који су ископани. Распоређен је био у логистици при општини и бригади. На почетку рата, војног команданта није било, биле су ту оружане снаге Територијална одбрана које је водио [REDACTED], а председник општине је био [REDACTED]. Они су сарађивали и координисали рад. Био је основан кризни штаб и на његовом челу се налазио председник општине [REDACTED]. Он је деловао све док није формирана бригада. Када је формирана 104. витешка моторизована бригада, за команданта је постављен, у јуну или јулу месецу 1992. године, [REDACTED].

Притвор се налазио у Храсници, у гаражама између два небодера. Око притвора у гаражама је дosta водио рачуна председник општине [REDACTED], а помагао му је [REDACTED]. Он је потписивао документа везана за функционисање војничког притвора. Када је [REDACTED] дошао на чело бригаде, он је поставио своје људе, па и Хусеина Мујановића, почетком или половином августа 1992. године. Хусеин није дugo ту био, можда месец или месец и по дана, а то зна по захтевима за снабдевање које је Мујановић често слао, а он по њима поступао. Он је по спецификацији потреба које је достављао Хусеин, да му доставе храну, одећу, цигарете за осуђенике, набављао и достављао оно што је могао да набави. Давали су колико се имали и могли. Хране је било, али није био неки квалитет тих производа.

Њему лично је шеф био [REDACTED]. Све је ишло преко команде бригаде. Припадали су бригади, јер општина нема право регистрације лотистике што је имала бригада.

[REDACTED] је полагао рачуне Председништву државе.

Окривљеног Хусеина Мујановића је познавао од раније, знао му је родитеље. Упознао га је у јуну, јулу, августу. У августу га је већ знао, док је био на тој служби јер

га је неколико пута срео, по потребама, по питању захтева за снабдевање, спецификације потреба за затвор. Видео је да је Хусеин стварно тражио за те осуђенике боље услове.

Хусеин Мујановић је био управник притвора месец, месец и по дана најдуже. Поставио га је [REDACTED] почетком или половином августа.

[REDACTED] познаје, комшије су и мисли да је он 1992. године водио неки сектор везан за мобилизацију. Са њим се током рата није сретао толико, јер нису имали додирних тачака по питању послана и логистике.

У Храсници је постојала столарија која је обезбеђивала сандуке за сахрањивање. Његов посао је био да нахрани народ и борце, а набавка сандука је ишла преко вере, преко џамије за све, а не само за Муслимане, они нису имали ништа са тим.

Хране је било довољно, али није била неког квалитета. Зна сигурно да су храну коју је добијала војска, добијали и они у притвору. Воде није било. Набављали су је помоћу пумпи које су привлачиле воду. Они који су били у логистици су надовезали двадесет осам пумпи. Имали су изворе Вечерицу, Буницу и Ружевик, са којих су људи у канистерима узимали воду и доносили кући. Народ је гинуо, гинули су сви, српски, бошњачки и хрватски цивили.

[REDACTED] је као председник општине био оптерећен, водио је Кризни штаб, било је избеглица, све било на његовој глави. Имао је надлежности над притвором, водио је политику комплетне општине и Кризног штаба. Често им је на састанку, на седницама говорио да више то не може да поднесе и да мора да тражи решење. Нашао га је када је дошао [REDACTED]. Почеле су ту неке законске уредбе, прописи и олакшања. После је сазнао да се притвор преселио из гаража у Алексе Бојовића, када је дошао [REDACTED]. И за њих је исто набављао. Зна и сто постоји тврди да је у том притвору био и Бошњак, и Хрват и Србин, а због крађа, туча, свашта је било.

, не познаје.

[REDACTED] је познавао. Били су велики пријатељи. Знао је и његовог брата [REDACTED], мајку, оца и сестру. Зна да је [REDACTED] био затворен у Храсници, у гаражама. Не зна због чега. Једном је питao неке људе за [REDACTED] али су му рекли да пуно пита и да води своју бригу.

Сведок ██████████ је на главном претресу одржаном дана 13.09.2021. године, испитан путем видео - конференцијске везе, која је остварена са Судом Босне и Херцеговине, и том приликом је изјавио да је 1992. године, пре ратних сукоба, живео у Храсници. Радио је ██████████, а становao је ██████████ у Храсници. Пре започињања сукоба у Храсници, ситуација је била напета, очекивало се да ће после Хрватске да отпочну немири и у Босни и Херцеговини, а након избијања сукоба укупна ситуација била је веома тешка. Са свих страна су били опкољени, без воде, струје, лекова и хране, без ичега. Знало је дневно пасти стотине граната.

Храсница је претежно мусиманско место и сви Бошњаци, Мусимани из Илиџе су пребегли углавном у Храсницу. Линије разграничења су биле на километар-два удаљене. Прва линија, на југу, је била половина фабрике „Фамоса“, према западу на Стојчевицу, изнад је био планина Игман, са друге стране Бутмир аеродром, на два-три километра, где се данас налазе базени, од Илиџе где су се такође налазиле српске снаге.

Председник општине Илиџа [REDACTED] је избегао у Храсницу, у просторијама Дома културе сместио је општинску управу а уједно је водио патриотску лигу. Командант војске је био [REDACTED]. Он је то постао негде у јулу 1995. године, када је оформљена Четврта моторизована бригада. До тад су биле поменуте патриотске групе, углавном територијалне одбране. Били су раштркани по целом простору, прва је оформљена у јуну или јулу месецу '92. године.

Од институција у Храсници, није ништа остало, ни општина ни полицијска станица. Све је то поново формирало.

Он је у лето 1992. године био војник, припадник оружаних снага. Задужења су му била само војна, на линији борбе. Углавном је био у „Фамосу“, који је познавао. То је део од Вojковића источно, а ишли су више пута и западно.

Хусеина Мујановића познаје од половине августа месеца 1992. године, кад је Хусеин дошао у јединицу. Били су по борбеним линијама заједно. Пред крај августа месеца, имали су радне обавезе, јер су пет дана били на линији, а пет дана су тражили нешто да раде, па су их питали шта су по занимању. Хусеин се изјаснио да је био чувар у затвору, да познаје те структуре, па је председник Скупштине општине [REDACTED] једва дочекао да га „покупи“ и да му потпише папире да ради у затвору. Остали су обезбеђивали и затвор и општину која је била у Дому културе.

Притвор се налазио између два небодера. Прецизније, између тих небодера су биле подземне гараже у које су били склоњени и цивили и заробљеници, а било је и војника који нису били на линијама. Управо у тим гаражама су били заштићени од граната јер се налазио на платоу.

У притвору је [REDACTED] био вршилац дужности, односно заменик [REDACTED] а. Он је фактички био и управник. Била је тамо секретарица [REDACTED], коју је такође [REDACTED] поставио, затим стално је био ангажован један болничар [REDACTED], неки [REDACTED] као ћата, а били су стално присутни они који су обезбеђивали притвор, односно, сведок рече „портири“. То су били, које он зна, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED].

У притвор није улазио, али зна да је у њему било свих нација. У Храсници тада није био неки други притвор, а зна да су га, чини му се, пред крај године преместили на друго место.

Он је био у спољном обезбеђењу, чувајући притвор да не би неко упао у затвор и малтретирао те људе тамо. Они су углавном постављени и ради општине и ради кухиње и ради свега да се не би нешто десило. Обезбеђивали су све објекте око притвора и притвор уједно. Није био чувар затвора већ у некаквом војном обезбеђењу, спољног простора око тог притвора. Штитили су притворенике од било чега и од било кога. То је трајало можда до почетка октобра кад је командант [REDACTED] преuzeо то све војнички.

По његовом мишљењу Мујановић није био управник притвора, већ је био нешто као ћато тамо, а позван је пред крај августа и био тамо до месец и по дана. То зна јер се Мујановић вратио у јединицу где је и остао, никада се више није враћао у затвор.

Приликом вршења своје дужности обезбеђења, пролазио је на неколико метара поред затвора и са једне и са друге стране, није улазио. Дужност је обављао у свако доба дана, дакле и ноћу и у дневним условима, од краја августа месеца. Патролирали су и обилазили комплетан тај простор. Никад није чуо нечије запомагање и јауке, а није чуо ни од кога да неко неког малтретира по било којем основу.

Када је ██████████ дошао јуна, јула '92. године, на чело, преuzeо је комплетну Храсницу војнички а и притвор. Не зна како је онда ██████████ крајем августа поставио Мујановића у притвор, ако се није више питао, они су имали неке своје договоре између команде и комandanта, односно председника општине и комandanта. Које су релације постојале, не зна.

Сведок ██████████ је на главном претресу одржаном дана 22.03.2022. године испитана путем видео - конференцијске везе која је остварена са Судом Босне и Херцеговине којом приликом је навела да је била дактилограф са слепим куцањем те да је позвана испред Војног одсека у војну безбедност што је морала да прихвати као војни обvezник, негде у јулу, од половине јула месеца, зна да је било лето.

Зна да је притвор био у гаражама испод небодера. И он и њена канцеларија је била у педесетак метара. Начелник безбедности јој је био ██████████, комandanт је био ██████████, а и ██████████ председник општине. Хусеин Мујановић је дошао, мисли, негде иза половине августа месеца. То је могао бити август месец, а то зна јер им је ██████████ у канцеларији реко да им у затвор долази професионалац јер је већ радио у затвору. Касније је имала прилику да га једном-дватпут и види. Хусеин се није дugo задржао тамо.

Зна да је једном лично, тада га је први пут и видела, дошао од ██████████ и тражио побољшање услова за притворенике, да им се појача храна, одећа, цигаре, што је и учињено. Једном се после тога и писмено обратио ради побољшања услова, а то зна из докумената.

Људи које је испитивао ██████████ су изгледали фино, као и они. Сви су били без хране, воде, струје и затечени. Храсница, општина и све остало у општини Илиџа је било блокирано, гинуло се. Били су одсечени, па су формирали штабове, а касније и команду. Из рата су сви изашли мршави и чемерни.

Зна да у притвору нису били само Срби. Када су дошли избеглице, било је свакаквих инцидената, туча, дезертерства из војске, па је у притвор био затваран ко је год шта грешио. Сви су заједно били доле. Касније су се погоршали услови.

Срби се нису ни тукли ни пили, правили инциденте, нису ни пљачкали, били су мештани, њихове комшије, пријатељи. Зна да су сви који су дошли на полицијско испитивање, били за нешто оптуживани, за дојаве непрјатељским снагама, сарадњу са непријатељем...Неком су наводно нашли и наоружање. Војна полиција је вршила претресе. Она лично није вршила претресе, није била у кућама тих људи.

Док је она била на испитивању, ниједна жена није испитивана, а зна да их је било у притвору. Пред Нову годину је напустила тај посао због других обавеза које је имала.

Она је из Храснице, радила је у [REDACTED] двадесет година, познаје мештане, малтене сви су се сви они између себе знали.

Имена не може да се сети, прошло је пуно људи код [REDACTED] на испитивању. Познато јој је име [REDACTED], али се не сећа да ли је он био код [REDACTED]. [REDACTED] зна, живео је у њеној згради, њега нису доводили. [REDACTED] не зна, а [REDACTED] јој је била комшиница, али она није довођена у канцеларију и не зна ни да је била у притвору. [REDACTED] и [REDACTED] се не може сетити. [REDACTED] јој је познат, а [REDACTED] и [REDACTED] не може да се сети. Само може да се сети [REDACTED], комшије, [REDACTED]. Била је ту када је довођен, не зна из ког разлога. Када је доведен изгледао је фино, био је млад, леп и нормалан. Тако је било на почетку, јер су сви у рат ушли такви, а изашли као сведок рече, „акрепи”. [REDACTED], [REDACTED] старији брат, није довођен. Он је касније погинуо на мосту према Бутмиру од гранате.

Зна да је стражар у притвору био [REDACTED]. [REDACTED] је једно време био заменик управника, познат јој је и [REDACTED]. Секретарица у притвору је била [REDACTED], правник, па је касније преšла код њих у војну безбедност.

У Храсници у том периоду, [REDACTED], је једно време био председник председништава, као председник општине, а касније када се формирала бригара, дужност је препустио [REDACTED], команданту Четврте витешке којег је мењао [REDACTED].

За људе који су били у притвору [REDACTED] је водио евиденцију, јер је он у то време био начелник безбедности. Одлуке о притварању је једно време доносио [REDACTED], а касније [REDACTED] и у њих је само [REDACTED] имао увид, она није. Одлуке о саслушању су биле писане. Постојало је и решење о притварању лица које је потписивао [REDACTED]. Одлуке да се лице пусти из притвора доносили су командант и [REDACTED].

Окривљени Хусеин Мујановић није имао овлашћење да хапси и доноси одлуке о притварању, он је био само управник војничког притвора.

Она није била стално код [REDACTED], звао ју је по потреби.

[REDACTED] или командант за безбедност, једно друго лице, али већином [REDACTED] јер је он био истедник и он је испитивао, су наређивали да се затвореници доводе на испитивање, а момак којег су звале [REDACTED] их је доводио и враћао. Постојали су формални папирни око тога, који су ношени у војнички притвор, ко да се од притвореника изузме из притвора и доведе на саслушање.

Са [REDACTED] је одрасла и заједно су и радиле [REDACTED] Када су се преселили [REDACTED] где се и затвор преселио, она је напустила тај посао, а [REDACTED] је наставила да ради у војној безбедности као дактилограф, записничар. Касније је чула да је [REDACTED] отишла тамо да ради.

Зна и [REDACTED], комшије су, а и радио је [REDACTED]. Он је у рату био главни за Министарство унутрашњих послова, за цивилну полицију. [REDACTED] јој је такође комшија и он је био задужен за логистику. [REDACTED] јој је познат. Звали су [REDACTED]. У притвору је било и Бошњака, не само Срба и Хрвата.

Мујановић се у притвору задржао месец, месец и по дана. Једно два пута је чула [REDACTED] како је говорио да су имали наде у њега јер је професионалац, али да је прелаг. Мујановић је смењен, мисли због благости а и [REDACTED] бекства из затвора.

Зна да је стан █████ био запаљен јер је у њега удрила тенковска граната. Не зна да је у школи „Алекса Шантић“ био притвор. Војнички притвор у гаражама је мисли, у мају отворен и он је био једини. Први његов управник, мисли да је био █████. Зна да је у јулу месецу, када је почела да ради, притвор био у гаражама.

Њена канцеларија је била иза гаража, то је све било близу. Не зна да су у гаражама неки људи били тучени и убијени, није улазила нити је могла да уђе у просторије притвора. Након рата је отишла са децом [REDACTED].

Сада је у пензији, нема војни чин. Радила је часно и једва чекала да оде кући код деце, било јој је напорно, нису имали струје, воду су доносили са пумпе и извора и чим је видела да може неко други да је замени, напустила је. Радила је само два месеца, тако да многе ствари не зна.

Претпоставља да је Хусеина Мујановића поставио на место управника војничког притвора у Храсници у гаражама, командант, који је тада имао највећу надлежност што се тиче војске . [REDACTED] је поставио такве људе, на таква места.

Пре је могуће да је оснивач тог притвора био [REDACTED], који се начелно бринуо о организација живота у Храсници, а да је [REDACTED] предложио окривљенога за место управника. За месеце април, мај и тај део, не зна, али зна да је био [REDACTED] и могуће да је он ту надлежност, као председник ратног председништва, дао [REDACTED].

[REDACTED] је предао власт [REDACTED] а то зна јер је [REDACTED] знао то и да каже, да је он у обавезама. [REDACTED] је касније за [REDACTED] потписиво одлуке из своје области. [REDACTED] је био преоптерећен, морао је да води цивиле, сву цивилну власт, па верује да је због преоптерећености дао надлежност [REDACTED], а [REDACTED] [REDACTED], за одређене, ствари.

Била је присутна приликом првог привођења лица. На неком затворенику који је тек доведен из куће или са улице није виђала повреде. У затвор није ишла да види шта се ради и како изгледају људи.

Суд је исказе свих испитаних сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] ценио појединачно и у односу са осталима, па је исказе сведока оштећених прихватио у целости као истините, а сведока одбране у већем делу, изузев у делу који се односи на време постављања окривљеног за управника војничког притвора у Храсници, где је

веру поклонио оштећенима, а о томе ће детаљније разлоге дати у делу образложења које следи. Искази сведока оштећених су међусобно сагласни у погледу одлучних чињеница, а истовремено комплементарни поводом околности које представљају елементе догађаја који имају помоћни, а не одлучни, значај. Ти искази су, према ставу суда, дати непристрасно, јер нико од испитаних сведока није имао разлога да неосновано терети окривљеног, нико га није лично познавао, нити са њим имао икакав однос, осим једног спорадичног сусрета сведока оштећеног [REDACTED] и окривљеног Мујановића пре рата, када је окр. Мујановић куповао кућу, али и тај сусрет је био потпуно безазлен и случајан и у коме окривљени сигурно није упамтио сведока, а сведок је њега упамтио само због тога што је купио кућу оца његовог кума и ни због чега више. Сведоци оштећени су, оцена је суда, потпуно искрено испричали оно чега се сећају особито шта су преживели, где је, обзиром на интензитет траума и преживљених страхота, у потпуности задржана објективна дистанца према догађају и ниво казивања, без иједног вербалног инцидента у односу на било које лице, које је учествовало у њиховом мучењу и наношењу тешких физичких и душевних патњи, како у односу на окривљеног, тако и у односу затворске чуваре или истражнике који су саслушавали неке од сведока. Када су у питању сведоци одбране, реч је о такође искреним и добронамерним особама, онима које су у односу на цео догађај дали своје исказе по њиховом веродостојном сазнању, тачније, што су у ствари сећање на протекла времена, која су за обичне, просечне, људе, који су темељ сваке друштвене заједнице, а такви су сви сведоци, оштећени и они које је предложила одбрана, симбол трауме, личног и колективног страдања и од којих су суштински сви бежали, неки физички, селећи се на друге континенте, а неки повлачећи се у себе, покушавајући да ова сећања предају забораву.

Приликом оцене исказа испитаних сведока, суд је имао у виду да је кривично дело које је предмет овог поступка извршено пре 27 година, те је немогуће очекивати да се о свим појединостима догађаја и хронологији изјашњавају на потпуно сагласан начин. По мишљењу суда, управо би, у великој мери, сагласни искази упућивали на чињеницу да су сведоци усаглашавали исказе за потребе поступка, односно да су припремани на начин како је то одбрана окривљеног, суштински посредно, указивала. Протек времена од догађаја о којем су сведочили јасно доводи до немогућности фактографске интерпретације, са истоветним детаљима. Потпуно је очекивано и нормално да се забораве или помешају одређени детаљи самог догађаја, посебно они детаљи који су општег карактера, односно немају јак индивидуални значај за онога који сведочи, посебно не да би се овакви детаљи памтили дуг временски период. Ово тим пре што је очито да је сваки од сведока понаособ, понадјпре сведоци оштећени, али не мање и сведоци одбране само у другим условима и околностима, дакле, не као затвореници, током боравка у затвору војевао своју личну битку да дословно преживи, имајући у виду све околности које су у затвору владале, тачније недостатак елементарних услова за преживљавање. Међутим, то ни у ком случају не значи да је услед тога нужно обеснажена садржина њиховог сведочења о главним, одлучним, чињеницама, односно, да сведоци не говоре истину и да ситне неподударности обавезно цео исказ чине непоузданим. Чак супротно, јер је становиште суда да ове различитости, а оне се огледају у одиста, за одлуку о кривици, неважним детаљима, у ствари уверавају у истинску веродостојност казивања, јер је у питању права аутентичност лично опажање и лични став сваког од испитаних сведока, који доприноси комплементарности ових исказа, а то је у сваком случају квалитет, а никако не недостатак. Ипак, због изнетог става одбране, али и због своје законске обавезе, у првом реду, суд је посветио посебну пажњу оцени исказа сваког сведока и поређењу са осталим исказима не дозволивши да се, уколико се појави сумња у веродостојност и поузданост исказа неког сведока, то тумачи на штету окривљеног.

Посебно место у образложењу суд је дао оцени, за сада општој, исказа сведока одбране [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

и [REDACTED]. Ови сведоци, како је то уводно и речено, представљају, слично оштећенима, фактички жртве немеђународног оружаног сукоба у Републици БиХ, дакако у другачијој много блажој, мери и форми од оштећених, али понајпре захваљујући сплету околности, а не властитој вољи и настојању. Он су пре, током и након сукоба били просечни грађани своје животне и радне средине, без икаквог утицаја на догађаје у којима се збио ратни злочин о којем се суди. Нико од њих није био онај ко је доносио ма каве одлуке, нико није имао војни чин нити позицију утицаја и моћи, која би му омогућавала не само личну заштићену позицију, већ и могућност да доноси одлуке чије би последице имале значај за друга лица. Из тог разлога суд је начелно поверовао овим сведоцима, они немају мотива да не говоре истину о догађајима, како их они виде, јер су, као и сви догађаји, подложни индивидуалном тумачењу. Особито им је поверовао у делу у коме исказују о општим околностима које су владале у време извршења овога кривичног дела, организацији и надлежности војних и цивилних структура у речено време, у Храсници, ко је у персоналном смислу био надлежан за војну, а ко за цивилну власт, с тим, да због њихове ниске позиције у управним и војним структурама, њихово сазнање није потпуно поуздано јер се већином заснива на размени усмених информација, усменим предањима или случајним присуством секвенцама одређених догађаја. Када су, пак, у питању околности самог догађаја о којем се суди, њихови искази не могу бити директан доказ за околности којима сведоче, већ могу послужити као помоћни доказ, јер нису били, на ма који начин, присутни у војничком притвору, не познају већину притворених лица српске националности, не знају ни како је управа притвора била организована, како је притвор изгледао, нити било који детаљ који би се суштински односио на предмет суђења, па их је суд у том прихватио и на њима, између осталих, заснивао своју одлуку, само у деловима и у мери у којој је њихов садржај потврђен садржином других изведених доказа. Тамо где су остали докази потврђивали супротан закључак, особито материјални, али и искази оштећених, суд садржину исказа сведока одбране није прихватио и на њему засновао своју одлуку.

Окривљени се оптужницом Тужилаштва за ратне злочине КТО бр.10/18 24.12.2018. године терети да је у временском периоду од осмог јула 1992. године до петнаестог октобра 1992. године, за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба који се водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник оружаних снага Армије БиХ, управник војничког притвора оружаних снага Армија БиХ-Илиџа у Храсници, кршећи правила садржана у члану 3. став 1. тачка 1. под а) и ц) IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12. августа 1949. године, члана 4. став 1. и 2. под а) и члана 5. став 1. под б) Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II), противзаконито затварао, држећи затворене у притвору, без законског основа и без одлуке надлежног органа, око тридесет српских цивила, у својству управника војничког притвора нечовечно поступао према затвореним српским цивилима наносећи им тешке душевне патње, јер им није обезбедио минимум услова за живот, те издавао наредбе и учествовао у наношењу повреда телесног интегритета, у три различите временске одвојена случаја, у ноћи 2/3.8.1992. године, неутврђеног дана почетком септембра 1992. године, на начине и према оштећенима како је то наведено у изреци.

Окривљени Хусеин Мујановић, кога су заточеници затвора у гаражама звали «Хусо», што је суштински скраћен облик његовог личног имена, извесно је отпочетка рада био управник затвора који је имао службени назив војнички притвор оружаних снага Армија БиХ-Илица у Храсници. Наиме, у складу са исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], суд је утврдио ову одлучну чуињеницу.

У свом детаљном исказу, датом са идентичним садржајем у претходном поступку и на главном претресу, сведок [REDACTED] навео је како је у радном воду био до уторка, 18.августа 1992.године, након чега је одведен у затвор у гараже. Када је доведен у затвор, управник је био Хусеин Мујановић. Знао га је из виђења, јер је купио кућу оца његовог кума недуго пре рата. Виђао га је са балкона када су стајали некад њих двојица и причали око куће. У затвору је био од 18. августа 1992. до 17. јула 1994.године, али у гаражама до новембра '92.године. Окривљени Мујановић није био све време управник, мисли да је раније отишao, крајем октобра 1992. Хусеин Мујановић је био управник затвора отпочетка до октобра 1992.године, знао је да више није управник јер га више нису виђали. Сећа се да је последњи управник војничког притвора, док је он тамо боравио, био [REDACTED] и да је тада било мање батинања, а били су боли и општи услови живота. Памти и [REDACTED] као управника. У фото албуму који је сачинио СОРЗ, на фотографији под редним бројем 10 препознао је окривљеног Хусеина Мујановића. Већ само из ових делова исказа и записника о препознавању из претходног поступка, без дилеме се може закључити да сведок [REDACTED] говори истину, односно да је оно што исказује о окр. Мујановићу тачно. Он је несумњиво знао окривљеног пре рата, једини од свих сведока, а познавао га је из конкретног животног догађаја, куповине куће од оца његовог кума, што учвршћује суд у закључку да је сведок [REDACTED] потпуно сигуран у истоветност окривљеног. На послетку, околност да је сведок без дилеме на фотографији препознао окривљеног, јасно говори у прилог тачности закључка суда. Сведок је временски непогрешиво оријентисан, непогрешиво зна ког датума је одведен у затвор и затворен, ко је тада био управник, докле, што потврђује и садржај Наредбе о смени окривљеног са места управника, те ко је и када још био управник након Мујановића, због чега је потпуно основано поклоњена вера овом сведоку. Сведок зна и да је окривљени био први управник војничког притвора, јер је био притворен у дугом временском периоду, па је практично ветеран, особа која доследно и тачно памти догађаје свог сужањства, пре свега, из егзистенцијалних разлога, због властитог преживљавања.

Сведок [REDACTED], као супруга затвореника, [REDACTED], навела је да је [REDACTED] одведен из куће у затвор око 1. маја 1992.године, не зна тачан датум, и да су га, према њеним поузданим сазнањима, ноћу између 1. и 2. августа извели из Ћелије и тукли док није умро. Следећег дана су га сахранили иза музичке школе у Храсници, преко пута аутобуске станице. [REDACTED], затвореница војничког притвора, јој је рекла да је у затвору управник био неки Хусеин, „Хусо“, који није био мештанин. Из те приче је разумела, како је рекла, да је он био главни. Мисли да је тај „Хусо“, када је питао њеног мужа, приликом уласка у Ћелију код њега, где му је ћерка, рекао „твоја срећа“, јер му је њен муж одговорио да његова породица није у Храсници. Овај сведок не зна прецизне датуме, али је њен супруг подлегао последицама батинања у затвору, у једној страшној ноћи када су живот изгубили многи затвореници, и свакако јој је било значајно да сазна ко је тада у затвору био „главни“, због чега је свакако била упорна да сазна ову чињеницу, тако да је у њено сазнање и његов извор, особе које су у исто време биле затворне у истом притвору са њеним супругом, не може сумњати.

Сведок [REDACTED], особа са изузетно трагичном судбином, која је у највећој мери последица боравка у војничком притвору у гаражама, потпуно је јасна и одређена по питању истоветности окривљеног Мујановића и времена које је провео као управник војничког притвора. У том смислу овај сведок је, између осталог навео да су их у гараже, које су се налазиле између два небодера у Храсници, преселили, можда 15. или 16. јула 1992. године. Ту затичу управника, за ког им је у основној школи „Алекса Шантић“ речено да му се обрате, кад буду премештени у гараже, ако буду имали неких проблема. Зна да се управник у гаражама звао „Хусо“ јер им се представио. Био је црн, мршав и висок око 189 до 190 цм, а можда и преко 190 цм. Једино је још био висок стражар [REDACTED], али је био пунији од окривљеног. „Хусо“ их је упознао са секретарицом [REDACTED] и рекао им да се њој обрате, ако имају неких проблема, мислећи на женске физиолошке особености. У гаражама су били од половине јула до октобра, новембра, месеца. Сведок оштећена је у фото албуму СОРЗ-а препознала управника „Хусу“, окривљеног Хусеина Мујановић на фотографији под редним бројем 10, а препознала га је и у судници, током суђења, када му се јавила са: „Добар дан „Хусо““. Исказ овог сведока је целовито и јединствено, потресно, али потпуно истинито, сведочанство о догађају о којем се суди. Одлучну чињеницу о којој је тренутно реч, да је окривљени био управник војничког притвора у гаражама у Храсници у периоду из оптужнице, нико не зна боље од овога сведока.

[REDACTED] је дошла са првом групом затвореника, одмах по оснивању затвора и, како рече, ту затекла управника „Хусу“, што недвосмислено потврђује да је он био први управник и да пре њега то нико други није био. Овај сведок потпуно тачно и прецизно, пре извршене процесне радње препознавања, описао је окривљеног са свим његовим карактеристикама, посебно стасом, по коме је био препознатљив. Потврду тога, сведок је показао препознајући окривљеног у фото албуму, а врхунац у препознавању на главном претресу. Ово препознавање коментарисао је један од бранилаца окривљеног, са ставом да је окривљени одиста био тако бруталан, овај сусрет не би био тако уљудан. Суд, пак, овакав однос сведока према окривљеном, оцењује, уз очигледну личну пристојност сведока, кроз исказ који је [REDACTED] дала, рекавши како јој је жао, јер сада нема нитде никог, остала је сама, један син јој је погинуо у рату, други је извршио самоубиство, а муж јој је умро. Сама је и то не може нико да јој врати или плати. Сведок [REDACTED] доживела је највећа мучења и понижења у овом затвору, osobito за време управе окривљеног Хусеина Мујановића, као и њен син [REDACTED], дечак који је затворен са својих 14 година старости, на крају остајући без целе своје породице, па је осећај могућег гнева код ње надвладан осећајем туге и беспомоћности, чак и равнодушности, коме и приличи реакција коју је [REDACTED] испољила приликом сусрета са окривљеним у судници. Не постоји ни један разлог да би овај сведок лажно изјавио како је окривљени био управник приликом њеног доласка у војнички притвор, при чему окривљени ни једног тренутка није навео ко му је предао дужност, као што је он своју предао [REDACTED] пре одласка, већ је то претпоставка бранилаца, да је био [REDACTED], што није доказано ничим, осим једном неверодостојном пријавом, а о том касније у овој пресуди, уз околност да је особа о којој је реч била у то време председник општине у Храсници и да се [REDACTED], сведок са кредитилитетом, у овом поступку изразио изузетно позитивно о [REDACTED], наводећи да је: „Начелник општине у то време био [REDACTED] један красан човек.“, као и да је у једном разговору чула да се управник затвора у гаражама звао „Хусо“, па је била изненађена, јер је мислила да се радило о [REDACTED], али јој је саговорник рекао да управник затвора није био [REDACTED] него [REDACTED] „Хусо“. Хусеин који није мештанин већ је дошао у Илиџу пред сами рат. Због овога, суд је у потпуности поверова [REDACTED]. када наводи да је окривљени био управник затвора од самог почетка.

И сведок [REDACTED], затвореник у гаражама као и претходни сведоци, наводи да није знао ко је управник затвора нити га је то интересовало. Тог человека није знао од раније. Први пут га је видео у затвору. Управник је имао своју канцеларију, као киоск, супротно од ћелије у којој се сведок налазио. У канцеларији се куцало на писаћу машину целе дане. Видео га је лично кроз рупе на вратима од ћелије, а некада су им отварали и сама врата. Управник је имао можда тридесетак година, био је врло висок, корпулентан човек. Једном су му у затвору рекли да им је управник неки „Хусо“ Санџаклија. Након изласка из затвора га није видео. Зна само да је био доста висок, можда и 190 сантиметара. Овај сведок није препознао окривљеног у фото албуму, али је дао велики број података за неспорно утврђење истоветности окривљеног. Навео је име „Хусо“, порекло, Санџаклија, стас, врло висок и корпулентан, а описао је и његову канцеларију као киоск, који опис даје већи број сведока, бивших затвореника, секретарницу, реч је о [REDACTED], о којој се изјаснио и сам окривљени у свој одбрани на почетку суђења, и непрекидно куцање писаће машине, што је очито иманентно окривљеном као дугогодишњем раднику у затворској администрацији, где је једна од основних делатности израда разне бирократске документације. На главном претресу, пак, сведок је, видевши окривљеног физички пред собом изјавио да га познаје, како је дословно рекао, „да га ипак по фаци познаје“, и да то јесте сигурно он, управник „Хусо“. Истовремено, овај сведок је у једној од првих реченица свог сведочења навео да га личност управника није интересовала, што је у спектру ставова бивших затвореника о тој теми потпуно разумљиво, посебно са аспекта начина подношења нељудских услова, ради преживљавања у затвору, које неко превазилази сабирањем и анализом што већег броја података о затвору и лицима која у њему имају утицај, док су други усресређени само на себе и своје активности усмерене на голо преживљавање. Очито је сведок [REDACTED] припадник овог другог концепта, због чега је разумљиво да се није сувише упуштао у упознавање управника и његових склоности. Но упркос томе, он је несумњиво знао управника „Хусу“, видео га доволно пута и доволно добро да може да га опише и препозна, што је на главном претресу и учинио. Но најважније од свега у овом исказу, у односу на одлучну чињеницу која се утврђује, јесте да је [REDACTED] ухапшен је 08. јула 1992. године и након проведеног дана у просторијама Основне школе „Алекса Шантић“ одведен у затвор у гаражама, тако да је он један од првих затвореника војничког притвора, па како је окривљени све време боравка овог сведока био управник, јасно је да је то био и 08. јуна, од самог почетка рада затвора, што је супротно његовој одбрани, а ову околност потврђује, поред већ оцењених, и сведок [REDACTED].

Сведок оштећени [REDACTED], како је рекао одведен је раног пролећа, на почетку рата 1992. године у основну школу у Храсници, која је од његове куће удаљена око петсто метара. У школи је био затворен, отприлике, месец или два дана. После тога је премештен у гаражу солитера у коме је живео. У тим гаражама управник је био окривљени Хусеин Мујановић, кога су звали „Хусо“. Мујановић није познавао пре рата. Упознао га је када је био притворен у гаражама, где је окривљени био управник, а после га више није видео. Звали су га „Хусо“ и знао је да се презива Мујановић. Управника „Хуса“ Мујановића виђао је свакодневно, јер га је изводио из ћелије и тукао сваку ноћ, описује га као високог око 190 сантиметара, са крупном главом. На главном претресу, након испитивања, упитан да ли препознаје окривљеног, овај сведок је рекао да је окривљени управо тај Мујановић, управник затвора у гаражама, кога су звали „Хусо“. И овај је сведок по својим сазнањима драгоцен. Он је био затворен у војничком притвору у гаражама, од самог почетка, од када познаје и окривљеног. Сведок је објективан јер, како каже, окривљеног није никада видео ни упознао пре него што је дошао у овај затвор, што искључује могућност да га евентуално неистинито терети. Такође, како сам каже, окривљени га је тукао свакодневно, па је јасно могао да

га види и упамти његов лик, тако да га је, пре него га је препознао, описао кратко и ефектно, истичући његове најуочљивије физичке особености. Због тога је било потпуно очекивано да ће сведок [REDACTED] препознати окривљеног, па и по протеку већег броја година од критичног догађаја. Дакле, закључак суда је да на овом исказу може засновати закључак да је управник војничког притвора, од самог почетка, од јула 1992. године, био окривљени Хусеин Мујановић.

Уз исказе сведока, затвореника и жртава овог затвора, очевидаца целог догађаја о којем се суди, чији су делови који се односе на личност и период обављања дужности управника војничког притвора окривљеног Хусеина Мујановића управо пренети и оцењени од стране суда, и писани документи као што су 1. Захтјев за повраћај акумулатора Пов. бр.07./2292 од 30.07.1992. г., 2. Службена забиљешка од 04.10.1992. 3. Службена забиљешка од 09.10.1992. те 4. Наредба о разрешењу окривљеног од 15.10.1992. године су материјални докази који јасно и без дилеме указују на чињеницу да је окривљени вршио дужност управника затвора и да ју је вршио у периоду у којем је то утврђено у изреци.

Први од цитираних докумената је настао 30. јула, дакле пре него је окривљени, према властитом исказу, постао управник, а у периоду пре ноћи 02. на 03. август када је на смрт претучено шест затвореника српске националности, док је као седми који је те ноћи из Ђелије изведен и мучен, преживео једино сведок [REDACTED]. Овај доказ, као што је већ речено, само потврђује исказе цитираних сведока, својом садржином, уз закључак да је окривљени неспорни аутор потписа на њему. Сам окривљени је у својој одбрани навео да је он по доласку на место управника потписао неки папир, али сматра да га је потписао ретроактивно, у назад, међутим, како је већ речено, овај доказ само потврђује раније изнета сведочења, чинећи са њима доказну целину, па тај доказ окривљени, својим понуђеним доказима, о чему ће касније бити речи, није успео да оспори.

Преостала три документа, писана доказа, два у виду Службених забиљешки, у којима се окривљени у својству управника војничког притвора и [REDACTED], вероватно у својству службеног лица, испедника, изјашњавају о бекству затвореника [REDACTED] и Наредбе о разрешењу са места управника окривљеног Хусеина Мујановића, коју је потписао [REDACTED], у својству команданта оружаних снага Илиџе, говоре у прилог утврђења да је окривљени био управник војничког притвора у гаражама у Храсници и да је разрешен 15.октобра 1992.године, што такође својим садржајем потврђује раније цитиране исказе сведока и чини закључак суда о тој одлучној чињеници потпуно извесним.

Током суђења изведена су и два писмена доказа, документа, који садаржински могу да говоре другачије о датуму постављења окривљеног на место управника војничког притвора у Храсници. Један је Извод из званичне евиденција Републике Босне и Херцеговине у коме је наведено да је окривљени ступио у армију БиХ 26.08.1992. године, а други Уверење Савеза логораша у БиХ од 02.04.2019. године из које је утврђено да се Мујановић Хусеину признаје статус логораша Босне и Херцеговине обзиром да је исти у периоду од 04.05.1992.године до 26.08.1992.године провео у логорима и затворима што је доказао одговарајућим актом у поступку признавања.

Поводом ове околности, фактички датума или времена када је окривљени Хусеин Мујановић постао управник војничког притвора у гаражама, сведоци одбране

су се изјашњавали за нијансу другачије, суштински „померајући“ датум када је то постао ка средини, или чак крају, месеца августа 1992. године.

Сведок [] навео је да је окривљени одиста био први управник војничког притвора у Храсници, али да је на то место постављен, он мисли, 10. или 15. августа 1992. године. Навео је, такође, да су војни притвор формирале цивилне структуре власти, којима је командант био председник СО Илица [] и да је то било у лето 1992. године. Сведок [] је, пак, навео да је окривљеног Мујановића поставило за управника притвора [] војни командант Храснице, како је рекао, почетком или половином месеца августа 1992. године. За окривљеног је навео да га је упознао у јуну, јулу, августу... У августу је већ знао да је окривљени управник војничког притвора, јер га је неколико пута срео у околностима када је Мујановић вршио одређене набавке за потребе притвора. Сведок [] навео је како је окривљенога упознао половином августа 1992. године, када је окривљени Мујановић дошао у његову војну јединицу, а да је пред крај тога месеца окривљени постављен за управника војничког притвора од стране []. У даљем току свог исказа, овај сведок је навео да је у војничком притвору [] био фактички управник, односно, како рече, заменик []. Сведок [] навела је да је окривљени за управника дошао негде иза половине августа месеца 1992. године, а претпоставља да га је на то место поставило []. Сведок [] сећа се да је као дактилограф у бригади почела да ради половином августа 1992. године и да тада у војничком притвору није било управника, а да је окривљени дошао мало касније од ње, те да је ту био кратко, месец и по, два дана.

Међутим, у односу на ову чињеницу, као што је већ речено, суд је поверовао садржини исказа раније испитаних сведока и раније изведеним писаним доказима. Ово због тога што из исказа сведока који су били затворени у војничком притвору, сведока оштећених, неспорно произилази да су по доласку у војнички притвор у гаражама, тамо затекли окривљеног кога се ликом и именом сви сећају, а да писани доказ „Захтјев за повраћај акумулатора“ од 30. јула 1992. године и материјално потврђује исказе ових сведока, тачније, да је за управника дошао у јулу 1992., прихватајући датум постављења на дужност из исказа сведока []. Са друге стране, сведоци [], [], [] и [] имају нејасна сећања на ову околност иако већина њих оквирно спомиње средину августа месеца 1992. године, док једино сведок [] даје могућност да је то било и од почетка августа месеца, спомињући и јун и јул месец. У конкретном случају, према ставу суда не ради се о пристрасним исказима и наклоњеним сведоцима, већ је пре могуће, готово извесно, да ови сведоци о споменутој околности нису имали разлога да размишљају нити да је упамте, односно сећају је се, јер она за њих суштински представља тек уступно сећање на околност која није била у средишту већ, ипак, на периферији њихових интересовања, а тиме и сећања. Ово би се могло поистоветити са сећањем неког просечног грађанина на догађаје у притвору који се налази у месту његовог становља, а да тај грађанин није никад имао никог свог у том притвору, нити је он сам икад тамо био. Довољна сазнања су да су сведоци знали да је окривљени био управник, а време када је то постао одиста није могуће очекивати да упамте, већ само из нетом изнетих разлога, па су отуда и оквирна сећања, која много не одударају од истинитих датума, где сведок [] посредно допушта могућност, по времену откада познаје окривљеног, од јуна, јула, 1992. године, да то буде баш тад када је окривљени стварно постављен за управника, 08. јула 1992. године. За разлику од ове групе сведока, раније саслушани сведоци, они оштећени извршењем овога кривичног дела, судбински су упамили то време као најдраматичнији период у свом животу, па је њихово сећање на тај период сигурно

беспрекорно, баш као и сећање на особу која је била управник притвора и од које су фактички, обзиром на позицију и време у којем су се догађаји збили, у потпуности овисили њихови животи. Исказе сведока оштећених потврђује садржински и писмени докази и то Захтјев за повраћај акумулатора од 30. јула 1992. године, Службена забиљешка од 04. октобра 1992. године, Службена забиљешка од 09. октобра 1992. године те Наредба о разрјешењу окривљеног од 15. октобра 1992. године.

У доказном поступку суд је прочитao и Уверења Савеза логораша у БиХ од 02.04.2019. године у коме је пише да се Хусеину Мујановић признаје статус логораша Босне и Херцеговине, обзиром да је у периоду од 04.05.1992. године до 26.08.1992. године провео у логорима и затворима што је доказао одговарајућим актом у поступку признавања статуса, те Уверење Федералног министарства за питање бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата, број 07/23-03/2-661/19 од 29.03.2019. године где се наводи да се Хусеин Мујановић води у службеној евиденцији Групе за питање евиденције из области војне обавезе за подручје општине Ново Сарајево, те да се на основу службене евиденције потврђује да је именован током одбрамбено-ослободилачког рата био припадник ОС Р БиХ у временском периоду од 26.08.1992. године до 22.04.1996. године, али ова два писмена нису на ма који начин оспорила или довела у питање претходни закључак суда, јер је реч о формалним актима који су издати у циљу регулисања статуса окривљеног, накнадно, а не у време које се наводи у тексту, па због тога постоји изразита сумња у истинитост података који су наведени у тим документима, а поред тога искази испитаних сведока и други писани докази, према уверењу суда, имају неупоредиво јачу доказну снагу и уверавају у потпуну извесности, због чега суд и није поклонио веру споменутим Уверењима.

Одбрана је истицала, а сведоци који су нетом помињани спорадично наводили, практично инсинуирали, због чега је суд у обавези да разјасни околност, како не би постојала било каква забуна о томе, да је у првом периоду функционисања војничког притвора његов фактички управник био [REDACTED], председник СО Илиџа, кога је тамо представљао извесни [REDACTED]. Наиме, уз спорадичне наводе сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], у писменом доказу, на релевантној страници извештаја Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима на територији претходне Југославије, коју је извео суд на предлог одбране, стоји да је логор у Храсници настао тако да су Срби из села Брадине, Општина Коњиц, одвођени из логора Челебић у логор у Храсници. Пре свега, у конкретном случају овде није било реч о логору, то први поричу брањаци окривљеног, већ о војничком притвору, што прихвата и суд, а друго, српски цивили који су оштећени у овом кривичном предмету нису из села Брадине, већ су сви живели у истом блоку зграда у Храсници, где се налазе и гараже у које су затварани и познавали се међусобно у дугом временском периоду пре почетка ратних дејстава. Уз све ово, неоспорно је да је [REDACTED]
[REDACTED] пошто је био председник општине, као јавна личност, био познат мештанима, тако да га не би ословљавали са „Хусо“ или „Санџаклија“, описивали га, и на друге алтернативне начине покушали да објасне о коме је реч, већ би га именовали именом и презименом, као и тадашњом функцијом, ни на који начин не стварајући дилему око истоветности тог лица. Поред тога, именовани сведоци су изнели претпоставке да је ова личност, због функције коју је обављала у почетку сукоба, имала утицај на формирање војничког притвора, старала се о томе да он организационо функционише, али су и сами наводили да је [REDACTED] био носилац цивилне власти, а да је реч о војничком притвору, због чега је, сигурно, већ по логици ствари, неприкосновен био утицај [REDACTED], који је био војни командант и као такав сигурно усменом наредбом поставио окривљеног на то место, дакле, без икакве писмене наредбе или друге врсте одлуке, онако како му је очигледно неограничена

власт коју је у том тренутку имао, допуштала. Та особа је позвана да сведочи у овом кривичном предмету, али се није одазвала позиву суда, при чему је суд становишта да јесте, биле би разјашњене многе околности везане за оснивање и функционисање војничког притвора у гаражама Храснице, иако су одлучне чињенице за пресуђење овде утврђене са потпуном извесношћу.

Окривљени Мујановић је под тачком 1 изреке оглашен кривим за противправно затварање око 30 лица, цивила српске националности. Сва лица која се наводе у оптужници, и за која је у поступку утврђено да су била дуже време затворена у војничком притвору у гаражама, су српске националности и они су очигледно, према њиховим исказима и осталим околностима догађаја, били ухапшени само из разлога своје националне припадности. О томе говоре искази бројних испитаних сведока.

Сведок [REDACTED] наводи да су га, након хапшења, сместили у једну просторију основне школе испод улазних степеница, где је затекао око двадесет Срба које није познавао, да би их касније одвели и затворили у гараже. Гараже су биле удаљене од основне школе око један до два километра. Било је десетак гаража које су изграђене од бетона, и у сваку од њих су сместили по десетак Срба, између осталих и њега. Зна да су се туче и мучење Срба наставиле, али њега, пребијеног и у стању у којем је био, нису даље тукли. На овакав начин он говори током целог свеочења, помињући Србе, као затворенике и жртве мучења, помињући их и поименце, именом и презименом, неке чак и пореклом из одређених делова БиХ.

Сведок [REDACTED] навео је у свом исказу да је Храсница претворена у једну врсту логора за Србе. Од почетка ратних збивања у БиХ Храсница је била потпуно блокирана од стране мусиманске војске а линије раздвајања у односу на српску војску су биле миниране, тако да нико од Срба, осим уколико није ризиковао сопствени живот, није могао да напусти Храсницу. Познато му је да су мусимански војници, када је рат почeo, упадали и у станове других Срба у Храсници, да су их пљачкали, а и да су неке од Срба у становима и убијали. Од почетка рата у Храсници, како је даље изјавио, мусиманске војне формације су формираle много приватних затвора. Свака јединица је у почетку имала свој затвор, који се обично налазио у подрумима стамбених зграда и у које су одвођени искључиво Срби. Касније је формиран логор за Србе, који се налазио у школи "Алекса Шантић", испод степеништа и у коме је било затворено 12 Срба у једној просторији, димензије 1x2x1 метар, а након боравка у школи затвореници из овог логора премештени су у гараже, у улици Игманског партизанског батаљона, Храсница. Сазнања сведока о предметној чињеници су неспорна, он је био становник градског насеља Храсница пре почетка рата, али и током рата, но не само то, већ је био и затвореник и као такав очевидац и актер догађаја, носилац највишег степена сазнања о томе ко је био затворен у војничком притвору у Храсници, те какве су биле појединачне судбине затворених. Због тога не постоји никаква сумња у веродостојност овог исказа, на основу којег је суд, уз остале, утврдио предметну одлучну чињеницу. У Храсници, рекао је, пре рата било је 3 150 Срба, али је већи део њих уочи и почетком рата напустио Храсницу, па их је остало 850. Они су били затворени по разним логорима у Храсници и изложени нечовечном поступању и малтретирању од стране већински Мусимана, а многи од њих су и убијени, или су пак умрли од последица мучења и пребијања и тешких услова живота у Храсници.

[REDACTED], сведок оштећени, затвореник у гаражама, испричао је да су га одвели у Основну школу „Алекса Шантић“ у Храсници, где је био затвор за Србе. Предали су га тамо стражару. У школи је затекао око 20 Срба, затворених у спремишту испод степеништа. После су их све, њих укупно око 30, из школе преселили у један

солитер, у подрум где је било атомско склониште и гараже. Реч је о војничком привору у којем је управник био окривљени Хусеин Мујановић. Дакле, и из овога је исказа јасно да су у предметном затвору боравили Срби, како је сведок изјавио њих око 30, и да је, према исказу сведока, то практично био затвор за Србе. Овај је исказ потпуно сагласан са већ цитиранима и суд на њему такође заснива свој закључак о коме је реч. На послетку, сви испитан сведоци, свако својим речима, неки уз директно помињање, као овај, остали помињањем имена уз подразумевање наведене околности, потврђују да су у овом затвору, углавном били затворени Срби, мушкирци и жене, те да је једини разлог затварања било њихово етничко порекло, као примарни критеријум, и уз то, као дубоко лични мотив оних који су то чинили, разлог похлепе и стицања противправне користи незаконитим одузимањем имовине затвореним Србима.

Сви сведоци испитани на главном претресу потврдили су навод из оптужнице, да нису добили било какву одлуку о свом притварању, нити им је саопштено да су, и због чега, притворени. Сваки разлог о свом притварању, који су у исказу навели, представља њихово лично мишљење и став изведен на основу догађаја који су претходили, а не и сазнање, а посебно писану одлуку, које су добили од надлежних из затвора у који су доведени или оних који су их у тај затвор довели. Дословно су сви сведоци навели да су од стране припадника муслиманских јединица, а нико од њих није знао како се оне зову, већ је особе које су их претресле и одвеле знали по именима или надимцима, претресени, лично и њихови станови, а затим ухапшени због разних разлога, од наводног поседовања некаквог оружја и делова униформе, до не одазивања војном позиву. Нико им никада није уручио било какву одлуку о притварању, нити било какав документ о разлогима њиховог боравка у затвору. Из њиховог исказа је видљиво да ни против кога није вођен било какав судски или други кривични поступак, нити постоји икакав документ који би на то указивао. Поједини сведоци потврђују да су вођени на испитивање из затвора у гаржама, [REDACTED], и да су враћани натраг у затвор, али је очигледно да није у питању било какава процедурална активност, већ испитивања везана са њихова сазнања о актуелним приликама у ратним дешавањима.

Током суђења, према упутству другостепеног суда и на предлог одбране окривљеног, као доказ за тврђњу одбране окривљеног да су сви затвореници имали одлуку надлежног органа о притварању, суд је извео доказ упознавањем са садржином писмена, писмене документације, Рјешења о одређивању притвора Оружаних снага Републике БиХ, Илиџа од 19. августа 1992. године, у коме је наведено да је мера притвора одређена против [REDACTED] те да наведена мера почиње дана 19.08.1992. године у 18 часова, Налога Штаба оружаних снага БиХ, Илиџа, од 19. августа 1992. године где је да се у притвор ставља [REDACTED], те да ће исти започети дана 19.08.1992. године, а да ће трајати све док не престану разлози даљег задржавања. Налога од 21. августа 1992. године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, у сатници од 11.30-12.50 часова, Налога од 26. августа 1992. године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, за период од 12.30-13.20 часова, као и исте такве налоге од 29. августа 1992. године за [REDACTED], да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, да је одведен у 16.00 часова и враћен у 17.30 часова, Налога од 30. августа 1992. године и 16. септембра 1992. године за [REDACTED], први где се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, да је одведен у 18.40 часова и враћен у 19.35 часова, те да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, да је отишao у 12.25 часова и враћен у 13.15 часова. Надаље, у доказном

досадашњом истрагом утврђено да против њих нема елемената кривичног гоњења. Справодног листа Првог корпуса Армије БиХ за Окружно војно тужилаштво Сарајево из фебруара 1994. године, који се односи на [REDACTED] због кривичног дела из члана 121 преузетог КЗ СФРЈ, Документа Првог корпуса Армије БиХ од 25.01.1994. године који Окружном војном тужилаштву у Сарајеву доставља доказни материјала за кривични списак [REDACTED] за кривично дело непријатељске пропаганде из члана 133 КЗ СФРЈ, и то радио станицу, перископ, радио касету са текстом оригиналних четничких песама, четири новчанице Народне банке Краљевине Југославије и комад белог платна на ком је извезен двоглави орао и четнички знак 4С, Документа Првог корпуса Армије БиХ од 24.01.1994. којим Окружном војном тужилаштву у Сарајеву достављају кривичне списе против лица српске националности, [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED].

[REDACTED] е, због основане сумње да су починили разна кривична дела уперена против Републике Босне и Херцеговине, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број 83/92 од 06.12.1992. године која је урађена у просторијама Војне полиције, поводом криминалистичке обраде предмета на околност привођења и задржавања [REDACTED], те да против њега не постоје материјалних доказа, нити се могло утврдити да се он бавио непријатељским делатностима, због чега су предложили да се упути на размену или да му се укине мера притвора, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број нечитак /92 од 06.12.1992. године израђена у просторијама Војне полиције поводом завршене криминалистичке обраде предмета на околност привођења и задржавања [REDACTED], обзиром да је била затечена у зони ратних дејстава и осумњичена да се кретала по нахијењу и упутствима агресора, због чега је против ње одређена мера притвора, те да против ње нема материјалних доказа, због чега су предложили да се упути на размену, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 12/92 од августа 1992. године урађена у просторијама Војне безбедности због основа сумње да је [REDACTED] учествовао у непријатељској делатности, да је затворен 07.07.1992. године од стране РСМ Храсница по наређењу Команданта ТО Илица, а као разлог привођења се наводи размена, да у његовом стану није ништа нађено од инкриминишућег материјал, а да је у циљу прикупљања другог доказног материјала и обезбеђења његовог присуства, одређена даља мера притвора, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 18/92 од 07.10.1992. године која је урађена у просторијама Војне безбедности поводом привођења [REDACTED] због основа сумње да је починио кривично дело подривање војне и одбрамбене моћи из чл.121 КЗ РБиХ, обзиром да је претресом његовог стана нађено нешто метака, две бомбе кашикаре, заштитна маска нож и лични дозиметар, да је приведен 07.07.1992. године те да се, у циљу даљих оперативних радњи, целог тока кривичног поступка и обезбеђења његовог присуства, налази у просторијама за задржавање у Храсници, Службене забиљешке Војне безбедности Пов.број 11/92 од 26.08.1992. године која је настала у просторијама Војне безбедности због основа сумње да је [REDACTED] извршио кривично дело подривање војне и одбрамбене моћи из чл.121 КЗ РБиХ, да је претресом његовог стана нађена већа количина наоружања, као и да на основу информације која је послата из Хацића о наведеном претресу, војна полиција га је привела и након обављеног информативног разговора, сместила у просторије за задржавање у циљу спровођења даље истраге, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број 03/92 од 10.08.1992. године из које је утврђено да је иста рађена у просторијама Војне безбедности поводом основа сумње да је [REDACTED] починила кривично дело учествовања у непријатељској делатности из чл.131 КЗ РБиХ, као и да је у циљу вођења даљих истражних радњи и мера за обезбеђење присуства окривљене, истој ваљало изрећи меру притвора, Службене забиљешке Војне полиције Пов.број 01/92 од 08.08.1992. године из које је утврђено да је иста рађена поводом основа сумње да је [REDACTED] извршила кривично дело уперено против Оружаних снага РБиХ, њених цивилних

објекта, културних и привредних добара, те да јој је изречена мера притвора у циљу успешног даљег вођења поступка, Службене забиљешке Војне безбједности од 11.08.1992. године Пов.број 04/92 из које је утврђено да је иста рађена у просторијама Војне безбједности због основа сумње да је [REDACTED] почнио кривично дело уперено против Оружаних снага РБиХ, против њене суверености и независности, те да је против њега одређена мера притвора у циљу обезбеђења његовог присуства и вођења целокупног кривичног поступка, Службене забиљешке Војне безбједности Пов.број 08/92 од 16.08.1992. године из које је утврђено да је иста рађена у просторијама Војне безбједности због основа сумње да је [REDACTED] учествовао у непријатељским делатностима сходно чл.131 КЗ РБиХ, те да, обзиром да су сви чланови породице [REDACTED] окарактерисани да угрожавају механизам одbrane Оружаних снага РБиХ, постоји основана сумња да је и [REDACTED] умешан у непријатељске активности, због чега му се ваљала изрећи и продужити мера притвора у циљу обезбеђења његовог присуства, Службене забиљешке Војне безбједности Пов.број 43/92 од 17.10.1992. године из које је је утврђено да је иста настала у просторијама Војне безбједности поводом привођења и задржавања [REDACTED], због основа сумње да је почнио кривично дело непријатељске пропаганде из чл.133 КЗ РБиХ, те да се на основу сазнања са терена и његове изјаве закључује да је у његовом стану нађена касета са инкриминисаним текстом, Службене забиљешке Војне безбједности Пов.број 41/92 од 16.10.1992. године настале у просторијама Војне безбједности поводом привођења и задржавања [REDACTED] због основа сумње да је почнио кривично дело учествовања у непријатељској делатности из чл.131 КЗ РБиХ, да је приведен и задржан 19.05.1992.године од стране војне полиције, као и да су незванично сазнали да је приведен због породичних веза са [REDACTED], за којег постоје материјални докази да се бавио шпијунажом, да не располажу материјалним доказима против [REDACTED] а да се исти налази у просторијама за задржавање у Храсници у циљу обезбеђења његовог присуства, те да ће се против њега хитно спровести даље истражне радње како би се утврдио основ његовог задржавања, Службене забиљешке Војне безбједности Пов.број 16/92 од 02.10.1992. године из које је утврђено да је сачињена у просторијама Војне безбједности, а поводом привођења и задржавања [REDACTED] због основа сумње да је почнила кривично дело учествовања у непријатељској делатности из чл.131 КЗ РБиХ и то ступањем у везу са избегличком непријатељском групом и помагањем да пребегну на страну агресора, због чега се истој ваљала изрећи мера притвора у просторијама за задржавање Храсница са циљем предузимања даљих оперативних радњи и успешног вођења поступка, Службене забиљешке Војне безбједности Пов.број 24/92 од 21.08.1992. године је утврђено да је сачињена поводом привођења [REDACTED] због основа сумње да је почнила кривично дело шпијунаже из чл.128 КЗ РБиХ, да ју је привела војна полиција 19.05.1992.године, да детаљну документацију о томе не поседују , али пошто се њен муж бавио шпијунажом, на њу је пала сумња да је и она учествовала у истој непријатељској делатности јер је живела са њим у истом стану, да су у току даље истражне радње и да се [REDACTED] налази у просторијама за задржавање у циљу обезбеђења њеног присуства, Налога војне безбједности од 14.10.1992. године, из чије садржине је утврђено да се дана 14.10. у притвор ставља [REDACTED], Налога војне безбједности од 14.10.1992. године из чије садржине је утврђено да је против [REDACTED] због обављања оперативних радњи одређена мера притвора, Налога војне безбједности од 08.08.1992. године, из кога је утврђено да притвор против [REDACTED] почиње дана 08.08.1992.године у 12,00 часова, Решења од 08.08.1992. године, из ког је утврђено да је против [REDACTED] одређена мера притвора, Налога војне безбједности од 21.08.1992. године из ког је утврђено да се ради обављања даљих оперативних радњи по предмету због ког је одређена мера притвора из притвора изузима [REDACTED] од 10.15 часова до 10.45 часова, Налога војне безбједности

од 24.08.1992. године путем кога је утврђено да се ради обављања даљих оперативних радњи по предмету због ког је одређена мера притвора из притвора изузима [REDACTED] од 13 часова до 13.55 часова, Налога војне безбедности од августа 1992. године, нечитак датум, на основу кога је утврђено да се ради обављања даљих оперативних радњи по предмету због ког је одређена мера притвора из притвора изузима [REDACTED] од 12. (нечитко) часова до 14.30 часова, Налога војне безбедности од 25.08.1992. године у коме се наводи да се ради обављања даљих оперативних радњи по предмету због ког је одређена мера притвора из притвора изузима [REDACTED] од 10.(нечитко) часова до 12 часова, Налога војне безбедности од 26.08.1992. године на основу ког је утврђено да се ради обављања даљих оперативних радњи по предмету због ког је одређена мера притвора из притвора изузима [REDACTED] од 15.(нечитко) часова до 16.10 часова, Налога војне безбедности од 30.08.1992. године, на основу кога је утврђено да се ради обављања даљих оперативних радњи по предмету због ког је одређена мера притвора из притвора изузима [REDACTED], те да је отишао у 16.40 часова и да се вратио у 18.30 часова, Налога штаба оружаних снага БиХ Илића од 27.09.1992. године, из ког је утврђено да је притвор [REDACTED] започет дана 27.09.1992.године, те да ће трајати док не престану разлози даљег задржавања.

Оценом свих изведенih доказа на ову околност, исказима сведока и писмених доказа, суд налази да су сва лица наведена у оптужници, изузев сведока [REDACTED], обзиром да је Тужилац за ратне злочине у завршној речи из чињеничног описа оптужнице изоставио сведока оштећеног [REDACTED], противправно затварана и да их је противправно затворио окривљени Хусеин Мујановић, у својству управника затвора. Ни за једно од других затворених лица не постоји никакав траг о томе да су затворени на основу адекватне, законите и неопходне, одлуке неког надлежног органа и у поступку који је против њих у том тренутку покренут, или текао. Према томе, окривљени је без неопходне одлуке и основа, цивиле српске националности који су му доведени, држао затворена све време током којег се налазио на месту управника затвора.

У односу на сведока оштећену [REDACTED] постоји писмено Рјешење о притварању, због чега суд налази да је она притворена на законом прописан начин, релевантном и адекватном одлуком надлежног органа, иако овај сведок наводи да никакву одлуку није добио. Ово обзиром на околност да нема сумње у веродостојност документа рјешење о одређивању притвора против [REDACTED], на основу чега суд закључује да је споменути документ истинит и да је постојао у критично време. Међутим, када су у питању Налози за притварање и Налози за изузимање из притвора, они који су током суђења изведени као доказ, они према ставу суда не представљају основ за притварање, нити се по својој суштини могу сматрати посредним, а камоли непосредним, доказом за постојање такве одлуке, због чега суд налази да су ови сведоци, односно притвореници војничког притвора у Храсници наведени у изреци пресуде, како то и оптужница тврди, притворени противзаконито, а да су једино [REDACTED] и [REDACTED] притворени одлуком надлежног органа.

Окривљени је током суђења у својој одбрани истицао да он није био надлежан да притвара, нити је, самим тим он било кога притворио, те да су му притворена лица стражарно довођена у војнички притвор, а он их је само примао, што му је налагала дужност управника. Овај навод је можда истинит, када су у питању притвореници који су били припадници војних јединица и који су основано и законито били притварани, због стварних разлога, али сигурно неистинит када је у питању притварање лица српске националности наведених у изреци пресуде. Окривљени Хусеин Мујановић, као

искусни радник у затворским установама и са респектабилним претходним искуством на тим пословима, несумњиво је знао да у притвор не може примити особе које немају одлуку надлежног органа о притварању, макар они били доведени у пратњи чувара, односно полиције или војске, јер на тај начин врши кривично дело, пошто је те људе притворио, примио их у притвор, сместио у притворске ћелије и ове закључао, не допуштајући им више да их напусте, изузев када он то одлучи, у пратњи наоружаних стражара, који су иначе и чували затвор непрекидно и тиме спречавали бекство притворених, са правом примене сile и лишења живота оних који то покушају. Дакле, на овај начин је он вршио кривично дело, противзаконито притварајући особе из изреке, а не како он то интерпретира, лично их хапсећи и затварајући, при чему окривљени очито не прави суштинску разлику између хапшења и притварања.

Што се тиче не прихватања Налога за изузимање из притвора као доказа о законитом притварању, разлог за овакав став суда лежи у томе што је окривљени устројио евиденцију затвореника и био одговоран за њихов број, па је свако напуштање притворских просторија неког од затворених лица могло за њега имати последицу, то се на крају десило и са затвореником ██████████, због чега су и достављани ови налози, као осигурање за окривљеног Мујановића, евиденција тренутног стања о броју присутних притворених лица у притвору, а не као законито поступање. Такође, окривљени је у својој одбрани навео како је одмах по довођењу и запримању притовреника у војнички притвор, он устројио евиденцију, на коју се није позивао као писмени доказ, која му је служила у идентичне сврхе, очигледно невезано за недостатак било какве одлуке или пратећег акта коју би му био уручен током пријема лица српске националности у војнички притвор, што је такође посебан доказ да је евиденција коју је устројио служила у његове личне сврхе, а не у циљу поштовања закона. Посебно је питање зашто окривљени није наводио на који начин је водио евиденцију лица која су преминула у притвору, током његовог управљања, о чему ће доцније бити речи, али и ова околност јасно говори о намени евиденције коју је водио.

Тачком 2 изреке ове пресуде окривљени је оглашен кривим за нечовечно поступање, да је према затвореним српским цивилима у својству управника војничког притвора поступао нечовечно, наносио им тешке душевне патње и држао их притворене без минималних услова за живот.

Сви испитани сведоци оштећени, јединствено, у својим су сведочењима навели да су им током боравка у затвору у гаражама наношене тешке душевне патње и да им тамо нису обезбеђени минимални егзистенцијални животни услови. Сви они су доследно навели како су у тај затвор одведени и тамо боравили под принудом и силом. Боравили су у гаражама које су преграђене, тако да су од једне гараже прављене две ћелије без прозора, вентилације, текуће воде и елементарних санитарних и других услова. Тако сведок ██████████ наводи да је било десетак гаража које су изграђене од бетона, и у сваку од њих су сместили по десетак Срба, између осталих и њега. Како је навео, нужду су вршили у самој просторији, у лимену канту која није изношена и сво време се налазила у просторији. Хранили су их тако што би им давали по кришу хлеба и мало некаквог чаја, то им је био један оброк дневно. Ово је трајала око три месеца, након чега им се исхрана побољшала, тако што су им давали по два, иста таква, оброка дневно. У свему му је најтеже паљо то, што је један затвореника појео његову усирену крв, која му је истекла из сломљене и рањене ноге, на под. Сведок ██████████ изјавио је да у затвору у гаражама нико није имао ни простијку, ни покривач. Храна је била веома оскудна. Два пута дневно у малом пластичном тањиру и са две пластичне кашике, добијали су по двојица притвореника храну. Бројали су сваку кашику, да не би неко узео више или мање хране од другог, са којим ју је делио, и тако су се хранили.

Избројали су по 12 кашицица те чорбе по особи, за оброк. Кашичице су биле мање од супених, оне којима се хране деца када су још малена, како је изјавио. Нису имали тоалете, нужду су вршили у испражњене лимене војничке конзерве. [REDACTED], више пута спомињани сведок, поводом услова живота у затвору гараже, изјавио је да су се гараже налазиле испод два небодера. Не зна колико је гаража било, али зна да су преграђиване и да су од једне гараже направили две ћелије, да би могло стати више затвореника у једну. У последњој гаражи у низу, у којој је био и он, било их је око десетак затвореника, била је толико уска, ширине не веће од метар, површине мање од 20 м². Није било простора да се исправи дужином тела попреко, могао је само узлуж. Ђелије нису имале прозоре, имале су дрвена врата са малим отвором, кроз који су гледали према месту где су их некад извели да прошетају. Та уска преграђена гаража није имала светло, ни електричну струју, није било воде, канализације, нису имали прозор, био је потпуни мрак. Имали су једну велику војничку конзерву од воћа, за вршење нужде и флашу воде. Спавао је на бетону и имао је неку деку, поњаву, али пошто је био август, било је топло, па се није смрзвао. Резе на вратима су биле слабе, то је прављено за потребе затварања њих Срба, јер откад се рат завршио, гараже се користе у уобичајне сврхе. Давали су им мало хране, али је он, враћајући се са принудног рада знао донети јабука или хлеба. Једном дневно су јели, њих двојица су бројали по дванаест кашика супе, односно топле воде, без меса или поврћа, хлеба је било, како кад. Некад им је неки стражар давао мало дебљу кришку. Касније, не може да се сети када, су почели да једу пасуль, исто једном дневно, који ништа није био боли од супе, и исто су га делили тако што су бројали кашике. Пре него што је ухапшен имао је између 70 и 80 килограма, а онда је за кратко време, за само један месец, смршао 25 килограма. И не само он, него сви који су са њим били притвору. Кости су им се виделе. Није било хране. Сећа се да су их 1994. године повели на купање на „Фамосово“ игралиште, и да је [REDACTED] био толико мршав да је имао реп. Сви су били мршави, али је [REDACTED] био сами kostur. Спавали су на бетону. Отимали су се за комад неке простирике. Није долазио ни лекар ни медицински техничар, нико од здравственог особља да обиђе њега и људе који су били са њим у соби, да утврде да ли су повређени, болесни или им нешто недостаје. Није никад имао могућност да одржава минимум личне хигијене, није могао да се умије, опере, обрије. У септембру је тек први пут изашао из те просторије. Након што је управник „Хусо“ отишао, смењен, ишли су једном на игралиште да се окупaju. Оштећена [REDACTED], супруга покојног [REDACTED] који је умро од последица пребијања у војничком притвору у гаржама, у Храсници, изјашњавајући се о својим сазнањима какви су били услови живота у овом затвору, навела како јој је [REDACTED], приликом једне посете, као супузи његовог друга из затвора, рекао да га је [REDACTED] спашавао када су га тукли у затвору у гаржама. Давао му је мокраћу да пије уместо воде, јер воде нису имали, нису им је давали. Касније је њен муж почeo да мокри крв, због повреда од туче и мучења, па није више могао да даје мокраћу. [REDACTED], већ више пута спомињани сведок са великим фондом сазнања о догађајима у притвору у гаржама и великим кредитилитетом због тргедије коју је боравком у овом затвору доживела, о условима живота у затвору навела је, пре свега, да је у гаржама је било потпуно неусловно и да су у школи, где су претходно били затворени, имали боље хигијенске услове, јер су ишли у школски ВЦ. У гаржама су имали једну лимену канту у коју су вршили нужду. У истој просторији су спавали, јели и вршили нужду. Заробљени мушкарци, Срби, су истресали те канте свакога јутра. У ћелији, бр.6, која је била површином највећа, биле су смештене све жене. Било је укупно 7 или 8 жена. Просторија је била мала и морале су све да леже на истој страни тела, на боку. Ако се једна од њих окренула, морале су истовремено и све остale да се окрену. Није могла једна да лежи на леђима или stomaku, него су све лежале на боку. Имале су мало простора на месту где је стајала канта и где су им биле ноге, а остали простор, од зида

до зида, је био попуњен њиховим телима. Спавали су на бетону. Храну су добијали два пута дневно, неко вариво и по једну кришку хлеба, мале величине, можда дебљине њена два прста. Храну су им сипали у неке чиније из које је јело двоје, са пластичним кашикама. Када су размењени, после годину и један дан боравка у затвору, имала је 45 килограма од својих ранијих 70 до 72 килограма, а син јој је изгледао тако да се није могао препознати. Муж и старији син [REDACTED] их нису препознали у Црвеном крсту на Илици, када су се по изласку из затвора први пут сусрели. Надаље, сведок [REDACTED] такође један од затвореника, описао је да, када су дошли у затвор у гаражама, је тамо било неуредно, пошто су гараже биле преграђиване, а отпаци од преграђивања нису били почишћени. Ништа нису имали, ни ћебад, ни простирке, бетон је био и горе и доле. Била је катастрофа. Нико их није саслушавао, само су их сместили у те гараже. Два месеца је провео у затвору и једино он је, од свих затвореника, пуштен. Једино њега нису тукли. Мисли да људски ум не може измислити то што је он у овом затвору доживео. Између себе су затвореници ретко причали. Били су пребијени и исцрпљени од глади. Били су у полуслну, у агонији, док су се опорављали, а кад се опораве, поново су их тукли. У гаражама их нико није посећивао, били су потпуно изоловани. Нису уопште били регистровани. Чак ни у Црвеном крсту. Били су одређени за одстрел. Два месеца се није умио ни пресвкао. Спавали су на бетону, храну су добијали једном дневно и то кришку хлеба и мало чорбе. Да је имао чиме, одузeo би себи живот, таква је глад била. Нужду су вршили у просторији где су и боравили, у канту коју би износио и празнио ујутру [REDACTED]. Добијали су једну флашу воде дневно, коју су делили сви у ћелији, али је нису пили, због глади. Нису извођени на принудни рад, јер су људи били испребијани и нису могли ни да ходају, а камоли да раде. Један од најспомињанијих сведока, по обиљу података које памти догађајима у затвору у гаражама, у критичном периоду, [REDACTED] изјавио је да је из Основне школе „Алекса Шантић“ премештен у гараже солитера, у коме је до хапшења живео. Од склоништа и гараже у подруму солитера направили су ћелије са вратима и малим прозором на њима, где су људе затварали. У гаражама су спавали на бетону, нису имали ничим да се покрију. Што се тиче хране, давана им је у малу пластичну шерпу, величине шољице за кафу, у коју су стављали храну за два человека. Нужду су вршили у обичну канту, пред свима. Није било никакве воде. Ноћу су их тукли, а дању су они које одреди управник Хусо, вођени на копање.

Искази ових сведока, принудних хроничара догађаја у војничком притвору у гаражама Храснице, једини су, али и потпуно довољан, доказ за тврдње из оптужнице под тачком 2 изреке. Сведоци, најтачније је рећи жртве нечовечног поступања окривљеног и осталих затворских стражара, као што се види, детаљно су и потпуно јединствено, може се употребити израз хорски, описали услове живота у овом затвору. Од самог изгледа затвора и ћелија, њихове површине те последица за утамничене које је та околност дневно производила. У истом смислу, описали су исхрану и дугорочне последице које је ова нанела затворенима у том притвору. Јединствено су описали и хигијенске услове, као и околности са пијаћом водом. Сумарно, око услова се сви слажу. Дисонанција постоји, донекле у исказу [REDACTED], јер она наводи да је било воде, посета и медицинске помоћи, док остали то поричу. Суд закључује да и у односу на ову инкриминацију сви сведоци говоре истину, а да је узрок ове несагласности у чињници да је очигледно окривљени допуштао женама посете и медицинску помоћ, особито због специфичних месечних потреба, показујуће у том смислу самилост према затвореницама, док је према мушким затвореницима исказивао крајњу бруталност, не омогућавајући им пружње лекарске помоћи након пребијања, услед чега је, очигледно, већина подлегла повредама. Исто је и код омогућавања посете, где је одржавање личне хигијене код жена вероватно имало пресудну улогу у томе, јер су им у посетама доносили чисту одећу или неко средство за хигијену.

Једноставно, околност да су затворене жене имале некакву медицинску бригу и право на посете, не значи да су та права могли да остваре и мушкарци, а кроз исказ цитираних сведока јасно је и да нису, па суд ове наводе из оптужнице сматра потпуно доказаним. Исти сведок је помињао и давање седатива од стране медицинске службе, но то није и не може бити медицинска брига и помоћ, већ поступци практичне природе, јер су притвореници, фактички затвореници, били мучени и пребијани, па су, како тврде испитани сведоци оштећени, јаукали и запомагали, због чега је њихово седирање имало смисла, јер би били омамљени и не би јаукали и запомагали.

На поновљеном суђењу суд је извео један број писмених доказа који се односи на утврђивање чињеница из тачке 2 изреке. Па је тако у Службеној забиљешки командира Војне полиције Пов.број 19-92-17 од 01.09.1992. године наведено да су дана 01.09.1992.године, по наређењу Команданта за безбедност, из станова лица која се налазе у притвору изузети одређени предмети, да је Војна полиција отишла у наведене станове и уз одговарајуће потврде од власника станова у присуству сведока изузела одевне предмете, са напоменом да је стан [REDACTED] гранатиран, па се нису могле узети ствари, да је [REDACTED] сестра однела ствари у притвор, да је [REDACTED] супруга однела ствари у притвор, као и да су предмети изузети од стране Војне полиције предати у притвор и да је исте примио стражар [REDACTED], у Потврди Војне полиције о одузетим/предатим предметима од 01.09.1992. године је наведено да су припадници војне полиције предали ћемпер, мајицу, тренерку, пешкир, мајицу кратких рукава, чарапе, два шортса и гађе ранијем власнику [REDACTED], који се налази у притвору, а да је ствари примио стражар [REDACTED], као и да су се те ствари налазиле у стану [REDACTED], у Потврди Војне полиције о одузетим/предатим предметима од 01.09.1992. године стоји да су припадници војне полиције предали ћемпер, панталоне, пешкир, веш, капу, кошуљу, ранијем власнику [REDACTED], који се налази у притвору, а да је ствари примио стражар [REDACTED] као и да су се ствари налазиле у стану [REDACTED], док у Захтеву за изузеће ствари-предмета од 28. септембра 1992.године пише да се управник затвора Мујановић Хусеин, обраћа командиру војне полиције у Храсници те моли да им се за лица лишена слободе дана 27.09.1992.године, изузму ствари-предмете, и то за [REDACTED] два комада ћебади и два до три паре веша уз напомену да се кључ од стана налази код [REDACTED] [REDACTED], као и за [REDACTED] једно ћебе, два паре веша, цигарете и једна јакна. Такође, у Записнику о примопредаји ствари и инвентара Штаб оружаних снага БиХ Илиџа, од 22. октобра 1992. године стоји да је наведеног дана дошло до примопредаје ствари и инвентара између Хусеина Мујановића, дотадашњег упрваника војничког притвора и [REDACTED], који ступа на ту дужност, које су се затекле у Војничком притвору у Храсници, у тренутку примопредаје, и то: три канцеларијска радна стола, два трпезаријска стола, један кауч, један сточић, један мадрац, телевизор, усисивач, три двокрилна ормар, једна канцеларијска витрина, писаћа машина, шест дрвених столица, једна столица пресвучена скајем, пет столица пресвучених текстилом, судопера, бојлер, батерија са тушем, емајлирана плитка када, аутоматска пушка, полуаутоматска пушка, сандук муниције, две гумене полицијске палице, две ручне бомбе, две пепељаре, машина за папир, две бушилице за папир, два канцеларијска итисона, пластично буре од 100 литара и 82 ћебета.

Сведоци који су испитани на поновном суђењу углавном нису имали сазнања о наводима из тачке 2 изреке, изузев сведока [REDACTED], начелно, јер је он био један од главних снабдевача, како каже, логистичара, у то време у Храсници и који је навео да је, упркос свакодневним борбеним дејствима било довољно хране и воде за мештане Храснице, наводећи да су воду извлачили помоћу пумпи, да је он довезао 28

таквих пумпи за извлачење воде и да су мештани воду носили у канистерима. Навео је и да је окривљени за потребе притвора требовао храну, одећу и цигарете за осуђенике. Сведок [REDACTED] навела је тим поводом на једно питање браниоца, како се сећа да су сви притвореници које су доводили на испитивање били доброг изгледа, неповређивани и доброг здравственог стања.

Цитирани докази својом садржином нису изменили првобитни закључак суда, нити су оспорили или довели у питање садржину исказа сведока оштећених.

Писмена документација садржински говори о предаји одређених делова одеће одређеним притвореницима српске националности, мађу њима и једном броју сведока оштећених, а сведоци [REDACTED] и [REDACTED], у свом последњем исказу датом на поновном суђењу, потврдили су да су добили одређени, мали број одевних предмета, сведок [REDACTED] једну тексас јакну са вештачким крзном, и ништа више од тога, па то ни у ком случају не може променити закључак суда изнет у изреци. Оштећенима, као што је закључено, није омогућен минимум животних услова, били су без воде, како за пиће, тако и за минимално одржавање личне хигијене, без хране, без икаквих санитарних услова и лекарске неге, без светла, без икакве вентилације у просторијама без прозора у којима је минимално непрекидно боравило бар пет, а свакако више, људи, чак и без могућности да се приликом спавања испруже целом дужином свога тела. Окривљени је приликом раздуживања предао свом наследнику 82 ћебета, али је сем притвореника српске националности, оштећених овим кривичним делом, било и других притвореника, непотребно је понављати, па ова околност, да је било толико ћебади на стању, не значи нужно и да су их сви добили, због чега суд у овом погледу веру поклоња оштећенима, а не чињеници да је на стању у притвору било 82 ћебета.

Надаље, када је у питању исхрана притвореника, окривљени је навео да су сви јели исту храну, али да је није било и да је снабдевање њоме било веома ограничено и количински мало, што демантује сведока [REDACTED], који је навео да је хране било довољно. Он је то изјавио и за воду, спомињући постојање већег броја вodoизворишта и набавку 28 пумпи за извлачење те воде. Такође и да је окривљени требовао осим хране и ћебади, остале потрепштине, па и цигарете за потребе притвореника. У конкретном случају, суд је поклонио веру и писаном доказу и исказу сведока [REDACTED] али суштински не постоји ни један доказ, нико од испитаних сведока оштећених то не потврђује, да су заточена лица српске националности наведена у изреци ове пресуде, одиста доживела било какву благодет о којој говори сведок [REDACTED], да су добили редовну храну и воду за пиће, а камоли цигарете или ћебад. Дакле, није спорно да је окривљени то можда и тражио за потребе војничког притвора, али су се у том притвору, осим лица српске националности о којима је реч у овом поступку, налазили и војници Армије БиХ и друга лица која нису била српске националности, но неком истинском законском основу, па су та лица могла имати редован третман притвореника, но ово није предмет оптужења, а када је у питању предмет оптужења, онда суд верује сведоцима оштећеним, управо из разлога које је и раније навео. Став је суда да је окривљени у својству управника војничког притвора имао обавезе и овлашћења у том смислу, обавезе у виду бриге о притвореницима и у оквиру тога обезбеђење нормалних услова за живот, онаквих какве су имали и они који нису притворени, тако да о тим условима није одлучивао војни командант [REDACTED] цивилни руководилац [REDACTED] или неко трећи, већ управо окривљени Хусеин Мујановић. Уз ово треба истaćи и закључак да, уколико је окривљени одиста требовао и добио 82 ћебета, а сведоци оштећени и други који су побројани у изреци, нису добили ни једно, то говори о израженој намери окривљеног да на начин описан у

изреци под тачком 2 изврши кривично дело, а не да га није извршио, баш као што се такав закључак намеће и кад су у питању вода, храна и медицинска нега.

Иако је суд навео разлоге и оцену доказа за тачку 2 изреке, неопходно је додатно оценити и део исказа сведока [REDACTED] који се, на посредан начин, односи на ову тачку изреке пресуде. У том смислу, јер је тај део већ пренет у образложение, ваља навести само да се овај сведок о предмету оптужења под тачком 2 изјаснио крајње уопштено, кроз одговор на једно питање браниоца окривљеног, без икаквих детаља који би могли исказу дати снагу и значај доказа за ове околности, па навод да су сва лица довођена код [REDACTED] на саслушање, када је она била записничар, изгледала добро, здраво, неповређено, уз чињеницу да нико од оштећених [REDACTED] није довођен у њеној присутности, па због тога суд сматра да ово није имало никаквог утицаја на утврђивање одлучних чињеница за ову тачку пресуде, а поготову није постојеће доказе могао оспорити нити довести у питање.

Тачком 3 изреке, под А, ове пресуде окривљени је оглашем кривим да је наредио непознатим затворским стражарима да се мушки затвореници ноћу изводе из њихових ћелија и одводе у атомско склониште, пребијају и муче, наносе им патње и повреде телесног интегритета, након тога описујући три конкретна, временски одвојена, догађаја.

Први од њих додгио се ноћу између 02. и 03. августа '92, када је од последица пребијања смрт наступила код [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Једини затвореник који је те ноће изведен и пребијен, а преживео је, био је сведок [REDACTED], иако су за њега стражари помисли да је подлегао повредама.

Докази за ово утврђење суда леже у исказима сведока очевидаца, али и писменој документацији. Сви испитани сведоци сагласно наводе да су затвореници извођени у атомско склониште, да су им наношene велике патње, повреде телесног интегритета и здравља. Сведок [REDACTED], сведок [REDACTED], сведок [REDACTED], сведок [REDACTED], сведок [REDACTED] сведок [REDACTED] сведок [REDACTED] веома су уверљиво и садржајно описивали своја сазнања о догађају у ноћи 02. и 03. августа '92, на верски празник Илиндан.

Сведок [REDACTED] навео је да је у гараже дошао полумртав од батина, које је добио у Основној школи „Алекса Шантић“. Зна да су се пребијања и мучење Срба наставиле, али њега, пребијеног и у стању у којем је био, нису даље тукли. Ту се практиковало извођење затвореника напоље, односно у ходник и њихово премлаћивање. То су радили стражари, чувари притвора, а међу њима и она иста лица која су њега и друге претходно тукли и мучили у основној школи. Након пет или шест дана од његовог доласка у притвор, ноћу око 01 час, чувари [REDACTED], који је био Санџаклија, поменути [REDACTED] и [REDACTED] на челу са управником затвора, који је тада био такође Санџаклија, су извели тројицу притвореника из ћелије у којој је и он био смештен, и после сат времена их вратили убацивши их кроз врата на тло, поред њега. Ови затвореници били су тако пребијени, да су у ствари били на издисају. То су били [REDACTED] дакле реч је о [REDACTED], чини му се један [REDACTED], реч је о старицу од 92 године, [REDACTED] [REDACTED] а имена трећег не може да се сети. Они су били потпуно измасакрирани и крвави, тачније мртви. Те убијене Србе су изнели из његове ћелије 24 сата након што су их унели.

Сведок [REDACTED] изјавио је да је, као припадник радног вода у који је насиљно укључен, радио послове по Храсници, чиме је руководио један [REDACTED] и који је раније радио у градској чистоћи. Баш код гаража у којима је био војнички притвор су имали зборно место сваког јутро. Ту би се скупљали и одатле су ишли да чисте улице, склањају отпадке од гранатирања. Склањали су и лешеве, ако неко погине. И у гаражама су напли нека тела. Пошто су се скупљали код гаража, чекали су горе, нису улазили на метална врата за улазак у затвор. Сећа се да је неко од њих извукao из гаража тело једног човека, за ког је накнадно сазнаo да је [REDACTED]. [REDACTED] је пре рата радио са њим и добро га је познавао. Накнадно је сазнаo и да је [REDACTED] био пребијен и да је умро у тим гаражама, тачније у последњој гаражи у низу. Он и још један човек из радног вода леш су одвукли уз помоћ панела са два точка, до гробља, места које је направљено да се на њему закопавају лешеви док трају ратни сукоби. Сећа се да су још један леш из затвора у гаражама тако одвукли.

Сведок [REDACTED] испричао је аутентично сведочење, и сам жртва пребијања те ноћи. Он је навео, сведочећи о ноћи 02. на 03. август 1992. године, да је била ноћ када су га чувари извели из ћелије, везали неком жицом и одвели у склониште. У њему је било десетак чувара. Тукли су га дugo и непрекидно, а након што је један од њих рекао да четник никако да падне, други је рекао да га одвежу. Пошто су га одvezали, човек у СМБ униформи се затрчao и чизмом га ударио у stomак, оборивши га тим ударцем на tло. После тога су наставили да га туку. Вриштали су на њега да се диже, да устане... Чувар [REDACTED] је отишао по канту воде. Просули су на њега три кante воде. Чуо је како говори да је мртав. Ухватио га је за косу и вукаo певајући до његове ћелије у коју су га убацили. Певао је да нема више [REDACTED]. није жив, мислећи на њега. [REDACTED]. После тога је управник „Хусо“, окривљени Хусеин Muјановић, позвао [REDACTED] из његове ћелије кога су такођe тukli у склоништу. Вратли су га мртвог. Управник „Хусо“ је прозвао и [REDACTED] који је, након што су га вратили у ћелију и након што га је затвореник [REDACTED] подигао, издахнуo. То је било исту ноћ када су њега прогласили мртвим, мислећи и да јесте, обзиром како и колико су га тukli, али је он ипак преживео. Tukli су га и пре те ноћи, а и после тога. Увек је „Хусо“ прозивао затворенике које су изводили из ћелије да их туку.

Сведок [REDACTED] у свом је исказу поводом овог догађаја изјавио да се сећа извесног [REDACTED] који је такођe био затворен у гаражама и који је исто убијен у ћелији, 02. августа 1992. године. Тада је био напад муслиманске војске на фабрику „Фамос“, коју су држали Срби. Изгинуло је пуно њихових војника, па су се пребијањем затворених Срба светили. [REDACTED] су само то вече извели и одвели у склониште. Вратили си га у ћелију мртвог. Те ноћи су четири човека убијена батинањем. Убијен је и [REDACTED]. Њега су у ћелију довели живог, био је унакажен бatinама. Само је тражио да пије воду, али је није било, и за пет минута је умро. Сви су међусобно били другови, [REDACTED] је био омиљен међу људима. У суседним ћелијама су те ноћ страдали [REDACTED] и још један, али није сигуран да ли је то био [REDACTED] или [REDACTED].

[REDACTED] Слабије га је познавао од осталих. Ујутру су он и [REDACTED] мртвог [REDACTED] изнели из ћелије, а [REDACTED] су изнели друга двојица, након чега су два Србина из радног вода, од којих је један [REDACTED] који су били задужени да износе и сахрањују мртве Србе, донели сандуке у које су их ставили, а затим сву четворицу сахранили код једне школе у Храсници, где су сахрањивали Србе преминуле у том времену.

[REDACTED] је у свом исказу, а поводом овог догађаја, испричао да су сви прво били затворени у Основној школи "Алекса Шантић", да су касније затвореници одатле премештени у затвор гараже у улици Игманског партизанског батаљона. Рекао је да су у затвору у гаражама убијени [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] и да је он лично, заједно са још неким Србима из радне јединице, ту тројицу сахранио на гробљу које су Мусимани звали "гробље за четнике". Приликом сахране видео је да је стомак [REDACTED] био сав у крвним подливима, док је код [REDACTED] видео да су му били поломљени вратни пршиљенови. На лешевима није било трагова пројектила, већ су видели повреде од батинања, пребијања, и да су вероватно убијени од удараца неким тупим, тврдим, предметима.

[REDACTED], сведочећи на конкретну околност, навела је како су мушкарце тукли, рекла је немилице, и увек су се та пребијања и мучења поклапала се са муслиманским или православним верским празницима. Тако су, на пример, 2. августа 1992. године, на Илиндан, када се дододио напад српских снага на Војковиће, извели један број притворених мушкараца у атомско склониште и пребили их. У гаражама је први убијен [REDACTED], а убијен је и [REDACTED] који је имао деведесет и нешто година. Мисли да је негде око 7 – 8 људи, можда и више, убијено батинањем у гаражама. Мање није сигурно.

Искази цитираних сведока су у основи потпуно подударни, сагласни, а особености ситуација у којима су се појединачно налазили у тој ноћи чине те исказе конимплементарним. Сваки од сведока има своја лична сазнања, по извору, о томе ко је и када одведен из Ћелије у којој је боравио и како је, и у каквом здравственом стању враћен након тога, на који начин је, након што је издахнуо, однет из Ћелије, ко га је однео те где је сахрањен и ко га је сахранио. Подударност исказа очита је у погледу чувара који су учествовали у пребијању, те руководећој и активној улози окривљеног у том догађају. Дакле, у овом корпузу сведока, сведочио је сведок [REDACTED], који је и сам пребијен те ноћи и за кога су, видевши у каквом је стању и знајући на који начин су га све тукли и мучили, основано помислили да је и он мртав, [REDACTED] које је био у истој Ћелији са [REDACTED] и [REDACTED] и лично је сведочио о начину и тренутку њихове смрти, а налазио се у Ћелији поред [REDACTED] и [REDACTED], који су такође исте ноћи на смрт пребијени, [REDACTED] и [REDACTED] који су сахранили покојне [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] те [REDACTED] и [REDACTED] који су били затвореници у војничком притвору, у том тренутку, и из своје Ћелије чули све што се догађало те ноћи у затвору.

Сви они су у својим исказима потврдили да је у прозивању и мучењу учествовао окривљени и да је тачно знао које су биле последице мучења затвореника те ноћи. Такође, из ових сведочења је очигледно да нико од медицинског особља није притео пребијенима у помоћ, или им указао медиционску заштиту, већ су пуштени да издахну од последица батинања, у најтежим мукама. Садржину споменутих исказа потврђује и исказ сведока [REDACTED], која је у својству сведока али и представника породица оштећених и координатора, присуствовала ексхумацији и идентификацији посмртних остатака оштећених са тзв. православног гробља Храсница, које се налазило код Музичке школе, и то [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], који су били заточени у војничком притвору у гаражама, тамо пребијани, мучени и на такав начин убијени. За сваког од ових покојних заточеника постоји и извод из матичне књиге умрлих, као веродостојна потврда о смрти тога лица, при чему обдукција није могла бити урађена услед протека времена, али и због тога што власти које су управљале подручјем на коме се привремено гробље

налазило, како је то навела [REDACTED], али и неки чланови породица убијених, нису то дозволиле, већ су ултимативно захтевале да се потпише изјава којом се потврђује да су умрли природном смрћу. Обзиром на сагласност и комплементарност изведених доказа, суд је са потпуном извесношћу утврдио да је окривљени издавао наредбе за извођење притвореника и учествовао у наношењу телесних повреда, на начин описан у опису под А, тачке три, изреке пресуде.

Одбрана окривљеног на изнете тврђење била је, да он у наведено време није био управник војничког притвора, али је из изведенних доказа потпуно јасно да је сигурно био, што је изнето на почетку овог кратког образложења. Велики је број сведока и потпуна подударност њихових исказа, да би само вербално порицање извршења од стране окривљеног могло у ма којој мери да доведе у питање овако чврсте доказе. У том погледу суд је већ дао образложение у уводном делу и код њега у потпуности остаје.

Поводом описаног и оцењеног догађаја, првостепени суд је на поновљеном суђењу, по изричитом налогу другостепеног суда, извео доказ читањем исказа сведока [REDACTED] који је дао пред Тужилаштвом БиХ. Првостепени суд је овај исказ прочитao у складу са одредбама чл. 462 ст. 3 ЗКП, на основу своје законске обавезе поступања по налогу из другостепене одлуке, међутим, став је првостепеног суда да ови искази не могу представљати законите доказе, јер не испуњавају услове прописане одредбама члана 406 ст. 1 тач. од 1 до 5 ЗКП, јер су дати у другим поступцима, а није ни познато поводом којих догађаја и против којих лица се тај поступак водио, па је тиме, чак и да је законом допуштено упознавање са садржином овога исказа, суду омогућена његова оцена јер сведок [REDACTED] због болести није могао приступити на главни претрес у поновљеном суђењу, због чега је сагласно цитираном чл. 406 ЗКП вршено упознавање са његовим раније датим исказом у овом поступку, али му нису могла бити постављана питања ради разјашњења стања ствари поводом управо изнетог исказа.

Гараже су имале зидове од бетона и без прозора, једини извор светлости је био прозорчић на вратима, кроз који су им давали храну и обраћали им се. Под је био ужасно прљав и није се тамо ни могло спавати. нису имали ћебад, храна није је била никаква. Током прва два и по месеца давали су им неку супу и кришку хлеба дневно, чисто да не умру од глади. Воду су им ретко давали, тако да су били и гладни и жедни. Никад се нису умили ни окупали за све време док је он био. Управник је био један

млади човек, пореклом Санџаклија, мисли да се звао [REDACTED]. Он је боравио у импровизованој просторији преко пута гаража, пар метара од њих, тако да су их могли видети кроз рупе на вратима. Поред управника је била и секретарица, а и стражари [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED] ког су сменили јер је био коректан према затвореницима. [REDACTED] је срео након изласка из затвора и он му је тада рекао да су из Команде IV мот.бригаде, добијали наређење да их туку. Од чувара је био и један [REDACTED]. У гаражама је био затворен до 11.09.1992. године и том приликом је сведочио мучењу и убијању неколико Срба. Свакодневно су, посебно ноћу, изводили затворене Србе из ћелија и одводили их у атомско склониште те их враћали пребијене, кrvавe и полумртве. Једну ноћ, почетком августа 1992. године, [REDACTED] је ушао у њихову просторију и извео [REDACTED] и [REDACTED], а из просторије до његове [REDACTED]. Одвео их је у атомско склониште, одакле су чули страшне вриске и јауке. После сат, два је вратио [REDACTED] у ћелију. Био је већ мртав и тако мртав је преноћио са њима. Одмах после њега у ћелију је убачен [REDACTED] који је био сав кrvав и поломљен као [REDACTED]. Из уста му је цурела кrv, од њега је тражио воде и рекао му да је готово. Након пет минута је издахнуо. И он је мртав преноћио са њима. Ујутру, када су он и, мисли, [REDACTED] износили тела [REDACTED] и [REDACTED], јер су једини били покретни, из суседне ћелије су изнели [REDACTED], који је такође био мртав. Није био са њим у ћелији, али је видео када је доведен [REDACTED]. И њега су затворили у једну од ћелија. Од других затвореника је чуо да је убијен ту исту ноћ. Та ноћ је била најгора од свих и тад је убијено највише лица, иако су свакодневно и сваке ноћи изводили и кrvнички тукли затворенике, посебно у смени [REDACTED] и посебно у току ноћи. Једне ноћи, у седмом или осмом месецу 1992. године, [REDACTED] је извео [REDACTED] кога је и пре и после тога више пута изводио, па га је одвео у атомско склониште. Чуо је како [REDACTED] јауче и запомаже. Након извесног времена је враћен сав кrvав, испребијан по лицу и глави, имао је кrvне подливе и ране и није могао да стоји на ногама. Тако га је [REDACTED] скоро сваку смenu изводио и тукао. [REDACTED] је изводио и друге затворенике и увек их је враћао кrvавe, полумртве и пребијене, тачније изводио је све сем њега и [REDACTED]. Изводио је [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Враћао их је толико испребијање и кrvавe да нису могли стајати на ногама и тако свакодневно. [REDACTED] му је причао како му је [REDACTED] гурао пендрек у чмар. Видео је кад су довели и старог [REDACTED]. Имао је преко 90 година. Ставили су га у посебну ћелију и након неколико дана малтретирања је умро. [REDACTED] је био затворен у Основној школи пре њега, а и у гаражама све време. [REDACTED] остао када је он изашао 11.09.1992. године. Чуо је да је подлегао у гаражама.

Ослобођен је захваљујући истражнику [REDACTED] ког је знао пре рата и који му је рекао да ће предложити команданту IV моторизоване бригаде [REDACTED] да га пусте. Исти дан су га пустили.

Као што је и у уводу, пре интерпретације овог исказа, наведено, суд овај доказ није могао проверити кроз испитивање сведока о начину и околностима на који је дат, условима под којим је дат и шта је уопште био предмет испитивања, приликом његовог давања, јер сведок због болести није могао бити непосредно испитан на главном претресу. Поред тога, на претходном суђењу одбрана окривљеног није у унакрсном испитивању сведоку постављала питања о овом исказу, тако да је он као доказ, на било који начин, формални или правни, неупотребљив и незаконит.

Други од догађаја, описан под Б изреке, у тачки 3, дододио се средином јула 1992. године, у просторији коју је окривљени Хусеин Мујановић користио као своју канцеларију, када су притворски стражари, [REDACTED] довели

сведока оштећеног [REDACTED] по наредби окривљеног, где га је он по довођењу, више пута ударио гвозденом шипком од арматуре, промера 10 цм у пределу главе и леђа, услед чега је оштећени пао на тло, а окривљени наставио да га удара рукама и ногама по глави и телу, од чега је оштећени изгубио свест и задобио телесне повреде. О томе је сведочио сам оштећени [REDACTED].

Он је у свом исказу навео, да су га једно вече [REDACTED] и [REDACTED] [REDACTED], затворски чувари извели из ћелије у којој се налазио и одвели код управника Хусе, окривљеног Мујановића, у канцеларију, да га он туче и малтретира. У канцеларији је у тренутку његовог довођења била и секретарица окривљеног, сведок мисли да се звала [REDACTED] а у ствари се звала [REDACTED]. Када су га увели у канцеларију, управник „Хусо“, окривљени Хусеин Мујановић, га је питао одакле је, да ли је Фочак или је четник или [REDACTED] што је очигледно, у складу са вредносним системом окривљеног, била гора од горе квалификације. Сведок оштећени му није ни одговорио, а окривљени је узео гвоздену шипку, по мишљењу сведока [REDACTED] арматуру, дебљине 10 милиметара и њоме почeo да га туче. Малтретирао га је, како сведок рече, и изживљавао се на њему. Ударио га је шипком три пута по глави и леђима, чинио је то све док га није оборио на тло, након чега га је шутирао чизмама, док је овај лежао на поду. Изгубио је свест. Након тога су га [REDACTED] и [REDACTED] [REDACTED] вратили и бацали у ћелију. Тек тада је дошао себи. Крварио је. Сваку ноћ су га тукли. Управник „Хусо“ је отварао шалтер и прозивао их по именима и презименима, након чега су долазили његови, изводили их једног по једног и одводили у склониште иза ћелија.

У односу на овај догађај суд је на поновљеном суђењу, по изричитом налогу другостепеног суда, извео доказ читањем исказа сведока [REDACTED] који је дао пред истражним судијом Основног суда [REDACTED] дана 23.11.1995. године, пред Тужилаштвом БиХ дана 24.02. и 25.02.2016. године и у својству грађанина дао исказ Служби за откривање ратних злочина МУП РС дана 10.02.2016. године. Налог другостепеног суда био је да се ови искази прочитај као контролни докази.

Дакле, сведок [REDACTED] је у исказу датом пред истражним судијом Основног суда [REDACTED] 23.11.1995. године, навео да је 1992. године од стране муслиманских војника одведен у Основну школу „Алекса Шантић“ где су били [REDACTED] и [REDACTED], а да су касније дошли [REDACTED] и [REDACTED], да су га тамо тукли и да се сећа да су три дана били и без воде и без хлеба, а да су им касније давали по један оброк у виду кришке хлеба и воде. Једнога дана, не сећа се датума, преместили су их у затвор код два солитера у Хасници. То су биле неке преуређене гараже. Било је преко десет ћелија, димензије, у којој је он био 2x2 м. Са њим су били [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Услови у гаражама су били исти као у школи. На поду је био бетон, нису имали никакво ћебе и имали су само једну канту за вршење нужде. Храна је и даље била иста, настављено је са саслушавањем сваке ноћи, извођени су из ћелија и тучени. Чуо је запевање и других затвореника који су извођени из других ћелија. Управник тог затвора је био извесни „Хусо“, а стажари су били [REDACTED], сви Мусимани из Сарајева. Услед свакодневних батина у том затвору, умрли су [REDACTED] и [REDACTED]. После извесног времена су јаче мушкарце почели да изводе да копају ровове и тада је рањен у десну ногу. Они који су радили почели су да добијају бољу храну, али су их и даље тукли и малтретирали сваке ноћи. Њега су саслушавали, тукли деловима оружја, боксером, песницама и било којим другим предметом, тако да су услови били неподношљиви. Не зна колико је дуго био у том затвору али зна да су

премештени у стамбену зграду у Алексе Бојовића, где је управник био [REDACTED]. И у том затвору су услови били неиздрживи, као и у претходним, наставили су да их туку и малтретирају, сви су били на ивици снаге. Здравствено су били слаби, скоро непокретни. Тада је имао 35 кг, а до доласка у затвор 100. Након што су им дошли у посету представници Црвеног крста третман им је био много боли. Одводили су га на лекарске прегледе, добио је ћебе, воду, а храна је била све болја.

Исти сведок је у исказу датом пред Тужилаштвом БиХ дана 24.02. и 25.02.2016. године навео да је 02.06.2016. године од стране четворице наоружаних полицајца са аутоматима, након претреса стана његове невенчане супруге, у ком су били, одведен у Основну школу „Алекса Шантић“. Један од тих полицајца је био, како је убрзо сазнао, [REDACTED] који га је тукао. У приземљу школе, у мрачној малој просторији где су га затворили, затекао је [REDACTED]

[REDACTED] и [REDACTED] а да су касније дошли [REDACTED],

[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

и [REDACTED]. [REDACTED] га је изводио укупно негде између 10 и 20 пута и одводио у једну учионицу где га је заједно са још неколико војника, тукао. Изводио је све затворене Србе. И не само он него и остали војници, стражари. Управник затвора у гаражама је био Мујановић Хусеин, звани „Хусо“, родом из Црне Горе, мисли од Илава или Гусиња, а његов заменик је био [REDACTED]. Они су били смештени у малој кућици, киоску, који је био у простору између гаража, а ту је виђао и једну млађу девојку, њиховог помоћника, коју су звали [REDACTED]. Стражари су били [REDACTED]

[REDACTED], те стражари по надимцима [REDACTED]

[REDACTED] га је сваку ноћ изводио из гаража, а када он не би дошао по њега, долазили су [REDACTED] и [REDACTED]. Увек су га одводили

у атомско склониште на крају гаража и ту га уводили. Ту је горела ватра у конзерви од нафте, да би се видело и тада би почињали свој крвави пир. Ударали би га шакама, ногама, кундацима, пендецима, кабловима и разним другим дрвеним и металним предметима. Од тих удараца је био сав крвав, све га је болело и падао је у несвест сваки пут, после мучења. Од нових удараца је поново долазио свести и опет је губио, од јачине удараца и тако унедоглед. Можда месец или два је био затворен у Основној школи „Алекса Шантић“, било је лето, али сигурно зна да је дуже времена био затворен у гаражама. Док су били у гаражама било је и лето и јесен и зима. Зна да је на крају било јако хладно. Приликом доласка новинара из Ирана изводио га је управник Мујановић Хусеин звани „Хусо“. Одвођење из гаража на радове је наређивао управник „Хусо“ Мујановић, а одводили су их стражари и предавали локалној власти. Током заточења у гаражама, осим указане помоћи након рањавања, медицинску помоћ му нико више није указао. Иако је био рањен и непокретан, наставили су да га воде у атомско склониште и туку. Онај исти [REDACTED],

[REDACTED] и [REDACTED]

Те ноћи када је [REDACTED] преминуо, прво су њега извели и тукли [REDACTED] и [REDACTED]. Након мучења су га њих двојица убацили у ћелију мислећи да је мртв. Одмах после су прозвали [REDACTED] и извели га из ћелије, а када су га после неког времена вратили, [REDACTED] је јаукао и говорио да је готов. Тражио је да му се дигну ноге у вис што је урадио [REDACTED], након чега је [REDACTED] преминуо. [REDACTED] је рекао да је [REDACTED] издахнуо, а чуо је и остale затворенике како говоре да је [REDACTED] мртв. Недуго након тога прозвали су [REDACTED] и извели га из њихове ћелије, да би га ускоро вратили назад код њих, али он уопште није био жив, убацили су га мртвог. То су видeli и говорили други

затвореници око њега, јер је он лежао непокретан, али је чуо шта говоре. Следећег јутра је [REDACTED] испред ћелије наредио да избаце мртве након чега су извукли тела [REDACTED] и [REDACTED]. Њега је извукао [REDACTED], мислећи да је и он мртав.

Када су га стражари водили на испитивање, говорили су му да иде код инспектора [REDACTED]. Од удараца које му је [REDACTED] задао металном шипком од арматуре имао је највише посекотина и подлива по глави и прстима, све га је болело и био је сав крвав.

Док су били затворени у гаражама, [REDACTED] су храну, коју су преузимали, а која је била намењена затвореницима, просипали у канализацију гласно говорећи да четници неће више јести. Вриска и запомагање жена се чуло и док су били затворени у гаражама и после у подруму зграде. Препознао је глас жене, Српкиње, коју су звали [REDACTED]. Сећа се да је чуо вриску и помагање [REDACTED] једном приликом, док ју је [REDACTED] изводио, као и да му је [REDACTED] викао да не мучи ту жену и да је не дира.

И у гаражама и у подруму стамбене зграде, нужду су вршили у једну канту, која се просипала када се напуни, а знала је стајати тако у ћелији и по пар дана. Измет и мокраћа су смрдели јако из те канте, али док се канта не напуни, није просипана.

Сведок [REDACTED] је у својству грађанина дао исказ Служби за откривање ратних злочина МУП РС дана 10.02.2016. године када је навео да је 02.06.2016. године од стране четворице наоружаних мусиманских војника, након претреса стана, одведен у Основну школу „Алекса Шантић“. Један од тих војника је био, како је убрзо сазнао, [REDACTED] који му је потурио бомбу у купатилу, током тог претреса. У школи су га сместили у једну просторију испод степеништа где били [REDACTED]

[REDACTED] а касније су доведени

[REDACTED] и [REDACTED]. У

наведеној школи је остао затворен око два месеца, спавали су на бетону и пребијани до изнемогlosti. Једног дана, не сећа се датума, преместили су их у затвор код два солитера у Хасници. То су биле неке преуређене гараже. Било је преко десет ћелија, димензије, у којој је он био 2x2 м. Са њим су били [REDACTED]

[REDACTED] и [REDACTED] и

[REDACTED] Услови у гаражама су били исти као у

школи. На поду је био бетон, нису имали никакво ћебе и имали су само једну канту за вршење нужде. Храна је и даље била иста, настављено је са саслушавањем сваке ноћи, извођени су из ћелија и тучени. Чуо је запомагање и других затвореника који су извођени из других ћелија. По његовој процени кроз затвор гараже је прошло око сто људи, цивила српске националности. Управник тог затвора је био Мујановић Хусеин, звани Хусо, његов заменик је био [REDACTED] и помоћник, жена по имениу [REDACTED]

Стажари су били [REDACTED]

и

други. Био је и један инспектор [REDACTED] који их је саслушавао у посебној просторији и тукао, а и омогућавао другим стражарима да их ткук. Наведени стражари су се зверски понашали према њима, тукли су их до изнемогlosti. Од задобијених батина, падали су у кому. Тукли су их у ћелијама и изводили појединачно у атомско склониште у близини гаража. Тукли су их палицама, пушкама, рукама, ногама, моткама, чим год су стигли. Било је ужасно. Њему су поломили ребра на левој страни, а тукли су га највише по глави, затим по рукама и ногама. Затворенике су ноћи

прозивали и из ћелија одводили у атомско склониште, тамо их пребијали, а неке су и убили. Њега су лично изводили [REDACTED] и [REDACTED], одводили у атомско склониште и са горе наведеним стражарима, премлађивали. Познато му је да су од свакодневних батина у том затвору умрли [REDACTED] и [REDACTED], које су пребијали у атомском склоништу и у полуумртвом стању враћали у гараже где су непосредно после тога издахнули. После извесног времена су почели да их изводе да копају ровове и тада је рањен у десну ногу. Злостављање и мучење према њему од стране наведених стражара се и даље наставило. Тукли су га, терали на рад а нису му указивали лекарску помоћ. Они који су радили почели су да добијају бољу храну, али су их и даље тукли и малтретирали сваке ноћи. Њега су саслушавали, тукли деловима оружја, боксом, песницама и било којим другим предметом, тако да су услови били несношљиви. Не зна колико је дugo био у том затвору али зна да су, мисли пред крај 1992. године, премештени у трећи затвор који се налазио у подруму зграде у улици Алексе Бојовића Брке где је управник био [REDACTED] којег је касније заменио [REDACTED].

[REDACTED] Тада су хуманитарне организације почеле да се распитују за њих. МЦК их је регистровао као затворенике, њему су оперисали рањени ногу и извадили гелер. И у том затвору су услови били неиздржљиви, као и у претходним, наставили су да их туку и малтретирају, сви су били на ивици живота. Здравствено су били ослабили, скоро су били непокретни. У заробљеништву је смршао на 50 килограма а био је тежак око 106. Био је живи скелет као и сви остали затвореници. Размењени су 17.07.1994. године.

Након што су му показане фотографије, сведок је навео да препознаје стражаре који су га пребијали у Храсници, [REDACTED] и [REDACTED]. Препознао је управника затвора Хусеина Мујановића те навео да га он лично није тукао, али да је обилазио затвор гараже и атомско склониште, где је био присутан премлађивању од стране наведених стражара.

Исказ сведока [REDACTED] оцењен је у више наврата у образложењу ове пресуде. Једном начелно и неколико пута по деловима који су послужили за утврђење конкретних одлучних чињеница у поводу инкриминација из оптужнице. Због тога, оцењујући овај део његовог исказа, суд налази да су разлози истоветни као они већ изнети и да је исказ овога сведока у свим досадашњим деловима потврђен исказима осталих сведока, где су њихови искази међусобно сагласни и комплементарни. Сведок [REDACTED] је, што у својим исказима потврђује и већина сведока, сви они који су га познавали, пребијан и мучен, како он сам каже, скоро сваке ноћ, до те мере да су његови мучитељи, у догађају који претходи овоме, помислили да је мртав, знајући каквим су га интензитетом и са каквом бруталношћу тукли. Обзиром на све ово, није постојао нити један разлог, особито што окривљени поводом актуелног догађаја не износи тзв активно одбрану већ само пуко порицање исказа који га терети, да суд не поверије [REDACTED], због чега је исказ прихватио као истинит и на њему засновао своју одлуку.

У погледу исказа које је дао пред другим судом, тужилаштвом и СОРЗ-ом, у поводу свог боравка у војничком притвору, суд је ове исказе извео у складу са одредбама чл. 462 ст. 3 ЗКП, доследно својој обавези да поступи по налогу из другостепене одлуке, али сматра да ови искази не могу представљати законите доказе јер нису пример из могућности наведених у одредбама члана 406 ст. 1 тач. од 1 до 5, за које Закон предвиђа да се под прописаним условима могу извести као доказ упознавањем са њиховом садржином. Ово не само зато што нису прибављени у истом поступку, већ и зато што се није могло утврдити шта је тачно предмет испитивања приликом давања ових исказа, односно које тачно чињенице и околности и против кога су вођени поступци у којима је сведок давао своје исказе, тачније да ли су у средишту

испитивања биле чињенице и околности које представљају исти догађај и против истог окривљеног или пак против других лица у истом војничком притвору и за друге догађаје, којих је очито било више током постојања тог притвора. Суд је на претходном суђењу одбио овај доказни предлог одбране, из истих, првенствено правних, разлога, али је допустио могућност браниоцима да у унакрсном испитивању постављају питања из ових записника, што су браниоци и учинили, додуше са свега неколико питања, добивши одговоре од сведока који нису утицали на закључак суда о кривици окривљеног, а овога пута, чак и да је упознавање са садржином записника законито, није било могуће проверити све околности давања тих исказа постављањем питања сведоку [REDACTED] јер је он у међувремену преминуо.

Последњи догађај из тачке 3, јесте онај описан под В, у којем је окривљени почетком месеца септембра 1992. године, заједно са извесним стражаром [REDACTED] и још два припадника притворске страже, мучио и телесно повредио оштећеног [REDACTED] тако што је најпре притворски стражар [REDACTED] извео оштећеног из његове ћелије и одвео га у атомско склониште, где су га сви тукли палицама, кундацима, рукама и ногама у пределу главе и тела, да би му потом наредили да рашери ноге након чега је задобио и ударац чизмом у гениталије, услед чега је [REDACTED] задобио телесне повреде. О овоме догађају сведочио је сам оштећени [REDACTED].

Он је у свом исказу навео како је почетком септембра, у његову ћелију дошао [REDACTED] због маскирне униформе, отворио је резу на вратима, потом и врата, а поред њега је стајао и управник, окривљени Хусеин Мујановић и још неки стражари. Сви заједно су га одвели у атомско склониште са гвозденим вратима. Био је већ мрак, али су они носили неку светиљку. Са њим су ишла четворица или петорица стражара и [REDACTED] а касније су дошла још два момка, Санџаклије, које он није познавао. Када су ушли тамо, почела је туча, препознао је управника по гласу, пошто је био мрак, а тако је препознао и [REDACTED]. Тукли су га ногама, палицом, кундацима, чизмама... Прво је стао уз зид, ту, у тој гаражи, а након пребијања и падања тукли су га по ноктима, по прстима. Чизмама су га ударали у гениталије, па је он за следећи пут припремио од крпа штитник. Још једном су га тукли и након тога више не, али су тукли друге. То је знао јер се у гаражи чуло кад неко јечи, чује се ако неког туку. У том, другом, пребијању, главну улогу је имао [REDACTED], којег зна јер је радио са њим пре рата.

И овај исказ, као и исказ [REDACTED], више пута је до сада оцењен, па га суд прихвати из већ наведених разлога. Исказ сведока [REDACTED], у свим сегментима, потврђен је исказима осталих испитаних сведока, практично до јединствености, где посебности у казивању извири из начина сазнања, тачније, неки су сведоци били присутни, на пример, извођењу неког затвореника из ћелије, неки су били присутни његовом батинању и наношењу повреда, неки су то само чули, јер се у затвору све могло чути пошто је био мали и сви су једни другима били близу, док су они из последње групе сведока односили тела и сахрањивали их, па су сагласно томе и искази изношени по начину сазнања и специфичностима која ти начини носе. У конкретном случају, једини сведок овога догађаја је сам оштећени, но како је суд проверио истинитост његовог исказа у већини делова садржином других изведенih доказа, није било разлога да не поверије и овом делу исказа сведока [REDACTED] и да на њему заснује своју одлуку.

У односу на описан дугађај суд је на поновљеном суђењу, по изричитом налогу другостепеног суда, извео доказ читањем исказа сведока [REDACTED] који је дао пред истражним судијом Основног суда у Требињу и пред Тужилаштвом БиХ. Првостепени

суд је ове исказе прочитao у складу са одредбама чл. 462 ст. 3 ЗКП, на основу своје законске обавезе поступања по налогу из другостепене одлуке, међутим, став је првостепеног суда да ови искази не могу представљати законите доказе, јер не испуњавају услове прописане одредбама члана 406 ст. 1 тач. од 1 до 5 ЗКП. Ово не само зато што нису прибављени у истом поступку, већ и зато што се није могло утврдити шта је тачно био предмет испитивања приликом давања ових исказа

Сведок [REDACTED] је у изјави датој пред истражним судијом Основног суда у Требињу дана 13.06.1996. године, навео да је у његов стан дана 18.08.1992. године дошло 7 или 8 полицајца, да су одмах почели да га претресају, да су нашли школски геометријски цртеж његове деце, што су прогласили као мапу у којој се налазе важни војни подаци и песму његове ћерке, на енглеском, у којој се помиње Београд, што им је било сумњиво. Након тога су га одвели у зграду Поште у Храсници где је био штаб [REDACTED], команданта 4. моторизоване бригаде, одакле су га одмах преместили у један од два небодера у Храсници, где је била војна полиција, те да су га ту у једној просторији у приземљу зграде, саслушавали. Приликом саслушавања су га тукли палицама, ногама, дршкама од пиштола, по свим деловима тела. Пре тога га је [REDACTED] везао, тако што му је канап обавио око врата, а затим везао за руке на леђима. Поред пребијања су га и мучили. [REDACTED] га је ставио у гепек „Стојадина“ и одвезао на Игман, где га је са још једним млађим човеком извадио из гепека и пуцао око његове главе. Након тога су га вратили у солитер и тукли до 5 сати поподне. Донели су му и неке метке што су подметнути и питали га одакле му то и коме доставља податке. Колико је тачно људи учествовало у његовом мучењу не зна. Не зна људе по имениу, сем [REDACTED] а сетио се да је ту био и [REDACTED] и један младић који се презива Мујановић, познат под надимком „Тркач“. После тога су га одвели у подземне гараже између два солитера, где је затекао [REDACTED] и [REDACTED] који су били крвави од последица батина, као и он. Тамо су остали до 15. новембра 1992. године када су их преместили у нову, неусељену зграду у Алексе Бојовића, у подрумске просторије. По његовој процени у гаражама је могло бити затворено око тридесетак Срба, било је и жена. Сваке ноћи су их једно по једно изводили из ћелија и одводили до улаза, односно металних врата атомског склоништа и наслоњене на њих, мучки пребијали. Није било струје, палили су свеће или неку лампу, тако да нису могли да виде ко их туче, а увек их је тукао већи број Муслимана. Њега су на тај начин два пута пребили. Први пут 08.09.1992. године око 7 сати увече, када га је из ћелије извео [REDACTED] са којим су била још двојица које није запазио. Други пут 17.09.1992. године око 8,9 сати увече, када су га пребили [REDACTED] и [REDACTED].

Док је био у гаражама, батинањем су убијени [REDACTED] и [REDACTED] у месецу 1992. године, које је убио [REDACTED] са својом екипом за батинање. У затвору је била лоша храна, дуго су имали само по један оброк, и то кришку хлеба, неколико кашика неукусне хране и по мало воде. Касније су увели још један оброк, али је то све било слабо. По његовој процени у првих 45 дана, ослабио је око 30 килограма. Услови за одржавање хигијене су били никакви. Нужду су вршили у ћелији, чишћено је једном у току дана. Живели су у потпуном мраку и у смраду. Ујутру су их на неколико минута изводили да се прошетају и то у гаражном простору. Од трећег октобра 1992. године су почели да их воде да раде и то најтеже послове. Док је био у гаражама, два пута га је испитивао [REDACTED], тукао га је да нешто призна, а једном приликом га је тукао са телевизијском антеном. Био је у једном логору који је био прво стациониран у гаражама, а потом се преселио у стамбену зграду, као што је навео. Управници су били Мујановић „Хусо“, који је раније био у Приштини управник затвора и највише је било батинања јер је у затвору правио оргије, па су, приликом његовог одласка кући, логораши извођени и пребијани. После њега је био [REDACTED]. Њих двојица су били

најгори. Трећи и последњи управник је био ██████████ Од стражара су највише тукли ██████████, ██████████.

Исти сведок је у исказу датом пред Тужилаштвом БиХ дана 15.04.2017. године, навео да су у претрес његовог стана дана 18.08.1992. године дошли ██████████ специјалци, који су га након што су нашли неке мапе и метке, повели у други небодер када је видео да је ту седиште њихове мисли војне полиције, јер су биле одмах у близини гаража и затвора за Србе. Ту је препознао ██████████ и ██████████

Њих двојица су га тукли, као и остали војници, ногама, рукама, палицама, чиме су стигли. Након што су га одвезли „Стојадином“ на Игман те вратили у небодер, у исту канцеларију, убрзо је дошао ██████████ стражар из притвора у гаражама, и одвео га у тај притвор. Након неколико дана га је извео стражар ██████████ са којим је био ██████████ и још двојица непознатих, па су га одвели у атомско склониште, где су га тукли, ногама, палицама по свим деловима тела. Дизали су га уза зид и бацали поново на под. То је трајало око сат времена, након чега су га вратили у ћелију. Јаукао је од болова. Након пар дана је по њега дошао стражар ██████████ коме је притрчао стражар ██████████ и у залету га ударио ногом у бубреже, од ког ударца је пао на бетон. ██████████ га је ударио шакама по глави неколико пута. Још једном су га из ћелије извели неки стражари и одвели код истедника у канцеларију у трећем улазу његове зграде у којој је станововао. Препознао је ██████████ као истедника који га је питао за неке Србе и ударао ногама по слабинама а онда и неком антеном од радија, по глави и леђима. После тога су га преместили у једну већу гаражу где је чуо од ██████████ да је ██████████ са осталима батинао у атомском склоништу ██████████, од чега је ██████████ умро. На радове из затвора су почели да их воде у септембру 1992. године и то је могао наредити управник затвора Хусеин Мујановић звани „Хусо“, тада стар око 40 година. На први рад, да краду делове у Фамосу их је повео баш тај управник, Хусеин „Хусо“ који је стајао иза њих сакривен у заклону и држао је пушку у руци. После је затвор пресељен у недовршену зграду дана 15.11.1992. године, где је управник био ██████████, којег је заменио ██████████. У затвору у недовршеним зградама, њега више нису тукли.

На исти начин и истим разлогима као и претходне суд оцењује изнете исказе. На исти начин поступио је током непосредног испитивања сведока ██████████ као на претходном суђењу, дозволивши у унакрсном испитивању браниоцима и окривљеном постављање питања на основу два изнета исказа, али је сведок навео да је истина оно што је навео у актуелном поступку, наводећи да га је и окривљени тукао, да су тукли сви, па и он, па тако својим одговором није ни на који начин довео у питање истинитост раније датог исказа са тим у вези.

Имајући у виду све изведене доказе суд је на становишту да је одбрана окривљеног Хусеина Мујановића у потуности неоснована.

Окривљени се у почетку бранио да уопште није био управник, нити је био у Сарајеву, па ни у Храсници, у временском периоду из оптужнице, да би касније, очито схвативши непобитну садржину доказа, видљиво је да се усресредио на оне писане понајпре, одбрану променио наводећи како јесте био управник, али од друге половине месеца августа 1992. године, након што је био мобилисан у ОС Р БиХ дана 26.08.1992. што доказује Уверењем Федералног Министарства за питање бораци и инвалиди одбрамбено-ослободилачког рата БиХ од 29.03.1919. године и Уверењем Савеза логораша у БиХ од 02.04.2019. године, никако пре тог датума, јер је то био основ за његово постављање на место управника војничког притвора. У фактичком смислу

таквом одбраном окривљени је порекао своје присуству у кључним догађајима који га терете, особито оним наведеним под тачком три изреке.

О том делу одбране, суд је свој став изнео оценом исказа сведока и писаних доказа, што је наведено у досадашњем делу образложења. На овом месту треба навести да је доказ о наводном мобилисању окривљеног издат 2019. године на његов захтев, и да је реч о статусној ствари и управнopravnoј чињеници, која суштински ни на који начин, и то не само због форме у којој је овај податак изнет и због чега, већ и због специфичних, ратних, околности периода у којем се догађај о којем се суди дододио, околност када је формално, евентуално, окривљени приступио ОС РБиХ, не може бити релевантнија ни истинитија као доказ да је од тада постао и управник војничког притвора у гаражама у Храсници, од исказа великог броја испитаних сведока и писаних доказа који својим садржајем говоре потпуно супротно. Дакле, чак и да је тачно да је окривљени формално ступио у ОС на дан који пише у уверењу, ова околност, потпуно извесно, нема значај за чињеницу да је управник војничког притвора у Храсничким гаражама постао пре тог датума, јер је реч о ратном добу и хитним, неодложним, са аспекта планирања, поступцима, који у таквим околностима не трпе никакво одлагање, а камоли формализме тог типа, као што је формално приступање ОС да би неко стекао формалне услове за обављање одређеног ратног задатка или му била поверена одређена ратна дужност. Овакав закључак суда потврђује и одбрана окривљеног, који наводи да је близина ратног попришта, условила хитна поступања и значајно отежавала живот, наводећи и описујући да су борбена дејства било готово непрекидна и да је Храсница често гранатирана. Такође, очито је било нужно основати војнички притвор, а окривљени је као особа са истукством на тим пословима био идеалан управник, тако да је хитност опредељивала његово именовање, а никако не стицање неких формалних услова.

Суд је као датум постављења окривљеног Мујановића на дужност управника војничког притвора оружаних снага Армије БиХ, утврдио дан 08.07.1992. године, јер су први затвореници баш тога дана доведени у овај притвор из основне школе „Алекса Шантић“, где су до тада били затворени и мучени. Наведени закључак произилази из исказа [REDACTED] и [REDACTED], док сведок [REDACTED] говори о блиском датуму наводећи да је у тај затвор премештена 15. или 16. јула. Као датум престанка његове дужности управника, утврђен је 15. октобра 1992. године, што је датум из наредбе о његовом разрешењу, која је већ цитирана и оцењена у овој пресуди, с тим да поједини бивши затвореници, као што су [REDACTED], у свом сведочењу потврђују оквирно тачност овог датума. Окривљени се бранио како су му рекли да је први управник притвора био [REDACTED], од маја до августа, али да он то поуздано не зна, нити је извршио примопредају дужности са претходником. На овом месту, уз све што је до сада речено о актуелној чињеници и разлозима и начину њеног утврђења, треба навести да је затвор почeo радити, без одлуке и званичног отварања, управо 08. јула, када су у њега одвели прве затвореника из основне школе „Алекса Шантић“, тако да је потпуно немогуће да је окривљени имао претходника на том месту.

У својој одбрани окривљени Мујановић је навео да није он хапсио и доводио затворенике у овај затвор, већ је то учинио [REDACTED], војни командант. Овај његов навод је елементарно нетачан и логички неодбрањив. Наиме, тачно је да су војна лица, у униформама или без њих, али са неспорном припадношћу тим структурама, лишавала слободе потоње затворенике, Србе, али их они нису ни фактички ни формално затварали у предметни војнички притвор. То је искључиво чинио лично окривљени Хусеин Мујановић, званични управник притвора, који је приликом пријема био у обавези да идентификује свако лице које му је доведено, затражи одлуку

надлежног органа о разлозима притварања и дужини трајања притвора, као и да утврди здравствено стање притвореног лица. Без одлуке о притварању, он није могао да прими у притвор доведено лице. Ово је околност која је ноторна, позната сваком лаику, а камоли лицу које је професионално у дужем временском периоду и пре овога догађаја обављало послове у затворској управи на АП Косово и Метохија, као што је то окривљени Хусеин Мујановић. На послетку, окривљени је у својој материјалној одбрани изричito навео да је имао затворску архиву притворених лица, иако каже да није сваки од затвореника имао свој картон. Суштински, он је увек знао тачан број притворених и редовно га је проверавао, баш као што је знао и њихово здравствено стање, о чему ће касније бити речи. Дакле, окривљени је, без икакве дилеме, примао доведене људе, реч је о особама српске националности, и притварао их, изузев два случаја, без икакве одлуке надлежног органа о притварању, чак велику већину њих у тешком физичком стању, са видљивим телесним повредама од батинања и мучења, при чему им није омогућио било какву лекарску помоћ. И овде треба нагласити да окривљени у својој одбрани није правио суштинску разлику између хапшења и притварања, јер он није хапсио, нити му је то стављено на терет, већ је ухапшено незаконито притварао, што је управо описано у овом делу образложења.

У завршној речи, његов бранилац је навео да затвореници нису затварани по националној основи. Суд је о томе дао своје разлоге, али још једном треба нагласити да је у војничком притвору било око 30 Срба, који, изузев сведока [REDACTED] и [REDACTED] [REDACTED] нису тамо утамничени са било каквим правним основом и релевантном, тачније било каквом, одлуком надлежног органа, свима је то било јасно и практично ноторно, што значи да је једини разлог њиховог притварања била националана припадност, то што су по рођењу Срби. Околност да је поред затворених Срба у војничком притвору у гаражама био и других затвореника, нема никакав значај да по било ком основу промени овај закључак суда. Такође, као прилог правилности овог закључка, посредан наравно, јесте и део одбране окривљеног, који је првобитно изјавио како је чуо да је у војничком притвору било највише затвореника српске националности. На поновљеном суђењу изведени су писмени докази упознавање са садржином Службених забиљешким Наредби и Рјешења које су издавали тадашњи органи гоњења у Храници и у којима је наведено да су наводно лица српске националности наведена у тим писменима сумњива као извршиоци одређених кривичних дела, али суд те доказе не прихвата као истините, јер је очигледно да баш нико од тих лица није процесуиран за било какво кривично дело, а камоли да му је суђено. већ су сва лица, која нису подлегла повредама од мучења и пребијања, на крају разменјена, па ова околност као и околност како су у војничком притвору поступали управо према тим лицима, а не и према осталим притовреним, уз претходно наведено у овом ставу, учвшијује суд у закључку да су лица српске националности, наведена у изреци пресуде притварана само и искључиво због своје националне припадности.

Окривљени је у својој одбрани навео да је лоше услове у војничком притвору затекао, да се свакодневно трудио да их побољша, пре свега писао и требовао ћебад и остали инвентар, обезбеђивао свакодневну медицинску заштиту путем медицинских радника, увек техничара, а повремено и лекара. Међутим, овакав његов навод у потпуности су оповргли својим исказима испитани сведоци, јер сви до једног, јединствено, наводе да су њихови сапатници, лица која су са њима заједно била затворена, изгубили живот услед последица пребијања, при чему им нико није пружио лекарску помоћ, чак нису добили ни воду, да се окрене након пребијања. У том смислу у образложењу ове пресуде изнети су и оцењени делови исказа сведока очевидаца и оштећених. Испитани сведоци навели су и да је окривљени, макар и због позиције на којој се налазила његова канцеларија у односу на остале ћелије у којима су били

затворени, морао у реалном времену, личним опажањем, знати да су неки од њих повређени, а камоли што сви сведоци потврђују да је окривљени Хусеин Мујановић лично учествовао у прозивању, одвођењу и пребијању затвореника, тако да се о томе најпре могао уверити на тај начин, непосредно. Околност коју наводи сведок [REDACTED], да је било пружања лекарске помоћи и неге, суд је образложио приликом оцене тог дела њеног исказа, где је реч о редовној медицинској, рутинској контроли женских затвореника, док се то не односи на мушкарце који су пребијани, а након тога остављени да умру без помоћи било какве врсте, од последица пребијања.

Одбрана окривљеног наводи да суд није извео предложени доказ увидом у Монографију Првог корпуса Армије Босне и Херцеговине, из које се види да је Армија Босне и Херцеговине имала 1992. године у лето офанзивна дејства која су се одвијала директно преко Храснице, што је према ставу одбране у основи отежавало сваки облик живота у Храсници. Суд, пак, овај навод одбране у потпуности прихвата не чинећи га спорним на ма који начин, потпуно акцептирајући чињеницу да је критично време из оптужнице било тешко време за све житеље тог дела Сарајева. Ипак, реч је о општој околности која је, по својим размерама и последицама, имала утицај на услове и квалитет свакодневног живота, али је у конкретном случају била извршена очигледна диференцијација између тамничара и затвореника, у којој су услови живота за затворенике очигледно били испод најнижег егзистенцијалног минимума, што није последица укупних тешких околности живота на ратном подручју, већ циљно, намерно и планирано поступање окривљеног и осталих припадника затворског особља усмерено на нечовечно поступање и наношење тешких душевних патњи затвореним лицима. Другим речима, без обзира на тежину животних околности у Храсници, у времену из оптужнице, окривљени је морао, био је то дужан у складу са функцијом коју је обављао у затвору, да сваком затворенику обезбеди елементарне животне услове, што је извесно објективно могао. Имао је, очигледно, доволјан број ћебади, које упркос томе притвореницима српске националности није поделио, да ови не би спавали на бетонском поду гараже, тек понеко са старим ћебетом које није због истрошености испуњавало своју основну сврху, импровизоване затворске ћелије, могао је да затвореницима омогући одржавање личне хигијене, јер, иако је владала извесна оскудица текуће воде, она је свакога дана повремено долазила и нестајала, а како наводи сведок [REDACTED] воде је додатно било и из алтернативних 28 водоизвора за које је он набавио пумпе за извлачење, па је тако могао створити довољне залихе којима би омогућио довољне количине пијаће воде и елементарне хигијенске услове, али то није учинио, већ се затвореници нису купали скоро четири, од чега три летња, месеца. Овде треба напоменути да су притвореници који нису били српске националности, као нпр. [REDACTED] имали привилегију, у односу на затворене Србе, па су они повремено вођени на купање, што је видљиво из службених забиљешки насталих поводом бекства из притвора [REDACTED]. Могао им је засигурно обезбедити квалитетнију и обилнију прехрану, сведок [REDACTED] наводи да је хране било довољно, онакву какву је обезбедио себи и чуварима у затвору, али је прехрану свео на дванаест кашика течности и кришку хлеба, уз додатно понижавање притворенике, тиме да је такозвана порција хране била дељена на два затвореника, како би међу њима подстицао лични конфликт због дељења и тог минималног оброка хране. Све ово је као последицу имало глад, иссрпљеност и понижавање затвореника, који су, услед, може се слободно рећи, избезумљености од глади, прибегавали очајничким поступцима, као што је пијење мокраће један од другог или једење усирене крви која је истекла из ране повређеног затвореника, да би после неколико месеци боравка у оваквим околностима неки од затвореника измршавили педесет и више килограма и били доведени на руб смрти од изгладнелости. На послетку, [REDACTED] у службеној забиљешки од 04.10.1992. године, у последњем ставу, предлаже да се, додуше

притореници [] и неки други припадници његове јединице, преместе у затвор Зеница, због лоших услова у притвору у Храсници, очигледно свестан у којој је мери боравак у гаражама неуслован.

О доказима за тачку три изреке суд је у претходном делу образложење детаљно говорио, оцењујући их, сваки засебно и у односу са осталима, уз навођење коју је чињеницу из ког доказа утврдио. У овом делу пресуде, а поводом цитирање тачке 3, суд наводи да је одбрана поводом ове тачку изреке неоснована. Доказа о смрти оштећених велики је број и са доказном снагом потпуне извесности. Све је то досада образложено. Испитани су сведоци који су били присутни одвођењу, батинању, враћању у Ћелију, тренутку смрти, одношењу тела оштећених из Ћелија на гробље, њиховој сахрани и, на крају, ексхумацији, чиме је у потпуности и најситнијим детаљима утврђени цео догађај. При томе, околности као што су недостатак административних, писмених, доказа ни на који начин не могу утицати на измену закључка суда о овој околности, јер се тиме не побија закључак створен на основу постојећих и изведенih доказа, који су према ставу суда, за време у којем се овај догађај одиграо много веродостојнији од било каквог административног доказа на те околности. Такође, околност да су тела преминулих услед пребијања сахрањивана на једном простору, који су, како је то изјавио један од испитаних сведока оштећених, звали „гробље за четнике“, и који је у време рата био намењен за сахрану српског, православног, становништва са јасно обележеним гробним местом и именом покојника који је ту сахрањен, нема значај за измену закључка суда и није ни у каквој вези са узроком смрти сахрањеног покојника. У овом дело суд истиче околност како је неспорно један број лица српске националности умро током боравка у војничком притвору у гаражама, али окривљени Мујановић у својој одбрани никде не наводи на који је начин вођена евидентија таквих лица, о каквом било узроку смрти да се ради, па ова околности суштински потврђује закључак суда раније изнет, да је евидентирање излазака приворених лица и оних који се налазе у притвору, рађено из личних разлога, а не службених, јер су евидентирани на тај начин само живи, док се неевидентирање мртвих може, и мора, тумачити као врста прикривања те чињенице, у погледу околности због којих је смрт наступила и лица код којих је наступила.

Кривично дело из члана 142 став 1 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ) врши онај ко кршећи правила међународног права за време рата, оружаног сукоба или окупације нареди да се изврши напад на цивилно становништво, насеље, поједина цивилна лица или лица онеспособљена за борбу, који је имао за последицу смрт, тешку телесну повреду или тешко нарушавање здравља људи; напад без избора циља којим се погађа цивилно становништво; да се према цивилном становништву врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, узимање ткива или органа ради трансплантије органа, наношење великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља; расељавање или пресељавање или присилно однародњавање или превођење на другу веру; присильавање на проституцију или силовања; примењивање мера застрашивања и терора, узимање талаца, колективно кажњавање, противзаконито одвођење у концентрационе логоре и друга противзаконита затварања, лишавање права на правилно и непристрасно суђење; присильавање на службу у оружаним снагама непријатељске сile или у њеној обавештајној служби или администрацији; присильавање на принудни рад, изгладњивање становништва, конфисковање имовине, пљачкање имовине становништва, противзаконито и самовољно уништавање или присвајање у великим размерама имовине које није оправдано војним потребама, узимање незаконите и несразмерно велике контрибуције и реквизиције, смањење вредности домаћег новца или противзаконито издавање новца, или ко изврши неко од наведених дела.

Под ратним злочином подразумевају се разни облици нечовечног поступања са одређеним категоријама лица за време рата или у вези са ратом, чиме се крше правила међународног права и он представља тешке повреде норми међународног ратног и хуманитарног права, како уговорног, тако и обичајног, а обавеза инкриминисања оваквих повреда предвиђена је пре свега Женевским конвенцијама од 12.08.1949. године и Допунским протоколима уз наведене конвенције. Одлуком Народне скупштине бивша ФНРЈ је 1950. године ратификовала све четири Женевске конвенције, а одредбе ових конвенција као и Допунских протокола, инкорпориране су у домаће законодавство.

Услов за постојање кривичног дела Ратни злочин из чл. 142 став 1 КЗ СРЈ јесте, пре свега, у постојању битних обележја бића тог кривичног, а то су : 1. постојање оружаног сукоба у периоду извршења, 2. постојање кршење правила међународног хуманитарног права као и да је то кршење по начину и последицама било тешко; 3. постојање узрочне везе између радњи окривљеног и оружаног сукоба, односно да је окривљени дело извршио користећи контекст оружаног сукоба, тзв. нексус и 4. да је кривично дело извршено против лица, оштећених, која које нису активно учествовала у непријатељствима, односно, како је то предвиђено Женевским конвенцијама, против заштићених лица.

У смислу одредба међународног права сматра се да оружани сукоб постоји када се прибегава оружаној сили или постоји оружано насиље у дужем трајању између органа власти и организованих наоружаних група или између таквих група унутар државе.

Неспорно је утврђено да је на територији тадашње Републике Босне и Херцеговине, која је формалноправно критичном приликом још била у саставу тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) постојао оружани сукоб, при чему се као званични податак о почетку оружаног сукоба у Босни и Херцеговини узима почетак априла 1992. године, те да се критични догађаји који је предмет оптужнице одиграо у време оружаних сукоба на територији тадашње Републике Босне и Херцеговине, између оружаних формација бошињачког, српског и хрватског народа који су живели на територији БиХ и који су били међусобно ратом завађени и супротстављени. Наведено је фактички неспорна чињеница, правна претпоставка, коју, на послетку, потврђују баш сви учесници у поступку, окривљени и сведоци, и коју нико ни на који начин није оспоравао нити довео у питање.

Ценећи природу овог оружаног сукоба, који се водио између наоружаних формација на територији Босне и Херцеговине, по мишљењу суда, радило се о унутрашњем оружаном сукобу који је био довољног обима и интензитета да би се могла применити правила међународног ратног права садржана у члану 3 Женевске конвенције поступању са грађанским лицима за време рата (IV Женевска конвенција) који се односи и на сукобе који немају међународни карактер и који обавезује сваку од страна у сукобу, да у случају оружаног сукоба који избије на територији једне од страна уговорница, примењује одредбе овог члана, као и правила Допунског пропокола уз Женевске конвенције о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II). Члан 3 је заједнички за све четири Женевске конвенције и применљив је на оружане сукобе уопште. Дакле, постојање ових елемената, као и околност да њихово постојање странке ни једним доказум не само да нису оспориле нити довеле у питање, већу су их и потврдиле, условило је у потпуности примену цитираних материјалних прописа.

Нексус је неопходни и саставни елемент сваког оваквог кривичног дела, где за његово постојање није неопходно да се инкриминисани догађај збио у самим ратним дејствима, већ да је догађај био тесно повезан са ратним сукобом. У конкретном случају, сви учесници овога поступка су то потврдили, непријатељства и сукби супротстављених страна су постојали све време током вршења конкретног кривичног дела, од његовог почетка, и пре тога, па дugo након краја извршења. Оштећене су као припаднике српске националности хапсила униформисана лица, припадници хрватске и бошњачке националности, припадници армије BiH и одводили у затвор који је основала иста та армија, а окривљени Muјановић је, такође био припадник ове армије.

Кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ) подразумева да је учинилац предузео барем једну од инкриминисаних радњи које су постављење у закону алтернативно, а уперене су против добара заштићених одредбама међународног уговорног права, као и обичајним правом, односно против живота, телесног интегритета оштећених, слободе, имовине и других основних права грађана. Осим тога, неопходно је и да се предузетим радњама крше правила међународног права. У конкретном случају, суд је утврдио да је окривљени кршио одредбе Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949 године (IV Женевска конвенција), и Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба од 08.06.1977. године (Протокол II).

Тако је одредбом члана 3 став 1 тачка 1а Женевске конвенције о поступању са грађанским лицима за време рата (IV Женевска конвенција) од 12.08.1949. године, предвиђено да ће се у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, рана, лишења слободе или из било којег другог узрока, поступати у свакој прилици човечно, без икакве неповољније дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било ком другом сличном мерилу и у том циљу забрањени су у свако доба и на сваком месту према горе наведеним лицима, између осталог, повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепости и мучења (тачка а).

Дакле, наведеним чланом наведени су сви поступци, формално и фактички радње извршења, и сваки од њих представља тешко кршење међународног хуманитарног права, тако да је овај елеменат кривичног дела остварен извршењем ма које од набројаних радњи.

Чланом 13 став 2 Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II од 08.06.1977. године) предвиђено је да цивилно становништво и појединци цивили неће бити предмет напада. Забрањени су акти или претње насиљем, чији је главни циљ да шире страх међу цивилним становништвом док је чланом 4 став 1 наведог Протокола предвиђено да сва лица која не узимају директно учешће или која су престала да учествују у непријатељствима, без обзира на то да ли је њихова слобода била ограничена или не, имају право да њихова личност, част и убеђење и верско убеђење буду поштовани; да ће она ће у свим приликама бити хумано третирана, без икакве дискриминације и да је забрањено наређивати да не сме бити преживелих док је ставим 2 а истог члана прописано да јесу и остају забрањена у свако доба и на сваком месту насиље над животом, здрављем и физичким или менталним благостањем људи,

нарочито убиство и окрутно поступање као што су мучење, сакаћење или било који облик телесне казне.

У конкретном случају окривљени Хусеин Muјановић је, од алтернативно побројаних радњи извршења, извршио противзаконито затварање, нечовечно поступање као и издавање наредби и учествовање у наношењу повреда телесног интегритета, при чему су оштећени, жртве били цивилно српско становништво, мештани Храснице.

Противзаконито затварање, једна од многих радњи извршења, директно је наведена у законском опису овога кривичног дела. Током образлагања ове пресуде, суд је детаљно навео разлоге свог закључка, због чега је нашао да је окривљени извршио ову радњу. Он је био управник војничког притвора Армије РБиХ у Храсници и у складу са овлашћењем које је иманентно тој функцији, као и у складу са свим позитивним прописима, у војнички притвор након лишења слободе само је могла ступити особа која има ваљану одлуку о лишењу слободе и о томе је одлучивао искључиво окривљени у својству управника, тако да теза одбране да је то чинио неки други орган напросто није тачна. Тај орган, војна команда, како то произилази из изведених доказа, јесте вршио хапшење, али је управа војничког притвора затварала, због чега је окривљени и извршио ову радњу, јер није то учинио на законом прописан начин, затварајући ухапшене Србе који су доведени у војнички притвор, без икакве одлуке надлежног органа.

Нечовечно поступање је свако оно поступање којим се вређа људско достојанство неког лица. У предметном случају, нечовепчно поступање окривљеног имало је тешку форму, како по радњама извршења, тако и по последицама које су те радње оставиле на лица са којима се тако поступало. Све те радње описане су током досадашњег образложења, а састојале су се, укратко на овом месту, од изгладњивања, мучења жеђу, неомогућавања елементарних хигијенских и санитарних услова, ускраћивања основних животних услова, кроз смештај у потпуно неуслован затворски простор, без вентилације, икаквог инвентара и са увек премерним бројем затворених лица на премалом простору, те, уз све то, сталног пребијања и одвођења на принудни рад оних који су за то били способни и у најмањој мери. Ове радње према затвореницима српске националности су предузимане како због тога да би се жртвама наносиле велике патње и потпуно урушило њихово људско достојанство, тако и као претња осталима који за то чују, због владања страхом и одмазде.

Повреде телесног интегритета и великих патњи, као такође једну од изричito наведених радњи извршења овог кривичног дела, окривљени је такође предузео, на начин утврђени и описан у тачки 3, алинејама од А до В, изреке ове пресуде. И о овој чињеници суд је све рекао у досадашњем образложењу, при чему на овом месту треба поновити да је у догађају описаном у алинеји А, као директна последица пребијања наступила смрт код 5 затвореника, које је све до једног прозвао окривљени, када су одвођени из ћелије на мучење и пребијања од чије последице су изгубили живот, у којем је и активно учествовао, док је једна особа, сведок оштећени [REDACTED], тешко телесно повређена.

Напокон, сви оштећени били су, без изузетка, цивилно становништво, и то је у разлозима у довољној мери образложено, будући да је реч о неборачком становништву, на територији Храснице, српског порекла, где је већински био бошњачки народ. Сви ти затвореници, Срби, одведени су у притвор из њихових домова, а ретки са улице, где су

се нашли приликом обављања редовних животних активности, нико од њих није био наоружан, нити је поседовао оружје, а није носио било какву војну одору, униформу.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, у оцени психичког односа окривљеног Мујановића према извршеном кривичном делу, суд је закључио да је окривљени био свестан свог дела и да је хтео његово извршење, из чега произилази да је кривично дело извршио са директним умишљајем као обликом виности, при чему окривљени не мора бити свестан да својим поступцима крши правила међународног права, с обзиром на то да повреда међународног права у опису предметног кривичног дела представља објективни услов за постојање инкриминације.

Подводећи утврђено чињенично стање, као и психички однос окривљеног према извршеном кривичном делу под правну норму, односно вршећи правну квалификацију, суд је закључио да се у радњама окривљеног стичу сва субјективна и објективна обележја извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ), јер се ради о најблажем закону који се у конкретном случају мора применити, па како нису постојале околности које би искључиле његову кривичну одговорност, суд га је огласио кривим.

Приликом одлучивања о врсти и висини кривичне санкције суд је ценио све околности из чл. 41 КЗ СРЈ које могу утицати да казна буде блажа или тежа, па је од олакшавајућих околности ценио да се ради о породичном човеку, [REDACTED] док је од отежавајућих околности ценио околности под којима је кривично дело извршено. Наиме, окривљени је на место управника војничког притвора постављен, како то сам наводи, а и логика тренутка каже, због свог претходног искуства на раду у затвору Дубрава у Приштини, на које је иначе окривљени веома поносан, наглашавајући у својој материјалној одбрани да је веома успешно обављао своју дужност, радећи у том затвору. Ова околност требала је да гарантује да ће окривљени Мујановић професионално и одговорно обављати дужност управника војничког притвора и својим ранијим успешним радни искуством на истим пословима, надокнадити објективне потешкоће у редовном функционисању притвора, будући да му је у потпуности била позната не само легислатива која се односи на управљање таквом установом, већ и практичне потешкоће које се у разним условима живота могу редовно појављивати у управљању затворском установом. Но, упркос високим стручним референцама које је раније стекао, он се према затвореним Србима у војничком притвору којим је управљао понашао крајње безобзирно током извршења кривичног дела, у тој мери да је чак и [REDACTED], који је, према исказу сведока био притворен због тешког убиства војника, одбио његов позив да учествује у пребијању српских затвореника са образложењем да у томе не жели да учествује јер је реч о недужним цивилима. Нечовечно поступање окривљеног у својству управника према оштећенима било је свакодневно и непрекидно, производећи тешке повреде интегритета и личног достојанства оштећених, које је оставило трајне последице на њихово психичко и физичко здравље. Осим ове отежавајуће околности, која има карактер понашања окривљеног током извршења кривичног дела, отежавајућа околност за њега је и број лица које је противзаконито притворио, обзиром да је на веома малој површини објекта гаража било притворено око 30 лица српске националности, а посебну отежавајућу околност представља чињеница да је за време док је окривљени Хусеин Мујановић био управник војничког притвора, у њему од последица пребијања и нехуманих услова живота изгубио живот одређени број затворених Срба, где је код пребијања 5 затвореника који су подлегли повредама од тог догађаја, што је описано под тачком 3 А, учествовао и окривљени лично. Са изнетим у вези, суд је цени део исказа сведока

оштећеног [REDACTED], који је у свом исказу испричао догађај о чувару, [REDACTED]
[REDACTED], који је у опхођењу са затвореним Србима поступао хумано, због чега је смењен. Када га је једном, након рата, срео, [REDACTED] је сведоку рекао да је војна команда у Храсници наредила управнику, реч је о Мујановићу за критични период, да се нехумано односи према затвореним Србима и пребија их, тако да је, не само из овог сведочења, већ из свих систематских поступак окривљеног у руковођењу војничким притвором, очигледно да је поступао плански и доследно. Имајући у виду све наведене олакшавајуће и отежавајуће околности на страни окривљеног суд га је применом чл. 38 и 41 КЗ СРЈ осудио на казну затвора у трајању од 10 године налазећи да ће се изреченом казном затвора у трајању од 10 године у односу на окривљеног постићи сврха кажњавања у смислу чл. 33 КЗ СРЈ односно постићи циљеви како специјалне тако и генералне превенције, те да се на овакав начин изражава адекватна друштвена осуда за учињено кривично дело, јача морал и учвршћују обавезе поштовања закона.

Окривљеном је, сагласно одредбама члана 50 став 1 КЗ СРЈ, у изречену казну затвора урачунато и време проведено у притвору.

На основу одредбе члана 258 став 4 ЗКП суд је оштећене упутио на парнични поступак ради остваривања имовинско-правног захтева, с обзиром да подаци изнети у овом поступку нису пружили довољно основа да суд о њима одлучи, а да би тачно утврђивање имовинско-правних захтева, водило само одуговлачењу овог кривичног поступка.

На основу члана 264 став 1 у вези члана 261 ЗКП, суд је обавезао окр.Мујановић Хусеина да плати трошкове кривичног поступка у износу од 154.529,65 динара, а који трошкови су били нужни и претходно исплаћени из буџета као и да плати трошкове судског паушала у износу од 15.000,00 динара, у року од 15 (петнаест) дана, од дана правноснажности пресуде, под претњом принудног извршења, при чему је суд висину паушала одмерио имајући у виду како дужину трајања и сложеност овог кривичног поступка, са једне стране, тако и имовно стање окривљеног, са друге стране.

Суд је у оквиру својих законских овлашћења и на основу утврђеног чињеничног стања у изреку пресуде, а у односу на диспозитив оптужнице, унео мање измене, не дијајући тиме у идентитет оптужбе, дакле водећи рачуна да се креће у границама оптужног акта и да не прекорачи оптужбу.

Приликом доношења овакве одлуке, суд је имао у виду и друге изведене доказе, као и наводе странака, али је с обзиром на несумњиво утврђено чињенично стање, наведене законске прописе, као и заузето правно становиште суда, закључио да исти нису од битног утицаја на евентуално другачије пресуђење у овој кривично-правној ствари.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против ове пресуде може се изјавити жалба Апелационом суду у Београду, а преко овог суда, у року од 30 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Д-на:

- 1.Тужилаштву за ратне злочине
- 2.Окривљеном
- 3.Браниоцима окривљеног

По правноснажности пресуду доставити сведоцима-оштећенима [REDACTED]

[REDACTED]

Судија,